

Aktualizovaná Koncepce rodinné politiky

verze 29. května 2019

Obsah

Úvod	2
Principy rodinné politiky	3
Cíle rodinné politiky a aktualizované Koncepce.....	3
Funkce rodiny	5
A. Analýza situace rodin	6
Trend č. 1: Nízká porodnost	7
Trend č. 2: Stárnutí populace	8
Trend č. 3: Změna struktury rodin	9
Trend č. 4: Ženy jsou vzdělanější.....	10
Trend č. 5: Různá zaměstnanost dle pohlaví a věku	10
Trend č. 6: Relativní i absolutní chudoba rodin s dětmi.....	12
B. Co rodiny od státu očekávají	17
C. Česká rodinná politika v mezinárodním srovnání.....	19
D. Co rodiny potřebují	21
Startovací byty pro rodiny s dětmi a zajištění důstojného bydlení pro seniory	21
Dostupná a kvalitní péče o děti mladší tří let.....	22
Státní podpora flexibilních forem práce	26
Preventivní a podpůrné služby pro rodiny s dětmi	27
Finanční zabezpečení rodičovství.....	30
Ochrana dětí před chudobou a postavení sólo rodičů.....	32
Snížení rozdílů žen a mužů v odměňování	35
Podpora porodnosti a demografického růstu populace	36
Důstojné porody.....	36
E. Finanční dopady navrhovaných opatření	38
F. Rejstřík literatury	43
G. Seznam použitých zkratk.....	53
H. Poznámky pod čarou.....	54

Úvod

Aktualizace Koncepce rodinné politiky

Předkládaný materiál je aktualizovanou verzí Koncepce rodinné politiky (dále jen „Koncepce“), která byla schválena vládou dne 18. září 2017 společně se Zprávou o rodině. Důvodem aktualizace je nutnost promítnout do tohoto strategického dokumentu aktuální programové prohlášení vlády. Potřeba aktualizovat Koncepti vyplynula rovněž během přípravy Zprávy o plnění Koncepce rodinné politiky za rok 2017, která byla vzata vládou na vědomí dne 15. srpna 2018. V neposlední řadě je aktualizace příležitostí k revizi uvedených statistických dat a informací. Hlavní rozdíl v této aktualizované Koncepti je důraz na priority české rodinné politiky. Dlouhodobě Česká republika dle mezinárodních srovnání ale i výzkumů veřejného mínění zaostává v kapacitách péče o děti mladší tří let, v nabídce částečných úvazků ale i služeb primární prevence pro rodiny. Cílem aktualizované Koncepce je tento deficit dorovnat.

“ ČR v rodinné politice zaostává zejména v nedostatku služeb péče o děti mladší tří let, v nabídce částečných úvazků ale i služeb primární prevence pro rodiny.

Základní informace

Aktualizovaná Koncepce vychází z Koncepce schválené vládou v roce 2017, která byla zpracována Ministerstvem práce a sociálních věcí (dále jen „MPSV“) ve spolupráci s Odbornou komisí pro rodinnou politiku¹. Jedná se o celkově čtvrtý strategický dokument v oblasti podpory rodin se střednědobým výhledem. Předchozí Koncepce byly schváleny v roce 2005, 2008 a 2017². Koncepce i aktualizovaná Koncepce reagují na demografický trend stárnutí společnosti a nízkou porodnost, tedy na oblasti, ve kterých předchozí strategické materiály zaměřené na rodinu selhaly.

Zpráva o plnění Koncepce za rok 2017

Z usnesení vlády č. 654 z 18. září 2017 vyplývá každoročně informovat vládu o opatřeních učiněných pro podporu rodin za uplynulý kalendářní rok a o pokroku realizace opatření navržených v Koncepti. Z toho důvodu byla na základě vyjádření dotčených rezortů, krajů a dalších aktérů zpracována Zpráva o plnění Koncepce rodinné politiky za rok 2017 (dále jen „Zpráva o plnění“), která podává přehled o stavu plnění jednotlivých opatření obsažených v Koncepti. Ze Zprávy o plnění vyplývá, že část opatření již byla v předchozím období realizována.

Cílová skupina této Koncepce

Opatření v této aktualizované Koncepti jsou zacílena na funkční rodiny (viz kapitola Funkce rodiny). Na podporu ohrožených rodin s dětmi se pak zaměřuje Strategie sociálního začleňování ČR 2014-2020 a Národní strategie rozvoje sociálních služeb.

“ Tato aktualizovaná Koncepce se zaměřuje na tzv. funkční rodiny. Na podporu ohrožených rodin se pak zaměřuje Strategie sociálního začleňování ČR 2014-2020 a Národní strategie rozvoje sociálních služeb.

PRINCIPY RODINNÉ POLITIKY

Principy rodinné politiky

Klíčovým principem rodinné politiky je chápat rodinu jako hodnotu samu o sobě a vytvářet rodinám takové prostředí, ve kterém mohou svobodně naplňovat svá rozhodnutí a přesvědčení týkající se rodinných hodnot, způsobů péče a cílů rodinného i osobního života. Jedná se tedy o zajištění svobodné volby při respektování ústavních hodnot a z nich vycházejících zákonů.

Rodinná politika je předmětem zájmu také Evropské unie, která vnímá rodinu jako důležitý článek společenského vývoje, ekonomické prosperity a sociální soudržnosti, a z tohoto důvodu vyzývá členské země k vytváření udržitelného systému rodinné politiky³ s těmito základními cíli: 1. blaho dítěte, 2. rovnost žen a mužů, 3. sladování pracovního a rodinného života a 4. mezigenerační solidarita.

CÍLE RODINNÉ POLITIKY A AKTUALIZOVANÉ KONCEPCE

Cíle rodinné politiky

Za účelem posílení soudržnosti celé společnosti a zvýšení důvěry obyvatelstva v budoucnost a v prostředí, ve kterém vyrůstají a žijí, jsou cíle rodinné politiky definovány následovně:

1. Společenské klima má být vůči rodinám všestranně příznivé, bariéry a společenské tlaky mají být minimalizovány. Rodina má požívat zvláštní zákonné ochrany a má být společensky vysoce oceňována, přičemž je nutno posilovat autonomii rodiny;
2. vhodné socioekonomické podmínky mají podporovat dobré fungování rodin a výchovu dětí. Mají se zaměřit na finanční zajištění rodiny, slučitelnost práce a rodiny a služby péče o děti i seniory či jiné závislé osoby a umožnit tak rodinám získat dostatek volného času pro zkvalitňování rodinných vztahů;
3. rodinám se specifickými potřebami má být věnována zvláštní pozornost – zejména neúplným rodinám, rodinám se členem se zdravotním postižením, rodinám se třemi a více dětmi a rodinám nejvíce ohroženým relativní i absolutní chudobou. Mají být přijímána cílená opatření přispívající k rovnému přístupu ke vzdělávání a uplatnění členů těchto rodin na trhu práce i ve společnosti;
4. posilovat vědomí a význam rodinných hodnot, kterými jsou trvalý vztah, vzájemná péče a hodnoty lásky a úcty a podpora významu rodiny ve společnosti;
5. vzhledem k demografickým změnám a stárnutí české společnosti podpořit prostřednictvím navrhovaných opatření v této Koncepci vyšší porodnost.

“ Aktualizovaná Koncepce definuje cíle rodinné politiky za účelem posílení soudržnosti celé společnosti a zvýšení důvěry obyvatelstva v budoucnost a v prostředí, ve kterém vyrůstají a žijí.

K prosperující a soudržné společnosti vede cesta přes komplexní přístup a vzájemně provázané veřejné politiky. Rodinná politika je klíčová pro zvládnutí demografických proměn a udržení stabilní soudržné české populace. Koncepce rodinné politiky reaguje opatřeními zejména na následující demografické a společenské proměny.

Přetrvává nedostatečná porodnost dětí a stále se prodlužuje délka dožití. Zvyšuje se tak podíl starších lidí v populaci. V roce 2030 bude každý čtvrtý občan ČR starší 65 let (2,4 mil. osob), v roce 2050 již každý třetí (3,1 mil. osob), dnes je to každý pátý (2 mil. osob).

S tím souvisí i postupná změna struktury rodin – nízká míra sňatečnosti doprovázená vysokou rozvodovostí a změnou postoje mladých k manželství podporuje vysoký počet dětí narozených mimo manželství a vysokou míru rodin s jedním dítětem či sólo rodin.

České ženy postupně převládají mezi absolventy vysokých škol. Aktuální údaje ukazují, že ze 78 tisíc absolventů je 60 % právě žen. Nízká míra sladovacích nástrojů jako flexibilní formy práce, služby péče o děti však způsobuje výrazný propad v jejich zaměstnanosti v období mateřství. ČR se řadí na druhé místo mezi státy EU s největším dopadem mateřství na zaměstnanost žen. V oblasti plnění barcelonských cílů pro děti do tří let se ČR umísťuje druhá od konce. Výtka k nedostatečnému zajištění kapacity předškolních zařízení pro děti do tří let se objevuje i ve specifickém doporučení pro ČR pro rok 2018, kde se uvádí, že mateřství má pro ženy stále velký dopad na jejich účast na pracovním trhu, a to z důvodu nedostatku zařízení péče o děti (ve školním roce 2017/2018 se dále meziročně zvýšil počet případů, kdy nebylo vyhověno žádosti o umístění dítěte v mateřské škole).

Hodnota propadu zaměstnanosti žen s dítětem do 6 let oproti bezdětným ženám je v EU nejvyšší, 30,5 procentních bodů. V kombinaci s dlouhou rodičovskou dovolenou a obtížným návratem matek na trh práce před třetím rokem věku dítěte způsobuje, že ČR má pouze 47,2 % zaměstnaných žen s malými dětmi a téměř 60 % žen končí po rodičovské v nezaměstnanosti. Dlouhý výpadek na trhu práce pak vede k tomu, že ČR má druhý nejvyšší rozdíl ve výdělích žen a mužů neboli gender pay gap v EU (21,1 % oproti unijnímu průměru 16 %). Gender pay gap se následně projevuje např. v rozdílech v průměrných starobních důchodech žen a mužů a přetrvávající vyšší míře ohrožení chudobou žen-seniorek. České seniorky pobírají zhruba o 18 % či 2 400 Kč nižší průměrný starobní důchod než muži (13 615 vs. 11 219 Kč).

Koncepce rodinné politiky tak akcentuje, že investice do rodin a dětí jsou klíčové pro zajištění stability české populace.

Cíle rodinné politiky zdůrazňují oblasti, stejně tak jako aktuální demografické a socioekonomické trendy, kterým má být v rodinné politice věnována pozornost a na které mají cílit jednotlivá opatření. Je zdůrazňováno, že investice do rodin a dětí jsou klíčové pro zajištění stability české populace.

“Stěžejními opatřeními aktualizované Koncepce je podpora dostupného bydlení pro rodiny s dětmi, podpora veřejných služeb pro rodiny (zejména služby předškolní péče), podpora primární prevence a podpora sladění práce a rodiny (např. sdílené úvazky), což jsou oblasti, ve kterých ČR dle všech mezinárodních a odborných srovnání nejvíce zaostává.

FUNKCE RODINY

Funkce rodiny

Rodina je prostorem, ve kterém dochází k formování osobnosti člověka, prostorem tvorby lidského potenciálu, výchovy a růstu budoucích generací. Jako taková je bezesporu základní a nejvýznamnější jednotkou naší společnosti. Jen stabilní a prosperující rodiny jsou zárukou dobrého prostředí pro výchovu dětí, udržitelného rozvoje společnosti a její funkčnosti a soudržnosti. Úloha rodiny ve společnosti je nezastupitelná.

Rodinná politika jako strategická politika státu

Z toho důvodu vláda ČR považuje rodinnou politiku za svou strategickou prioritu. Stát bude podporovat všechny typy rodin tak, jak to odpovídá platné legislativě ČR i jejím mezinárodním závazkům. Pod pojmem „funkční rodina“ se rozumí rodina plnící své základní přirozené funkce – tj. biologicko-reprodukční, socializační, sociálně-ekonomickou, regenerační a podpůrnou, neboli emocionálně-stabilizační. Bez fungující rodiny, realizující své základní funkce, je ohrožena samotná existence společnosti. Bez soudržné rodiny nebude soudržná ani společnost a lidé budou méně spokojeni se svým životem; nesoudržná společnost bude rozkládána vnitřními tensemi (včetně politických konfliktů) a bude se muset potýkat s nepřiměřeně vysokými dodatečnými náklady v rovině ekonomické, sociální i emocionální.

A. Analýza situace rodin

Cíle této kapitoly

Následující kapitola si klade za cíl analyzovat socioekonomickou situaci českých rodin a demografické trendy české společnosti jako celku. Nejdříve byla provedena SWOT analýza rodinné politiky v ČR, dále bylo na základě dostupných dat identifikováno šest základních trendů popisujících situaci českých rodin.⁴

SWOT analýza

SWOT analýza ukázala, že rodina má v české společnosti vysokou společenskou hodnotu. Při podpoře rodin existuje množství příkladů, kterými se ČR může nechat inspirovat. Dle výsledků této analýzy je evidentní, že při dalším plánování opatření v oblasti rodinné politiky je potřeba brát na zřetel silný dopad mateřství na zaměstnanost žen, propad životní úrovně rodin s dětmi, zvyšující se vzdělanost žen a nízkou míru porodnosti. V tomto ohledu je proto nutné zaměřit se tedy zejména na vybudování infrastruktury služeb předškolní péče, zjednodušení sladění práce a rodiny, zvýšení zapojení mužů do péče, klíčová je zároveň i otázka rozdílu v příjmech žen a mužů. Analýza odhalila slabé stránky v podpoře rodin zejména v oblasti sladění pracovního a rodinného života, nedostatečnosti příjmů rodin, diskriminaci žen. Pro ČR tak mezi nejaktuálnější hrozby patří právě nízká plodnost a s ní spojené stárnutí populace, nové výzvy v podobě zajištění standardu pro nové typy rodin a narovnání dopadů péče na ženy a muže. V souladu s cíli Koncepce je nutné dále pracovat na podpoře příznivějšího společenského klimatu pro všechny typy rodin a minimalizovat bariéry a společenské tlaky, kterým rodiny musí čelit.

Silné stránky	Slabé stránky
Rodina jako významná hodnota pro většinu společnosti	Nedostatečné možnosti pro sladění péče o rodinu a placeného zaměstnání – zejména nedostatek flexibilních úvazků a dostupných služeb péče o předškolní děti
Hlavní problémy v oblasti rodinné politiky je možné dobře identifikovat	Vysoké náklady na základní potřeby rodin – zejména bydlení. Vysoké náklady na služby předškolní péče
V rámci EU existuje velké množství příkladů dobré praxe, kterými se můžeme inspirovat	Společenské stereotypy a s nimi související nevýhodné postavení žen a starších osob na trhu práce, což má negativní dopad na jejich rodiny
Systém rodinné politiky v ČR umožňuje flexibilní čerpání rodičovského příspěvku	Vysoký vliv mateřství na zaměstnanost žen – nízká zaměstnanost žen s dětmi do šesti let – a rozdíl v příjmech mužů a žen
Příležitosti	Hrozby
Velmi malý podíl plánovaně bezdětných	Nízká porodnost
České mladé ženy jsou vysoce kvalifikované	Vzrůstající problém neplodnosti (každý 5. pár)
Vysoká zaměstnanost žen s dětmi nad 11 let věku dítěte, žen i osob do 59 let	Vyšší ohrožení chudobou u jednorodičovských rodin, části pracujících žen (24,5 %, u mužů je to 13 %) a vysoké ohrožení osob nad 65 let a především osamělých senierek.

	Hrozba dědičnosti chudoby z generace na generaci
Ve srovnání s průměrem EU obecně nízká míra ohrožení příjmovou chudobou u rodin s dětmi a materiální deprivací rodin	Stárnutí populace a nízká zdravá délka života
Velký zájem o zapojení mužů do péče o rodinu formou otcovské dovolené	Vysoká rozvodovost a dopady rozvodů – na děti a často na osobu, která pečovala o děti. Velmi nízká nejčastější hodnota skutečně vyplaceného výživného na dítě (2000 Kč).
Velký zájem o vícerychlostní rodičovskou dovolenou	Vysoký rozdíl ve mzdách mezi mužem a ženou a vysoký podíl prekarizované práce do 29 let a nad 60 let žen
Zavedení právního nároku na místo ve veřejném předškolním zařízení pro děti od raného věku za účelem řešení nízké porodnosti	Vysoká úroveň zadluženosti rodin, a to především v Praze
Velký zájem o využívání homeoffice zaměstnanci, podpora ze strany odborů a velká rezervovanost zástupců malých a středních firem	Vysoký podíl dětí žijících mimo standardní bydlení

TREND Č. 1: NÍZKÁ PORODNOST

Nízká plodnost

Česká republika dlouhodobě vykazovala nízkou plodnost (pod hladinou 1,3 dítěte na jednu ženu). Teprve od roku 2014 dochází v ČR k postupnému nárůstu a v roce 2017 se tato hodnota navýšila na 1,69⁵. To však nestačí k přirozené reprodukci, která vyžaduje hodnotu 2,1. Především se jednalo o pozitivní vývoj ve věkové skupině 25-29 let, pozitivní vývoj byl znatelný dále i ve věkové skupině 30-34 let. Většina západoevropských států však nikdy neklesla průměrným počtem dětí na jednu ženu pod hodnotu 1,7 a některé státy, například Francie a Švédsko, vykazují nyní cca 1,9 dítěte na jednu ženu.⁶

S tím souvisí míra porodnosti, která dosahovala největšího propadu v letech 1994–2002. Počet živě narozených dětí klesl během deseti let ze 131 tisíc v roce 1990 pod hranici 90 tisíc v roce 1999. Od roku 2002 počet narozených dětí každoročně rostl. V roce 2017 se živě narodilo 114 tisíc dětí, což je nejvyšší počet narozených od roku 2011.⁷ Důsledkem značného poklesu porodnosti se i přes kladné migrační saldo počet obyvatel ČR do roku 2002 snížil na 10,2 milionu obyvatel z 10,36 milionu v roce 1990. V současné době žije v ČR celkem cca 10,6 milionu obyvatel.⁸

Zakládání rodin v pozdějším věku

V souladu s evropskými trendy je i v ČR znatelný posun narození dětí do vyššího věku rodičů. Věk ženy v době prvního porodu se postupně zvyšoval z 22,5 let v roce 1990 na 28,9 let v letech 2015 a 2017.⁹ Na rozdíl od situace před rokem 1990, kdy se děti nejčastěji rodily ženám do věku 25 let, je od roku 2011 největší část celkové úrovně plodnosti tvořena skupinou žen ve věku 30–34 let. Oproti západoevropským státům rodí české ženy ve vyšším věku děti méně často. Je to dáno tím, že páry daleko více odkládají především početí druhého dítěte, takže vyšší věk v době prvního porodu často způsobuje, že další děti již žena porodit nestihne.¹⁰

To se týká především žen s vysokoškolským vzděláním, které mají v průměru o 0,4 dětí méně než ženy se základním vzděláním.¹¹

“ Posun zakládání rodin do vyššího věku žen a mužů je v souladu s evropskými trendy, avšak oproti západoevropským státům rodí české ženy ve vyšším věku děti méně často i proto, že vyšší věk v době prvního porodu často způsobuje, že další děti již žena porodit nestihne.

Nárůst asistované reprodukce

S posunem rodičovství do vyššího věku souvisí i růst podílu dětí narozených po asistované reprodukci, který se přiblížil 4 %. V ČR bylo v roce 2014 evidováno téměř 36 tisíc cyklů asistované reprodukce. O rok později došlo k nárůstu celkového počtu cyklů asistované reprodukce na více jak 38 tisíc.¹² Nejčastěji využívají asistovanou reprodukci páry mezi 30–39. rokem věku ženy, kdy je ještě relativně úspěšná a zákrok je hrazen ze zdravotního pojištění.¹³ K růstu podílu neplodných párů přispívá také životní styl, vysoká hladina stresu a znečištěné životní prostředí.

TREND Č. 2: STÁRNUTÍ POPULACE

Lidé 65+ tvoří pětinu obyvatelstva a jejich podíl roste

Od roku 1990 se střední délka života při narození prodloužila o šest (muži) až osm let (ženy).¹⁴ Stárnutí populace je charakteristickým rysem demografického vývoje nejen v ČR, ale i v dalších zemích EU. Projevuje se růstem podílu i počtu lidí ve věku 65 let a starších a je nevyhnutelným důsledkem toho, že se méně lidí rodí a stále více se jich dožívá vyššího věku. V roce 2015 žilo v ČR 1,9 milionu obyvatel ve věku 65 let a vyšším, což představuje 18 % z celkového počtu. V roce 2017 mírně přesáhl počet osob starších 65 let hranici 2 milionů.¹⁵

Počet osob ve věku 85 let a vyšším byl 0,2 milionu (2 %).¹⁶ V roce 2050 se předpokládá podle nové projekce z roku 2018 růst celkového počtu obyvatelstva na 10,7 milionu (proti roku 2018 + 0,1 mil.), avšak počet starších lidí se zvýší o 1 milion. Počet osob ve věku 65 let a více se nyní odhaduje na téměř 3,1 milionu, což bude představovat téměř jednu třetinu ze všech osob žijících v ČR. Současně se do roku 2050 téměř ztrojnásobí počet osob 85letých a starších na počet vyšší než 0,5 milionu, což bude představovat přibližně 4,7 % populace.¹⁷

“ Stárnutí populace je charakteristickým rysem demografického vývoje souvisejícího s růstem počtu lidí ve věku 65 let a starších, nízkou porodností a vyšším věkem dožití.

Zdravá délka života

S prohlubujícím se procesem demografického stárnutí a růstem počtu starších lidí nabývá na významu kvalita života, tj. v jakém zdravotním stavu a za jakých sociálních podmínek prožívají lidé svůj prodlužující se věk. Podle tzv. zdravé délky života (počet let, které jedinec prožije bez dlouhodobého omezení) prožijí muži v ČR v průměru pouze 63 let v dobrém zdraví, tj. bez zdravotního omezení, a ženy 64 let.¹⁸

TREND Č. 3: ZMĚNA STRUKTURY RODIN

Téměř polovina dětí narozena mimo manželství	Dalším trendem je růst podílu dětí narozených mimo manželství. Zvýšil se z 9 % v roce 1990 na 48,5 % v roce 2018, ¹⁹ a to především u prvních dětí. V rámci EU patří ČR ke státům s nadprůměrnou hodnotou tohoto ukazatele, ²⁰ nicméně se jedná o celoevropský trend, který odstartoval už v 70. letech. Význam manželství pro zakládání rodin začal nejdříve klesat ve Skandinávii, v západní a střední Evropě nastal podobný vývoj o něco později, až okolo roku 1980 a v jižní a východní Evropě až po roce 1990. ²¹ V roce 2017 se v ČR neprovdané matce narodilo 49 % dětí. Podíl živě narozených dětí mimo manželství byl v roce 2016 v EU 43 %. Více dětí mimo manželství než v manželství se v roce 2016 narodilo v osmi státech EU: Francii (60 %), Bulharsku a Slovinsku (oba 59 %), Estonsku (56 %), Švédsku (55 %), Portugalsku (53 %) a Nizozemsku (50 %). Na opačné straně stojí země jako Řecko, Chorvatsko nebo Kypr, kde se více než 80 % dětí narodilo provdaným matkám. ²²
Nízká sňatečnost	Počty sňatků, které uzavřeli obyvatelé ČR, se výrazně snížily v první polovině 90. let 20. století. V letech 1995–2008 se jejich roční počet běžně pohyboval v rozmezí 50–55 tisíc. Nejméně sňatků bylo evidováno roku 2013 (43,5 tisíce), v roce 2018 jich bylo 54,5 tisíc ²³ . Nízký, i když zvyšující se, počet sňatků není jen důsledkem méně početných generací vstupujících do věku, ve kterém je sňatek uzavírán, ale zejména důsledkem nižší intenzity vstupu do manželství. Zároveň došlo k odkladu sňatku do vyššího věku. Velká část obyvatelstva tedy žije bez (stálého) partnera nebo v nesezdaném soužití, tento trend se přitom objevuje napříč generacemi.
Vysoká rozvodovost	Nízká sňatečnost českého obyvatelstva je zároveň doprovázena vysokou rozvodovostí. Od roku 2002 se úroveň rozvodovosti v ČR pohybuje mezi 45–50 %, což znamená, že pokud by zůstala na takovéto úrovni, pak by se rozvedla téměř polovina dnes uzavíraných manželství. Dle předběžných výsledků za rok 2018 byla úroveň rozvodovosti na hodnotě 44,3 %. ²⁴ Rozvod nastává nejčastěji po třech až pěti letech manželství a aktuálně se nejvíce týká mužů a žen ve věku kolem 40 let. Podíl rozvodů manželství s nezletilými dětmi dosáhl v roce 2017 cca 59 % z jejich celkového počtu. ²⁵
Registrovaná partnerství	Od roku 2006, kdy bylo uzákoněno registrované partnerství, do konce roku 2016 uzavřelo registrované partnerství 2 647 párů stejného pohlaví. V prvním pololetí roku 2017 se jednalo o 137 párů, což představovalo mírný meziroční pokles. ²⁶ Podle údajů ČSÚ ze sčítání lidu 2011, žilo ve stejnopohlavních rodinách 879 dětí, nicméně je pravděpodobné, že reálný počet je až desetkrát vyšší. ²⁷

“ Celková struktura českých rodin se mění. Roste podíl jednočlenných domácností, podíl bezdětných párů je stále vysoký, podíl domácností s jedním dítětem stále nízký a se třemi a více dětmi poklesl.

Struktura českých domácností Celková struktura českých rodin a domácností se mění. Roste podíl jednočlenných domácností, když v roce 2018 jejich podíl byl 28,7 % a v roce předchozím pouze 28,3 %. V roce 1991 byl podíl bezdětných domácností 44 %, v roce 2011 to bylo již 56,5 % a v roce 2018 67,1 %. Naopak vzrostl podíl domácností se dvěma dětmi a poklesl s více než dvěma dětmi. V roce 2018 žilo v ČR 32,9 % domácností

s vyživovanými dětmi, přičemž téměř polovina (48,3 %) těchto rodin má jen jedno dítě, dvě děti jsou ve 42,9 % rodin, tři děti v 7,4 % rodin a 4 a více dětí v 1,4 % rodin.²⁸

Narůstá také počet rodin sólo rodičů se závislými dětmi, mezi nimiž tvoří rodiny s jedním dítětem 70 %, tedy podstatně větší podíl než v rodinách s oběma rodiči.²⁹ Podle statistik přibližně 404 tisíc dětí³⁰ vyrůstá v rodinách sólo rodičů. V roce 2013 v neúplné rodinné domácnosti žilo více než 13% dětí do 15 let. Dle studie ČSÚ z roku 2015 je každá sedmá domácnost s dětmi vedena pouze jedním z rodičů. Jedná se až o 165 tisíc domácností s tím, že 90 % těchto domácností žije žena - samoživitelka.³¹

TREND Č. 4: ŽENY JSOU VZDĚLANĚJŠÍ

Ženy jsou vzdělanější

Dnešní mladé ženy jsou vysoce kvalifikované: nadpoloviční většina dívek v současnosti pokračuje po maturitě v dalším studiu, velký díl dokončí vysokou školu. Tento podíl absolvování je vyšší u žen než u mužů. V roce 2001 tvořily ženy 51 % všech absolventů vysokých škol a o 16 let později, v roce 2017, již 60 %.³² V nejmladší generaci vysokoškolských absolventů a absolventek, tedy ve věkovém rozmezí 25-34 let, dosahuje vysokoškolského diplomu více než třetina tuzemské ženské populace (38 %), zatímco v případě stejně starých mužů jde jen o čtvrtinu (24 %). A protože poměr osob s maturitou se neliší, o to více mužů je pouze vyučených.

Ženy pracují v oborech s nižšími platy

Vyšší počet českých vysokoškolaček se ale nepromítá do finančního ohodnocení českých žen, které je v porovnání s muži nižší nejen napříč generacemi, ale i v případě generace nejmladší. Ženy mají převahu v oborech s nižšími platy, jako jsou učitelky nebo zdravotní sestry.

Průměrný plat žen je o pětinu nižší než u mužů

Platově znevýhodněné jsou ale ženy v ČR ve všech kategoriích dosaženého vzdělání; průměrný plat žen je o více než pětinu nižší než u mužů, čímž se ČR řadí mezi evropské státy s největšími platovými rozdíly mezi pohlavími. V mezinárodním průzkumu The Global Gender Gap Report 2016 se ČR v rovnosti výdělků umístila až na 110. místě ze 144 zemí.³³ Hůře na tom byly jen Estony, stejná situace jako v Česku pak vládne v celé střední Evropě; srovnatelný rozdíl, jaký pocítují Češky, totiž znají i Němky, Rakušanky a Slovenky. Ve zprávě z roku 2018 se ČR posunulo ze 110. místa na 88.³⁴ Rozdíl v příjmech mužů a žen byl v roce 2018 druhý nejvyšší v rámci zemí EU - 21,1 % (oproti průměru EU28 s hodnotou 16 %).³⁵ Rozdíl mezi zaměstnaností mužů a žen byl v roce 2018 ve výši 15,2 % oproti evropskému průměru 11,6 %.³⁶

TREND Č. 5: RŮZNÁ ZAMĚSTNANOST DLE POHLAVÍ A VĚKU

Rodičovství má velký vliv na kariéru žen

Rozdíly v kariéře žen a mužů začínají vznikat v období péče o malé děti v rodině, kdy zaměstnanost žen v tomto čase zásadně klesá a tento trend je podpořen i nedostupností služeb péče o mladší předškolní děti. Snížení profesního rozvoje při dlouhodobém přerušení kariéry z důvodu rodičovství se často projevuje nespokojeností žen s jejich životní dráhou. U matek dvou dětí je počet let celkem (bez ohledu na to, zda se mezi porody vrátila do práce nebo ne) strávených s dětmi doma relativně velký. Zhruba dvě pětiny dvoudětných matek, které se narodily mezi lety 1970–1985, byly doma celkem více než 6 let.³⁷ Po ukončení rodičovské dovolené začínají ženy často v budování kariéry znovu od úplného začátku, a navíc i potom čelí pokračujícím obtížím se sladováním rodinného a pracovního života

a diskriminací spojenou s očekáváním jejich společenské role primárního rodiče. Z vývoje podílu zaměstnanců v české populaci podle věku a pohlaví je patrné, že v ČR není plně využit pracovní a kvalifikační potenciál především u zaměstnankyň mezi 25. a 40. rokem života. U problematické věkové skupiny 25-44letých žen byly také identifikovány nejvyšší absolutní počty nezaměstnaných.³⁸

Velmi nízká
zaměstnanost žen
s malými dětmi

V zaměstnanosti žen se v ČR nadprůměrně silně projevuje vliv mateřství. Zatímco míra zaměstnanosti žen s dětmi nad 11 let věku je v ČR v roce 2018 vůbec nejvyšší v EU (90,9 % vs. 75,1 % v EU28), míra zaměstnanosti žen s malými dětmi je na evropském minimu (47,2 % vs. 63,1 % v EU28). Rozdíl mezi mírou zaměstnanosti žen bez dětí a žen s dětmi do šesti let v ČR ve výši 34,6 p.b. byl v roce 2017 nejvyšší v Evropě, v roce 2018 to bylo 30,5 p.b. V roce 2016 se zvýšila míra zaměstnaných mužů na 87,3 %, tato hodnota vysoce převýšila standard EU, který pro rok 2016 činil 78,2 %. U žen ve stejné věkové kategorii byla míra zaměstnanosti 66,4 %, přičemž průměr za EU je 64,3 %. V roce 2018 se u mužů převýšení snížilo na 8,5 p.b. a u žen naopak vzrostlo na 4,8 p.b.³⁹

Míra nezaměstnanosti žen s malými dětmi je více než dvojnásobná v porovnání s bezdětnými ženami, navíc přes 60 % nezaměstnaných žen s dítětem do šesti let se stává nezaměstnanými bezprostředně po ukončení rodičovské dovolené.⁴⁰ U mužů tento faktor neexistuje, neboť participace mužů na péči jak o děti, tak o členy rodiny závislé na péči je v ČR velmi nízká. Nepřekvapí tedy, že rozdíl v míře ekonomické aktivity žen a mužů zůstává jedním z nejvyšších v evropském kontextu.⁴¹ Podle dat IDEA při CERGE-EI má skupina matek s malými dětmi obtížný přístup na trh práce i v období s nebývale vysokou zaměstnaností. Zatímco míra zaměstnanosti mužů, žen bez dětí a žen s odrostlými dětmi patří v Česku k nejvyšším v EU (bezdětné ženy – 88 %, ženy s dětmi staršími 12 let – 91 %), žen s dětmi do šesti let věku pracuje pouze 44 %.⁴²

Existující nerovnost na trhu práce je také evidentní z vysokého rozdílu ve mzdách žen a mužů, který se do roku 2015 téměř neměnil (22,5 %) a byl druhý nejvyšší v EU. V roce 2017 již tento ukazatel činil pouze 21,1 %, nicméně postavení v rámci zemí EU se nezměnilo.⁴³ Ve 4. čtvrtletí 2018 mediánová mzda mužů činila 31 910 Kč, ale u žen byla pouze 26 490 Kč, tj. o 5 420 Kč méně.⁴⁴ To ukazuje vedle dalších faktorů i na diskriminaci pečujících osob ze strany českých zaměstnavatelů. Zároveň jsou ženy směřovány do role „jediné pečovatelky“ a muži naopak do role „živitele rodiny“.

Chybějící nabídka
flexibilních pracovních
míst

Důvodem nízké zaměstnanosti žen s malými dětmi a osob s pečovatelským závazkem je především nedostupnost služeb péče o předškolní děti a nastavení čerpání rodičovské dovolené (až do 4 let věku dítěte). Snadnějšímu návratu žen s dětmi na trh práce také brání nedostatečná nabídka kvalitních flexibilních úvazků, po kterých je právě v období zvýšeného nároku na sladování největší poptávka. V roce 2018 pracovalo v ČR pouze 10,8 % pracujících žen ve věkové skupině 20–64 let na zkrácený úvazek, zatímco průměr EU byl 30,8 %.⁴⁵ Z výše uvedených důvodů se ČR vyznačuje nadprůměrnými hodnotami v rámci EU v oblasti rozdílu v zaměstnanosti a odměňování mužů a žen (viz výše).

Rovněž nabídka sdílených pracovních míst je v ČR řádově nižší než v jiných západoevropských zemích. Sdílené pracovní místo v ČR existuje v 7 % firem

a organizací, zatímco v zahraničí je tento koncept poměrně široce rozšířenou formou práce (v Německu 20 %, ve Velké Británii 48 % firem).⁴⁶ Z průzkumu developerské společnosti CA Immo, kterého se zúčastnilo více než 700 nájemců v Česku, Polsku, Německu, Rakousku a dalších zemích v regionu střední a východní Evropy, vyplývá vzestup flexibilních sdílených pracovních míst.⁴⁷ Podobně málo dostupná je pružná pracovní doba (v ČR 6,6 %, v Rakousku 22 %, v Německu 15 %).⁴⁸ Využívání, alespoň občasně, práce z domova je v ČR také pod evropským průměrem (12 % dotazovaných pracuje z domova alespoň občasně, jako hlavní místo výkonu práce ho udává 2 % zaměstnanců).

“ Socioekonomické faktory směřují ženy do role pečovatelky, muže do role „živitele rodiny“.

Prekarizace práce,
chudoba pracujících

V době ekonomické krize po roce 2008 vzrostl počet žen nově zaměstnaných na zkrácený úvazek ze 7,5 % na 17,5 % v roce 2010⁴⁹. Prekarizaci práce v ČR představují lidé zaměstnaní na dobu určitou, podíl je mezi lidmi ve věku do 29 let 15 % a ve věkové skupině nad 60 let dokonce 27 %. V těchto skupinách je také vysoký podíl pracujících bez smlouvy nebo na dohodu o pracovní činnosti či o provedení práce. Smlouvu na dobu určitou má 7,2 % mužů a 10,5 % žen.⁵⁰ V roce 2018 na zkrácený úvazek pracovalo 10,8 % žen (viz výše). Na dobu určitou ve věku do 29 let již pracovalo 18,4 % lidí a ve věku nad 50 let 7,7 %. Ve věku 20-64 let v roce 2018 pracovalo na dobu určitou 6,3 % mužů a 10,4 % žen.⁵¹ Pro české ženy však navýšování částečných úvazků, především pak omezených na vymezené životní okamžiky (např. mateřství), nepředstavuje prekarizaci práce, ale spíše příležitosti pro zlepšení sladování rodinného a pracovního života.

Nízké zapojení generace
50+ na trhu práce

V jednotlivých zemích EU se velmi liší zapojení kategorie 50–64 let do pracovního procesu. Vystavení špatným pracovním podmínkám snižuje motivaci i ochotu zaměstnanců dále pracovat.⁵² V ČR se generace 50+ snaží udržet na trhu práce do důchodového věku, avšak při ztrátě zaměstnání je pro ně obtížné nalézt nové, takže tyto osoby tvoří téměř třetinu uchazečů o práci.⁵³ Jejich ekonomická neaktivita stoupá spolu s věkem. Např. ve 4. čtvrtletí 2018 bylo ve věku 45-49 let zaměstnáno 1 912,4 tisíc osob a ve věku 60 a více let již jen 469,1 tisíc.⁵⁴ Zatímco v ČR je v kategorii 55–59 let zaměstnanost mezi zeměmi OECD nadprůměrná, ve věkových skupinách 60–64 a 65–69 je výrazně podprůměrná, což je dáno zejména nastavením důchodového věku.⁵⁵ K dalším příčinám nezaměstnanosti patří kombinace různých znevýhodnění, zejména nedostatečná profesní mobilita (kvalifikace, zdravotní omezení), předsudky zaměstnavatelů a potřeba kombinovat práci a péči o rodinu, zejména o závislého seniora.⁵⁶

TREND Č. 6: RELATIVNÍ I ABSOLUTNÍ CHUDOBA RODIN S DĚTMI

Relativní chudoba rodin
s dětmi

Odborné mezinárodní i české studie dokládají, že jedním z důležitých faktorů, kterým se vytvářejí podmínky pro rozhodování mladých lidí o tom, zda budou mít děti, resp. kolik jich budou mít, je materiální postavení rodin s dětmi v daném státě. Zejména jde o to, jakou životní úroveň mají rodiny s dětmi, a to jak ve smyslu absolutní úrovně (průměrný příjem na spotřební jednotku), tak především relativní úrovně, vyjadřované srovnáním s materiální situací párů bez dětí se stejnou úrovní hrubých příjmů. Čistý příjem na člena rodiny výrazně klesá s každým narozeným

dítětem. Přičemž náklady na výchovu dítěte se odhadují v průměru na dva miliony Kč.

Souhrnné transfery státu jsou nevýhodné pro rodiny s dětmi

Souhrnné zmapování prostých transferů mezi státem a rodinami (i bez zahrnutí všech skutečných nákladů ušlých příležitostí) vede ke zjištění, že v různých sledovaných příjmových kategoriích (v rozsahu od minimální mzdy až po 150 % mediánového příjmu zaměstnanců) jsou tyto transfery pro rodiny s dětmi velice nevýhodné v porovnání se stejným typem domácností bez dětí se stejnou výší příjmů. Největší transfery jsou přitom realizovány prostřednictvím systémů důchodového a zdravotního pojištění v tom smyslu, že budoucí generace solidárně platí důchody i zdravotní služby i pro bezdětné starobní důchodce, a tyto transfery také mají do příjmové situace rodin s dětmi nejvyšší negativní dopad.

Příjmová chudoba rodin

Podle mezinárodních statistik⁵⁷ patří ČR k zemím s nejnižší mírou ohrožení příjmovou chudobou vůbec i nízkou mírou chudoby rodin s dětmi. Přitom však platí, že chudobou jsou více ohroženy domácnosti se třemi a více dětmi, domácnosti sólo rodičů, domácnosti s nižším dosaženým vzděláním a domácnosti, jejichž nejmladší nezaopatřené dítě má mezi 6–17 roky.⁵⁸ Míra ohrožení chudobou nebo sociálním vyloučením dosahovala v roce 2017 hodnoty 12,2 %, což představuje 1 267 tisíc osob. Příjmová chudoba, kterou jsou ohroženy domácnosti s příjmem nižším než 60 % mediánu ekvivalizovaného příjmu, se v roce 2017 snížila na 9,1 %, což představuje 947,8 tisíc osob, z uvedeného počtu bylo 224,9 tisíc dětí do 17 let. Narůstá však tzv. tvrdá chudoba, podíl domácnosti, jejichž příjem po odpočtu nákladů na bydlení je nižší než hodnota jejich životního minima a nedostačuje tak zcela na zajištění základních životních potřeb - od roku 2009 se tento podíl zvýšil z 3,0 % na 4,4 %. Vyšší koncentraci ohrožených skupin tvrdou chudobou najdeme opět mezi domácnostmi, které jsou vystaveny vyššímu riziku příjmové chudoby, tj. mezi domácnostmi se 4 a více dětmi, v neúplných rodinách, v domácnostech nezaměstnaných a s nízkým vzděláním jejich představitelů. V roce 2018 bylo celkem 30,1 % rodin s jedním rodičem a závislým dítětem ohroženo chudobou, oproti 8,5 % rodin se dvěma dospělými a jedním dítětem a 5,8 % rodin se dvěma dospělými a dvěma dětmi.

Z hlediska socioekonomického byly v roce 2016 chudobou ohroženy zejména domácnosti bez příjmů ze zaměstnání (52,2 %), případně ostatní neaktivní osoby (14,5 %) a důchodci (8,1 %). V roce 2018 dále akcelerovalo ohrožení chudobou nezaměstnaných osob (5,32 %) a důchodců (14,2 %). U ostatních neaktivních osob byla zaznamenána stagnace na úrovni roku 2016.⁵⁹

“ V ČR platí, že chudoba se přenáší z generace na generaci a úzce souvisí se sociálním vyloučením.

Chudoba pracujících rodin

Ačkoliv ukazatele ohrožení chudobou pro ČR vyznívají pozitivně, mnoho rodin s dětmi se ocitá v situaci, kdy jejich výdělky nestačí na pokrytí potřeb rodiny. Často balancují na hranici chudoby, žijí tedy dlouhodobě v podmínkách faktické chudoby. Problém pracujících chudoby se týká více žen než mužů, konkrétně v ČR 13 % mužů a 24,5 % žen. V EU je podíl výdělků pod hranicí chudoby u žen 21 %, u mužů obdobně jako v ČR 13 %.⁶⁰

Materiální deprivace rodin	<p>V roce 2018 bylo materiální deprivací ohroženo 2,8 % všech domácností.⁶¹ Z nejčastěji jmenovaných faktorů si rodiny nemohly dovolit neočekávaný výdaj ve výši 9,9 tisíce korun, tam se jednalo o 23,7 % domácností, nebo si nemohly dovolit týdenní dovolenou mimo domov (20,7 %), jíst obden maso (5,3 %) nebo dostatečně vytápět byt (3,1 % pro rok 2017).⁶²</p>
Zadluženost českých rodin	<p>S nedostatečnými příjmy souvisí rovněž problematika zadluženosti a následných exekucí, které postihují již 863 tisíc osob (zvýšení o 3,4 %). Tři a více exekucí má 493 tisíc obyvatel.⁶³ Podíl dětí a mladistvých na celkové exekuci činil v roce 2017 v průměru 0,6 %. Podíl osob ve věku 18 až 29 let byl v průměru v tomto roce 12,9 % (v Plzeňském, Jihočeském a Pardubickém dokonce 14 %). Z mapy exekucí Otevřené společnosti a Ekumenické akademie plyne, že v průměru každý jedenáctý člověk nad 15 let v ČR má nějakou exekuci. Průměrná jistina na ni pak činí 75 712 korun. Nejvyšší průměrnou částku na exekuci mají Pražané - 116 608 korun.⁶⁴ Průměrný věk českého dlužníka v exekuci je 44 let, a zároveň přibývá exekucí vedených proti seniorům (61 tisíc osob ve věku 65+).⁶⁵ Alarmující je vysoký počet nejmladších dlužníků. Nejvíce jich mají v Ústeckém kraji (1 359), což představuje téměř čtvrtinu z celkového počtu nezletilých v exekuci (5 934).⁶⁶</p>
Chudoba ve stáří	<p>Dynamicky se vyvíjející oblastí v posledním období je chudoba ve stáří. Do roku 2016 se na první pohled situace osob starších 65 let jevila jako dobrá – jejich podíl ze všech osob pod hranicí chudoby (9,7 % obyvatelstva) byl 8,1 %. U domácností jednotlivců nad 65 let pak pod hranicí chudoby bylo již 20,2 % těchto domácností.⁶⁷ V roce 2017 se však míra ohrožení příjmovou chudobou v ČR snížila na 9,1 % při akceleraci její míry u osob 65 a více let na 10,7 % (meziroční růst o 2,6 p.b.). V případě domácností jednotlivců ve věku 65 a více let se jednalo o meziroční zvýšení o 7,9 p.b. na 28,3 %.⁶⁸ Zvýšili-li se hranice z 60 % na 70 % mediánového ekvivalizovaného (poměrného) disponibilního příjmu, tedy místo příjmu 10 220 Kč měsíčně na příjem 11 923 Kč měsíčně, pak by se pod hranicí chudoby v roce 2018 nacházelo plných 65,1 % těchto domácností jednotlivců ve věku 65 a více let (nárůst oproti roku 2015 o 15,1 p. b.). V případě domácností dvou dospělých ve věku 65 a více let se pod první hranicí chudoby nachází 5,8 % těchto domácností, pod druhou hranicí chudoby 10,3 % (v roce 2015 7,4 % resp. 11,4 %).^{69 70} Ohrožené jsou především domácnosti s jedním příjmem a domácnosti jednotlivců, především pak osaměle žijících seniorek (vdov).</p> <p>Těživá je v rámci chudoby ve stáří zejména situace žen. Podle ČSSZ v prosinci roku 2018 průměrná výše starobního důchodu činila 12 418 Kč. Průměrná výše starobního důchodu vypláceného ženám je však o více než dva tisíce Kč nižší než průměrná výše starobního důchodu vypláceného mužům, dosáhla částky 11 281 Kč. V případě mužů starobních důchodců pak v průměru tohoto důchodu činila 13 683 Kč.⁷¹ Na výši důchodů mají vliv celoživotní nerovnosti v odměňování žen a mužů, rozdílný důchodový věk, tradiční dělba práce v domácnosti a nízké uznání péče jako společensky, a hlavně finančně oceňované práce. Stále se zvyšuje počet exekucí na důchod, na konci března 2019 bylo exekučními srážkami z penze postiženo 90 400 důchodců. Od roku 2003 se počet lidí ze starobního, invalidního či pozůstalostního důchodu zvýšil více než čtyřikrát.⁷²</p>

Výdaje na bydlení

Zakládání rodiny ztěžuje mladým lidem finanční nedostupnost kvalitního bydlení. Téměř třetina rodin s dětmi považuje náklady na bydlení za velkou zátěž, přičemž u rodin bez dětí je to jen asi čtvrtina domácností. A to i přes to, že domácnosti s dětmi jsou méně spokojeny se svým bydlením. V domácnostech s jedním rodičem navíc finance spojené s bydlením představují výrazně větší zátěž než v rodinách se dvěma rodiči.⁷³ I když míra ohrožení příjmovou chudobou přímo nesouvisí s výdaji domácnosti, více jsou chudobou ohroženy domácnosti žijící v nájemním typu bydlení (20,6 %), zatímco v bytech vlastních nebo s bezplatným užíváním to v roce 2018 bylo 7,4 %.⁷⁴ V jejich případě kombinace nižších příjmů a vyšších nákladů na bydlení vede k omezenější možnosti spotřeby a k větší závislosti na nepojistných sociálních dávkách. Rodiny s dětmi vydávají na bydlení v průměru cca 6 tisíc korun. Rodiny aktuálně čelí zvyšujícím se cenám nájmu, nemovitostí a rovněž nedostupnosti hypoték. Ceny nemovitostí rostly po většinu roku 2017 nejrychleji z celé EU, v průměru o 16 %⁷⁵. Na základě údajů ČSÚ v roce 2018 vzrostly nabídkové ceny bytů v průměru o 8,5 %.⁷⁶ Průměrná cena bytu v ČR v roce 2014 byla 18 717 Kč/m², v roce 2016 už byla o více než 3 tisíce vyšší⁷⁷. Meziroční růst ceny bytu se v dubnu 2019 proti stejnému období vloni pohyboval od 2,5 % v Karlových Varech až po 28,1 % na Praze 7. Praha 2, Praha 6 a Jihlava v tomto období již zaznamenaly meziroční pokles o 7,2 %, 5,3 % a 1 %.⁷⁸

“ Zakládání rodiny ztěžuje mladým rodinám finančně nedostupné bydlení.

Výdajová struktura rodin s dětmi

Specificky pak v rodinách se závislými dětmi připadá asi pětina výdajů na nákup potravin a podobný podíl i na bydlení, 10–12 % výdajů na zboží, služby, dopravu, kulturu a rekreaci.⁷⁹ Nejmenší výdaje jsou spojeny se vzděláváním a zdravím (kolem 1–2 %). Více jak polovina rodin vychovávajících jedno předškolní a jedno školou povinné dítě vydává měsíčně přes jeden tisíc korun na jejich vzdělávání, tedy cca 2 % příjmů. Rodiny sólo rodičů platí svým dvěma dětem měsíčně průměrně kolem 660 Kč na vzdělávání (3 % z příjmů). Za dětské oblečení a obuv (tj. na děti do 15 let věku) vydávají úplně i rodiny sólo rodičů se dvěma dětmi průměrně přes 800 Kč měsíčně (tzn. 2,1 % příjmů). V rodině s jedním dítětem přes 500 Kč (1,8 % příjmů v úplných rodinách a 2,4 % v rodinách sólo rodičů). Rodiny sólo rodičů častěji než úplné rodiny pociťují nedostatek finančních prostředků na koupi nového oblečení pro děti. Hůře dostupné je pro rodiny s dětmi (častěji ty s nižšími příjmy a jedním rodičem) také peněžní zajištění volnočasových aktivit dětí související jednak s potřebným vybavením pro jejich venkovní aktivity či zaplacením kroužků, a jednak s úhradou školních výletů či prázdninových táborů. V ČR má 21 % rodin hypotéku a 29 % půjčku. Finanční rezervu pro případ náhlých výdajů má pouze 50 % rodin.⁸⁰ Finanční situace rodiny hraje významnou roli při sladování pracovního a rodinného života. Jsou to daňová a další finanční opatření na podporu rodiny, která by rodiče ve velké míře využili a podpořili, např. zvýšení přídavků na dítě, finanční podporu předškolního vzdělávání ze strany státu, příspěvky na dopravu dětí do školy, školní stravování a mimoškolní aktivity. Za velmi prospěšné považovaly rodiny státem hrazené výživné v případě, že druhý z rodičů své závazky neplní.⁸¹

Negativní dopady rozvodů

Rozdíly v ekonomické situaci rodin pramení také z rodinného stavu členů. Zahraniční výzkumy identifikují pokles životní úrovně po rozvodu jak u samotných rozvedených, tak u jejich dětí. Výzkum ukazuje souvislosti mezi rodinnou dělbou práce mezi mužem a ženou.⁸² Např. míra chudoby u mužů v roce 2018 činila 7,8 %, ale u žen byla 11,4 %.⁸³ U domácností bez dětí je průměrný rozdíl v příjmech téměř 10 %, u domácností s nezaopatřenými dětmi už více jak 20 %. Mezi domácnostmi rozvedených mají signifikantně nižší příjmy na jednotlivce ty, v jejichž čele stojí žena. Domácnosti rozvedených také uvádějí větší obtíže vyjít s příjmy. V neposlední řadě domácnosti vedené rozvedenými s větší pravděpodobností vykazují více příznaků materiální deprivace, než domácnosti vedené sezdaným párem. Např. míra materiální deprivace domácnosti jednoho dospělého s alespoň jedním závislým dítětem byla v roce 2018 ve výši 11,5 %. Přitom v případě rodiny dvou dospělých a jednoho dítěte tento ukazatel činil 5,3 %.⁸⁴

Výživné na dítě

Nejdůležitějším zdrojem příjmů pro rodiny samoživitelů jsou pracovní příjmy (63,8 %), následují sociální příjmy (15,4 %) a výživné (14,6 %), které pobírá přibližně 70 % samoživitelů.⁸⁵ S tím souvisí i časté neplacení výživného na dítě. Neplacení výživného ze strany povinného rodiče je podle policejních statistik jedním z nejčastějších trestných činů v ČR.⁸⁶ Podle průzkumu neziskové organizace Klub svobodných matek téměř polovina matek samoživitelek nedostává pravidelně výživné a téměř třetina má měsíční příjmy menší než deset tisíc korun. Výživné nepobírá 31 % matek. Zkušenosti z praxe neziskových organizací, které pracují s rodiči, jimž není hrazeno výživné na dítě, ukazují, že důvodů pro neplacení výživného je celá řada: předluženost a celková špatná ekonomická a sociální situace, negativní vztah k bývalé manželce/ partnerce, nezáměr o děti a rodinu, preference nově založené rodiny atp.

B. Co rodiny od státu očekávají

Co si lidé od rodinné politiky nejvíce přejí

V oblasti tvorby rodinné politiky je nutné reflektovat postoje všech skupin obyvatelstva. To, že se česká vláda věnuje rodinné politice nedostatečně, si v roce 2017 myslelo 42 % obyvatel ČR⁸⁷, v roce 2018 lidé rovněž očekávají vytvoření stabilního a přehledného ekonomického a právního prostředí bez zbytečných byrokratických překážek a regulací, které podpoří ekonomický rozvoj, fungování trhu práce a růst produktivity, jenž je podmínkou pro udržitelné zvyšování reálných mezd a životní úrovně rodin s dětmi i těch bezdětných. V roce 2019 přibližně devět z deseti Čechů souhlasí s tím, aby byla provozována družina u každé základní školy (88 % je rozhodně nebo spíše pro). Přibližně čtyři pětiny dotázaných by podpořily zavedení otcovské dovolené (82 %), což znamená týden placeného volna pro otce a zvýšení rodičovského příspěvku (80 %). Přibližně tři čtvrtiny respondentů by odsouhlasily zvýšení přídavků na děti (77 %) a placení výživného státem za neplatiče, od kterých by pak stát peníze vymáhal (74 %). Zhruba sedm z deseti respondentů by podpořilo vícerychlostní rodičovskou dovolenou (shodně 68 %). Pro zvýšení počtu jeslí je v současnosti 63 % české veřejnosti.⁸⁸

Preference v rodinné politice jsou různé dle životních fází

Postoje k rodinné politice jsou ovlivněny na jedné straně životními hodnotami a zkušenostmi z původní rodiny a na straně druhé ekonomickými a sociálními podmínkami, které utváří společenská struktura, v níž lidé žijí a pracují. Je nutné přihlížet k tomu, že preference se vyvíjejí dle životních fází, např. v období, kdy rodiny mají malé děti, je potřeba reflektovat přání rodičů, kteří se chtějí starat o děti a zároveň kombinovat péči se zaměstnáním prostřednictvím flexibilních úvazků.

“ Lidé očekávají od rodinné politiky startovací byty, podporu flexibilních forem práce, dostatek školek a družin, půjčky pro mladé rodiny, snížení daní pro rodiny s dětmi, zavedení společného zdanění manželů, rozšíření porodného, otcovskou dovolenou a vícerychlostní rodičovskou dovolenou.

Reprodukční plány žen a mužů

Hodnotové orientace lidí se liší zejména podle pohlaví, věku a vzdělanostního a pracovního statusu. Například otázka dostupnosti a cen předškolních zařízení zajímá více ženy a častěji jsou také rozhodně pro jejich vyšší dostupnost.⁸⁹ Během životního cyklu mnozí muži a ženy mění své rodičovské plány a usměrňují jejich realizaci podle reálných podmínek a životních okolností. Průzkumy ukazují, že zde existuje nesoulad v postojích mezi mladými muži a ženami v otázce plánování rodiny. Rodičem se plánuje stát 57 % bezdětných mužů ve věku 25–29 let a 29 % mužů ještě neví, zda se chtějí stát rodiči, oproti 75 % stejně starých žen, které děti plánují, a jen 18 % je nerozhodnutých.⁹⁰ S tím úzce souvisí zjištění, že hlavním důvodem toho, že politiky zaměřené na zvýšení porodnosti nefungují, je fakt, že s plánem mít další dítě nesouhlasí převážně žena, neboť většina péče o dítě závisí na ní. Politiky na podporu porodnosti by proto měly být zaměřeny na ulehčení břemena péče o děti ženám prostřednictvím služeb a zapojení mužů do péče.⁹¹

Rodina stále jako priorita

Změny struktury rodin a domácností jsou podmíněny mimo jiné proměnami hodnotových orientací. Podle výzkumů veřejného mínění zaměřených

na tyto otázky si rodina jako hodnota uchovává prvenství, avšak mění se její obsah. Téměř 56 % lidí si myslí, že je v pořádku, když spolu lidé žijí, aniž by plánovali sňatek,⁹² a necelá třetina lidí považuje za důležité, aby se dítě narodilo až po svatbě.⁹³ Před narozením dítěte naopak naprostá většina nastávajících rodičů řeší spíše společné bydlení, jistotu stabilního zaměstnání či dostatek financí.⁹⁴ Nejdůležitější je „mít děti a stálého životního partnera“ a „žít ve spokojené rodině“, na dalších místech je pak „věnovat se svým zálibám“ a „dosáhnout úspěchu v zaměstnání“, nebo „mít přátele, se kterými si dobře rozumíte“.⁹⁵ Představy o ideálním věku při narození prvního dítěte se proměňují, a to u obou rodičů – v současnosti je to u otce 30 let a více, u žen nejčastěji 24–30 let.⁹⁶ Dlouhodobě lidé pak nemají tolik dětí, kolik by si přáli.⁹⁷

“ Dlouhodobě lidé nemají tolik dětí, kolik by si přáli.

Postoje k rolím mužů
a žen v rodině

Postoje populace ke kombinování práce a péče o děti ukazují, že je v ČR očekáváno jak od mužů, tak od žen. Pouze 18 % populace ČR rozhodně nebo spíše nesouhlasí s výrokem, že „pracující matka může se svým dítětem vytvořit stejně vřelý a bezpečný vztah jako matka, která není zaměstnána“. Přesvědčení, že „finančně do rodinného rozpočtu by měli přispívat muž i žena“, sdílí 86 % české populace. Přitom při vyjádření postojů k rolím mužů a žen polovina mužů a 43 % žen v ČR rozhodně či spíše souhlasí také s výrokem, že „muž má vydělávat peníze a žena se má starat o rodinu a domácnost.“ Rozpor tohoto a předchozího názoru naznačuje nevyjasněnost postojů české veřejnosti k otázkám dělby rolí v rodině. Tento rozpor v postojích se ale jen málo promítá do reálného ekonomického chování žen a mužů v rodině.

Hodnocení pocitu
rovnováhy mezi
pracovním a rodinným
životem

Pocit rovnováhy mezi prací a rodinou významně přispívá k celkové životní spokojenosti.⁹⁸ ČR patří k zemím s nejvyšším podílem pracujících, kteří vnímají svoji práci jako „málo jistou“, což se negativně promítá do jejich subjektivního vnímání rovnováhy mezi prací a rodinným životem. Vnímaný konflikt mezi prací a rodinou pak posiluje přítomnost malých dětí v domácnosti, dlouhá pracovní doba, práce v nestandardní době a nízký výdělek. Častěji než pracující rodiče z rodin se dvěma rodiči vnímají konflikt mezi pracovním a mimopracovním životem pracujících sólo rodiče.

C. Česká rodinná politika v mezinárodním srovnání

Tři pilíře rodinné politiky

Česká rodinná politika je realizována prostřednictvím tří pilířů – přes daňové slevy a úlevy, přes přímou sociální podporu státu a také přes veřejné služby jako je např. sociální bydlení či kvalitní a finančně dostupné služby předškolní či rané školní péče.

Podpora rodin s dětmi je v České republice koncentrována v oblasti daňových slev. Daňové slevy však podporují převážně rodiny s dětmi s vyšším příjmem, neboť pouze ty jsou schopny všechny daňové slevy vyčerpat (sleva na dítě, sleva na manžela, šolkovné). Zároveň představují riziko pro rodiny s dětmi zejména v období hospodářského poklesu. Ty pak mohou být postiženy jak ztrátou příjmu, tak ztrátou daňových úlev.

Dávková podpora českých rodin je soustředěna především na rodiny s dětmi do čtyř let věku. Skrze dávkový systém se rovněž daří finančně podporovat rodiny ohrožené chudobou. V pilíři veřejných služeb Česká republika dlouhodobě zaostává, přestože dostupné kvalitní veřejné služby umožňují sociální aktivizaci, rozvoj lidského potenciálu a pomáhají lépe se začlenit a participovat ve společnosti.⁹⁹ Prokazatelně též vedou ke zvýšení rovnosti životních příležitostí pro děti,¹⁰⁰ a tím ke snižování nerovnosti a s ní spojených patologických jevů ve společnosti. Nezanedbatelný je také jejich přínos pro veřejné rozpočty.

1. pilíř rodinné politiky – daňový systém

Výdaje na rodinnou politiku se v ČR pohybovaly do roku 2007 kolem 2,5 % HDP, což odpovídalo průměru zemí OECD. V roce 2013 se již jednalo o hodnotu 3,15 %, zatímco průměr zemí OECD byl 2,38 %. V roce 2015 hodnota poklesla na 2,91 % (průměr OECD 2,40 %).¹⁰¹ ČR má druhý nejvyšší podíl výdajů na daňové slevy rodinám na HDP (0,82 % HDP v roce 2011) mezi zeměmi OECD. Od posledního sběru dat v roce 2011 se podíl výdajů na daňové slevy v ČR dále navýšil, v roce 2015 se jednalo o 0,87 % HDP. V zemích OECD to byla hodnota 0,23 % HDP.¹⁰²

“ ČR koncentruje podporu rodin v oblasti daňových úlev, což pro rodiny představuje riziko v době hospodářského poklesu, kdy mohou ztratit jak příjem, tak daňovou podporu. Proto je do budoucna klíčové posilovat význam dalších dvou pilířů – dávkový a pilíř veřejných služeb.

2. pilíř rodinné politiky – sociální podpora rodin

Z dlouhodobého vývoje přímé sociální podpory rodin s dětmi je možné pozorovat její snižující se podíl na HDP ČR. Zatímco v roce 1995 to bylo 1,9 % HDP, v roce 2017 již pouze 0,7 % HDP. Ve struktuře výdajů na dávky státní sociální podpory došlo v letech 1990–2012 k poklesu výdajů na přídavek na dítě a sociální příplatek, naopak vzrostly výdaje na rodičovský příspěvek a na příspěvek na bydlení. V letech 2012 až 2017 se snížil kromě výdajů na přídavek na dítě ještě rodičovský příspěvek. Růst zaznamenaly výdaje na příspěvek na bydlení a dávky péstounské péče. V mezinárodním srovnání jsou výdaje na peněžní transfery rodinám s dětmi podprůměrné (průměr EU v roce 2012 činil 2,2 % HDP¹⁰³) a jsou velmi výrazně koncentrované na rodiny s nejmenšími dětmi. V roce 2018 bylo vyplaceno celkem

25 mld. Kč rodinám s nejmladšími dětmi formou rodičovského příspěvku (z celkových 35 mld. Kč transferu na dávky státní sociální podpory) a 9 mld. Kč peněžité pomoci v mateřství (z celkových 34 mld. Kč na dávky nemocenského pojištění).¹⁰⁴

“ V dávkové podpoře rodin s dětmi je ČR na přibližně polovině průměru EU, přičemž většina této podpory je soustředěna na rodiny s dětmi do čtyř let.

3. pilíř rodinné politiky –
služby pro rodiny

I ve třetím pilíři rodinné politiky – ve výdajích na služby pro rodiny s dětmi – ČR ve srovnání s ostatními státy OECD velmi zaostává. V roce 2011 šlo pouze 0,52 % HDP (asi 20 mld. Kč) na podporu služeb (předškolní péče, družiny, mimoškolní aktivity), zatímco průměr zemí OECD se pohyboval na úrovni 0,87 % HDP. V roce 2015 v ČR došlo ke zvýšení na 0,54 % HDP a v zemích OECD na hodnotu 0,94 % HDP.^{105, 106} V zemích OECD je výrazným trendem rodinných politik investování do vzdělávání a rozvoje služeb pro rodiny.¹⁰⁷

“ ČR vydává jen něco přes polovinu průměru OECD na podporu veřejných služeb pro rodiny s dětmi.

D. Co rodiny potřebují

STARTOVACÍ BYTY PRO RODINY S DĚTMI A ZAJIŠTĚNÍ DŮSTOJNÉHO BYDLENÍ PRO SENIORY

Současný stav

Bydlení je pro každou rodinu nenahraditelným statkem a chybějící bydlení představuje zásadní bariéru pro zakládání rodiny. Obdobně je dostupnost bydlení zásadním tématem pro seniory, tedy skupinu osob, která identifikuje nejvýznamněji potřebu pomoci. V posledních dvou letech dochází k dramatickým proměnám na trhu s byty a dostupnost jak vlastnického, tak nájemního bydlení se stává problematickou pro čím dál tím větší počet obyvatel ČR, včetně střední vrstvy. Podle Indexu cen bytových nemovitostí Eurostatu, který poskytuje srovnání dat z evropských zemí, v roce 2017 rostly tyto ceny nejstrměji právě v České republice (spolu s Irskem a Portugalskem). Nárůst cen bytových nemovitostí i nájmu je výsledkem kombinace různých faktorů: ekonomického růstu, nízké nezaměstnanosti, nízkých úrokových sazeb hypoték, nedostatečné výstavby, která navíc nereflektuje různorodost poptávky po bydlení, a v neposlední řadě i spekulacemi na trhu a rozvojem krátkodobých pronájmů přes online platformy, které na rozdíl od jiných zemí nejsou žádným způsobem regulovány.¹⁰⁸

Jedním ze zásadních problémů je nízký podíl nájemního bydlení obecně (v nájemním bytě v roce 2018 žilo 19 % domácností) a nevhodné parametry bytů. Posledním faktorem, který situaci podmiňuje, jsou obecně vysoké výdaje za bydlení, které v nájemních bytech v průměru představují 25–40 % příjmů, v domácnostech seniorů dokonce až 60 %. Konkrétně v případě rodin s dětmi se jedná o téměř 9 300 Kč měsíčně, v bezdětných domácnostech je to kolem 7 500 Kč.¹⁰⁹ Podle průzkumu společnosti Deloitte v roce 2017 nejrychleji rostly nájemní v Hradci Králové (o 28 % v meziročním srovnání), v Praze došlo k nárůstu nájmu v meziročním srovnání o 12 % (ve srovnání s rokem 2010 se jedná o zvýšení nájmu o více než polovinu).¹¹⁰ V roce 2018 činil výdaj průměrné domácnosti na bydlení celkem 5 706 Kč měsíčně, u rodin s dětmi 6 432 Kč měsíčně (bezdětné domácnosti 5 914 Kč).¹¹¹ Výdaje na bydlení tak představují pro rozpočty rodin zásadní zatížení, nejvíce zatěžují domácnosti s nízkými příjmy, kde mohou tvořit až 65 % příjmů. Ohrožené jsou především domácnosti s jedním příjmem a domácnosti jednotlivců, zejména seniorů a seniorek, které poté, co se stanou vdovami, i přes snížení příjmu o cca 60 %¹¹² zůstávají v původním bydlení, které je často příliš velké a nákladné. Dalším problémem je mnohdy zastaralý bytový fond, chybí například bezbariérové úpravy, zateplení apod.

Dávková podpora bydlení

Významnou podporou dostupnosti bydlení v České republice jsou dávky na bydlení: příspěvek a doplatek na bydlení. Nejvíce využívanou a administrativně jednoduchou dávkou ze systému státní sociální podpory je příspěvek na bydlení. Udržuje velkou skupinu domácností v nájemních i ve vlastních bytech. Poskytuje se cca 168 tisícům příjemců měsíčně (jednotlivcům i rodinám): 45,2 % příjemců jsou domácnosti jednotlivců (celkem 75 984 příjemců) a z toho 72,4 % jsou domácnosti tvořené sólo důchodcem (celkem 55 011 domácností), 47,0 % příjemců jsou domácnosti s nezaopatřenými dítětem (celkem 79 038) a z toho 70,9 % rodin neúplných (pouze s jedním rodičem – celkem 56 041). Doplatek na bydlení je individuální specifická dávka ze systému pomoci v hmotné nouzi. Poskytuje se cca 37 tisícům příjemců

měsíčně (jednotlivcům i rodinám). 47,5 % příjemců jsou domácnosti jednotlivců (celkem 17 678) a z toho 13,9 % jsou domácnosti tvořené osobou starší 65 let (celkem 2 450). 42,7 % příjemců jsou domácnosti s nezaopatřenými dětmi (celkem 15 898) a z toho 54,6 % rodin neúplných (pouze s jedním rodičem – celkem 8 680). 15,6 % příjemců jsou domácnosti s alespoň jedním důchodcem (starobním, invalidním, jiným – celkem 5 813).¹¹³

Důsledky problémů

Výše popsané trendy, v propojení s diskriminací některých skupin na trhu s bydlením, ve svém důsledku vedou k tomu, že rodiny často bydlí v nevyhovujících podmínkách nebo se ocitají bez stálého domova na ubytovnách či v azylových domech. Nejdůležitější jsou v tomto případě negativní dopady na děti. V ČR je aktuálně v závažné bytové nouzi minimálně 54 000 domácností. Z toho přibližně 9 600 jsou rodiny, v kterých žije 20 500 dětí. Zbytek tvoří bezdětné domácnosti (jednotlivci či páry).¹¹⁴

OPATŘENÍ Č. 1: DOSTUPNÉ BYDLENÍ

Opatření	Gesce (spolugesce)
1.1. Rozšíření finanční podpory dostupného, sociálního a nájemního bydlení pro rodiny s dětmi a vícegenerační soužití vzhledem k vysokým nákladům na bydlení, které představují zásadní zatížení rodinného rozpočtu a nedostupnosti kvalitního nájemního bydlení – výstavba a modernizace obecního bydlení pro rodiny s dětmi a vícegenerační soužití především programu Výstavba.	MMR
1.2. Zvýšení dostupnosti bydlení prostřednictvím výhodných půjček pro bydlení mladých rodin, nastavení podmínek pro různé věkové skupiny, změna výše půjček za účelem zvýšení dostupnosti tohoto nástroje i pro obyvatele větších měst.	MMR
1.3. Legislativní a finanční podpora družstevního bydlení, vznik sociálních bytových družstev a neziskových bytových společností za účelem zvyšování dostupnosti bydlení pro střední vrstvy.	MMR
1.4. Zákon o dostupném bydlení, který zásadním způsobem zvýší dostupnost bydlení pro široké vrstvy obyvatelstva – pro seniory, rodiny s dětmi i ohrožené skupiny obyvatelstva.	MMR, MPSV

DOSTUPNÁ A KVALITNÍ PÉČE O DĚTI MLADŠÍ TŘÍ LET

Současný stav

Nejpalčivějším problémem v ČR v oblasti služeb péče a vzdělávání dětí v předškolním a školním věku je nedostatečná nabídka kvalitních, finančně a místně dostupných služeb, které by odpovídaly přáním rodičů. ČR je rovněž dlouhodobě kritizována ze strany Evropské komise za nedostatečné zajištění služeb pro předškolní děti.¹¹⁵ Český právní řád reguluje poskytování služeb péče

o předškolní děti v MŠ, v dětských skupinách a poskytování služeb na základě živnostenského oprávnění.

Ve školním roce 2017/2018 bylo odmítnuto 33 237 žádostí o umístění dítěte do MŠ, což je více než pětina z celkového počtu žádostí (nejvíce v Praze, Středočeském a Jihomoravském kraji)¹¹⁶. Nejvíce odmítnutých žádostí se týkalo dětí mladších 3 let (35,5 %), děti tříleté a čtyřleté byly při přijímání na jaře 2017 odmítnuty v 21,8 %, resp. 11,8 % případů.¹¹⁷ Výpočet přesného počtu chybějících míst v mateřských školách ztěžuje fakt, že rodiče mohou podávat pro přijetí dítěte do mateřské školy více žádostí a výsledné počty skutečně nepřijatých dětí nejsou evidovány.

Počet dětských skupin od přijetí zákona č. 247/2014 Sb., o poskytování služby péče o dítě v dětské skupině a o změně souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, neustále narůstá, na počátku roku 2019 existovalo více než 900 těchto zařízení s kapacitou více než 12 tisíc míst pro děti.

Nevýhodou služeb poskytovaných na základě živnostenského zákona je jejich finanční nedostupnost a lokální a regionální nevyváženost. Výše úplaty za místo v soukromé MŠ se ve školním roce 2017/2018 u 41 % soukromých MŠ pohybovala v rozmezí 1 000 - 5 000 Kč, u 52 % pak byla vyžadována úplata vyšší než 5 000 Kč.¹¹⁸

Od ledna roku 2018 je umožněno rychlejší čerpání rodičovského příspěvku z původních 11 500 Kč za 1,5 roku až na 70 % denního vyměřovacího základu během 7 měsíců. Rodiče s vyššími příjmy tak mohou celkovou částku vyčerpat rychleji. Zároveň však ve stejném roce došlo ke zrušení již schválené garance míst v MŠ pro dvouleté děti s účinností od roku 2020. Nedostatečná nabídka služeb péče o děti mladší tří let se tak stala zásadní bariérou pro rozhodnutí rodičů vyčerpat rodičovský příspěvek rychleji a vrátit se na trh práce.

Nedostatek dostupných služeb pro nejmenší děti

Nejedná se pouze o služby pro děti mladší tří let, pro které nabídka veřejně provozovaných a finančně dostupných služeb není dostatečná, ale regionálně i pro děti tříleté a čtyřleté.¹¹⁹ Cena za místo ve veřejné MŠ se stravou a mimoškolními aktivitami se pohybuje kolem 1 500 Kč měsíčně.¹²⁰ Náklady v soukromých zařízeních se pohybují od 5 tisíc až do 15 tisíc Kč měsíčně. Pokud vezmeme v úvahu průměrný čistý příjem rodiny s nezaopatřenými dětmi ve výši 39 tisíc Kč,¹²¹ vydá rodina na MŠ na jedno dítě cca 4 % příjmů, na soukromou školu již 12–38 % příjmů. Normativy na dítě v MŠ (ve věku 3–5 let) činily v roce 2017 cca 50 940 Kč.¹²² Tato částka nezohledňuje další výdaje z rozpočtů samospráv. V souvislosti s přijetím zákona č. 247/2014 Sb., o poskytování služby péče o dítě v dětské skupině a o změně souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, bylo novelou zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů zavedeno tzv. školovné. Jedná se o slevu na dani za umístění dítěte v předškolním zařízení (mateřské škole, dětské skupině, živnosti) do výše minimální mzdy, která je od ledna 2019 stanovena na 13 350 Kč.

Vliv dostupnosti služeb na porodnost

V posledních letech se mnohé členské státy EU, které čelí stejně nízké porodnosti jako ČR, rozhodly zavést tzv. právní nárok na místo ve veřejném předškolním zařízení pro každé dítě od dovršení určitého věku.¹²³ Právo na péči o děti od velmi raného věku existuje např. na Maltě (od 3 měsíců), v Dánsku a Maďarsku (od 6 měsíců), Německu, Švédsku a Slovinsku (od 12 měsíců) a Estonsku (od 18 měsíců). V druhé skupině zemí začíná právo na péči o děti v pozdějším věku,

tj. od věku 2,5 let v Belgii a od 3 let ve Finsku, ve Francii, Irsku, Itálii, Lucembursku, Španělsku, na Slovensku, ve Spojeném království a od věku 4 let v Nizozemsku. Ve třetí skupině je nárok na péči o děti od věku 5 let, obvykle rok před věkem pro školní docházku. Je tomu tak v Rakousku, Bulharsku, Řecku a Portugalsku.¹²⁴ Přínosy tohoto opatření jsou již zmíněná možnost lépe si naplánovat návrat do práce, rovněž možnost dřívějšího návratu na trh práce, pokud o to má daný rodič zájem, což přispívá k udržení výtěžku u obou partnerů,¹²⁵ dále k zachování profesních kompetencí a lidského potenciálu, ale i k podpoře kvality času tráveného s dítětem. V situaci, kdy se v ČR chudoba dědí z generace na generaci (průzkum z roku 2018 potvrzuje, že u mladých lidí, kteří v dětství trpěli materiální deprivací, je u 36 % návrat k chudobě i v současnosti¹²⁶)¹²⁷ představuje možnost dítěte pobývat v dětském kolektivu v MŠ či jiném předškolním zařízení důležitý nástroj prevence budoucího sociálního vyloučení a chudoby.

Zejména dětem ze znevýhodněného sociálního prostředí dává včasné kvalitní vzdělávání lepší šance pro budoucí život.¹²⁸ Předškolní vzdělávání a péče zvyšuje připravenost dětí na základní vzdělávání a zvyšuje potenciál vzdělanostní společnosti v ČR. První tři až čtyři roky života hrají v životě rozhodující roli,¹²⁹ a to především u dětí ze znevýhodněného prostředí¹³⁰, protože rozhodnou o emocionálních, kognitivních a intelektuálních schopnostech dítěte. V tomto období je důležité, aby byly děti v podnětném prostředí, což lze zajistit rodinnou péčí, případně ale také pobytem dítěte ve vysoce kvalitním předškolním zařízení. Děti, kterým se dostane konzistentní péče a vzdělání, mají větší pravděpodobnost uspět v dalším vzdělávání, vyhnout se problémům se zákonem a být úspěšné a produktivní v celém životě.

Podpora rodin v oblasti kroužků

Podpora rodin, které nespádají do hmotné nouze, ale nemohou si dovolit základní služby pro sebe a své děti, je často řešena prostřednictvím tzv. voucherového systému, kdy je rodinám s dětmi poskytována přímo služba namísto peněžních příspěvků. Daný systém je doporučován OECD jako možnost podpory dětí ze znevýhodněného prostředí. V současné době jsou v ČR podporovány rodiny s dětmi ocitající se v hmotné nouzi především dávkami (státní sociální podpory a pomoci v hmotné nouzi) a dále prostřednictvím programů z evropských fondů na úhradu obědů a svačin dětí ve školách. Rodiny ocitající se těsně nad hranicí hmotné nouze však nemají nárok na specifickou pomoc.

Důležitost družin

Nedostatečná nabídka dostupných služeb, problematické nastavení otevírací doby vzhledem k pracovní době rodičů a zajištění péče o děti v době prázdnin pokračuje rovněž v mladším školním věku, kdy některé základní školy družiny vůbec nemají, případně z kapacitních důvodů přijímají pouze žáky prvních a druhých tříd zaměstnaných rodičů. Družiny zajišťují zaopatření dětí mladšího školního věku, když jsou rodiče v práci, zároveň plní významnou výchovně-vzdělávací funkci. U starších dětí organizované aktivity, nejen družin, napomáhají primární prevenci sociálně patologických jevů a bezpečnosti dětí.¹³¹ Ve školním roce 2017/2018 fungovalo v ČR celkem 4 070 školních družin z celkového počtu 4 155 základních škol.¹³² Z celorepublikové analýzy základních škol z pohledu možnosti a fungování školních družin pro žáky 1. stupně vyplynulo, že školní družiny jsou nejčastěji otevřeny v době od 6:00-6:30 do 16:30-17:00. Některé ze školních družin nezastavují svůj provoz ani během prázdnin vyjma těch hlavních.

Finanční nedostupnost
mimoškolních aktivit

Pouze v 7 z 10 rodin se děti věnují pravidelným volnočasovým aktivitám a stejný podíl rodin umožňuje dětem alespoň týden prázdnin mimo domov.¹³³ V roce 2018 již nezaměstnanost byla rekordně nízká a lidí žijících na hranici chudoby ubylo. Přesto si ale týdenní dovolenou mimo domov nemůže dovolit téměř čtvrtina české populace.¹³⁴ Zde je nutno myslet i na nárazové výdaje, jako jsou školy v přírodě či lyžařské kurzy, které mohou často představovat výrazný zásah do rodinného rozpočtu. Problematické je zajištění těchto aktivit v rodinách s více dětmi a v rodinách sólo rodičů.¹³⁵ Mezi hlavní důvody patří jejich finanční nedostupnost. Především družiny by měly zajistit jimi organizované volnočasové aktivity zdarma, a tím je zpřístupnit více dětem z důvodů výchovně-vzdělávacích i ochranných. Cena družin se pohybuje v řádech stokorun za měsíc.

Kulturní a sportovní
aktivity

Nelze také opomenout význam kulturních a sportovních aktivit pro rodiny s dětmi. Přestože za poslední desetiletí stoupá počet jednotlivých institucí ve veřejném sektoru z oblasti kultury, historických památek, životního prostředí či sportu, které poskytují zvýhodnění pro rodiny s dětmi ve formě slev, většina z nich omezuje slevy na rodiče se dvěma, maximálně třemi dětmi. Určitý jednotný systém „rodinných karet“ po vzoru řady států EU v ČR neexistuje, nicméně v některých krajích je podpora rodin s dětmi v této oblasti realizována prostřednictvím tzv. rodinných pasů (úspěšný dlouhotrvající projekt Jihomoravského kraje se postupně rozšířil do dalších pěti krajů)¹³⁶. Prostor pro realizaci nápadů a opatření v oblastech kultury a sportu je také v rámci soutěže Obec přátelská rodině nebo dotačního programu Rodina,¹³⁷ kterou každoročně vyhlašuje MPSV.

OPATŘENÍ Č. 2: DOSTATEČNÁ KAPACITA V MATEŘSKÝCH ŠKOLÁCH

Opatření	Gesce (spolugesce)
2.1. Zvýšení počtu míst v mateřských školách za účelem zlepšení dostupnosti služeb péče a vzdělávání pro předškolní děti, především s ohledem na rozšíření kapacity pro tříleté děti vzhledem ke garanci míst pro tříleté děti dle školského zákona.	MŠMT

OPATŘENÍ Č. 3: DOSTATEČNÁ KAPACITA V ZAŘÍZENÍCH PÉČE PRO DĚTI V MLADŠÍM PŘEDŠKOLNÍM VĚKU

Opatření	Gesce (spolugesce)
3.1. Přejmenování dětských skupin na jesle.	MPSV
3.2. Legislativní ukotvení systémového financování jeslí (dnes dětských skupin) ze státního rozpočtu, resp. z fondů EU, s cílem zásadního rozšíření kapacity a dostupnosti péče o děti mladší tří let.	MPSV

3.3. Zvýšení kvality péče poskytované v jeslích (dnes dětských skupinách) prostřednictvím zajištění dostatečného počtu pečujících osob na počet dětí, povinnosti dalšího průběžného vzdělávání pečujících osob, rozšíření odborné způsobilosti pečujících osob, povinnosti plnění standardů kvality péče, které budou kontrolovány MPSV a povinnosti užívat označení „jesle“ v názvu zařízení.	MPSV
--	------

STÁTNÍ PODPORA FLEXIBILNÍCH FOREM PRÁCE

Současný stav

V ČR není dostatečná nabídka flexibilních forem práce konaných v pracovním poměru. Jedná se především o zkrácené pracovní úvazky, ale i o další formy, jako je např. pružná pracovní doba, možnost práce z domova či sdílená pracovní místa. V počtu pracujících na zkrácený úvazek, nabídce sdílených pracovních míst či využívání alespoň částečně práce z domova je ČR pod evropským průměrem. Např. Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj ve zprávě pro Českou republiku upozorňuje na nutnost podpory flexibilních pracovních úvazků nebo práce z domova.¹³⁸ Zájem o flexibilní formy práce je přitom v ČR obrovský – přibližně 9 z 10 Čechů by uvítalo, aby byla zavedena pružná pracovní doba nebo částečné pracovní úvazky pro rodiče s dětmi (91 % je rozhodně nebo spíše pro).¹³⁹ Dle průzkumu ABSL (Association of Business Service Leaders in the Czech Republic) nabízí možnost plného anebo částečného homeoffice 80 % českých center podnikových služeb a přes 60 % zaměstnanců tuto možnost využívá. Data společnosti Deloitte ukazují že, homeoffice umožňuje všem svým zaměstnancům pouze 22 % českých firem a dalších 48 % společností s touto možností počítá jen u některých pozic. Dalších 21 % firem dovoluje svým podřízeným pracovat z domova pouze ve výjimečných případech, například když jsou nemocní. Práci z domova pak úplně zamítá 8 % českých zaměstnavatelů.¹⁴⁰ V Německu využívalo sdílené pracovní místo 20 % firem, ve Velké Británii až 48 % firem (2015), v ČR je využíváno v 7 % organizací.¹⁴¹ Zatímco odboráři podporují jeho zavedení z důvodu flexibility, kterou zaměstnancům přinese, zástupci malých a středních podniků toto opatření však z ekonomických důvodů spíše využívat neplánují.¹⁴²

Aktivní politika zaměstnanosti

K zajištění maximální možné úrovně zaměstnanosti v ČR slouží opatření aktivní politiky zaměstnanosti. Úřad práce ČR může prostřednictvím nástrojů a opatření aktivní politiky zaměstnanosti poskytovat zaměstnavatelům finanční podporu formou různých příspěvků. Příspěvky jsou zaměřeny zejména na podporu zaměstnávání uchazečů o zaměstnání, které nelze pro jejich individuální charakteristiky umístit na trh práce jiným způsobem. Aktivní politika zaměstnanosti dále zahrnuje rekvalifikace, investiční pobídky a podporu zaměstnávání osob se zdravotním postižením. Aktivní politika zaměstnanosti se však nijak specificky neváže na flexibilitu pracovních úvazků.

Výhody a rizika flexibilních úvazků

Flexibilní formy práce přitom znamenají možnost mít více času na rodinu, práci, seberealizaci i odpočinek. Přinášejí výhody zaměstnavatelům, zaměstnancům i státu. Zaměstnavatelům zvyšují produktivitu práce a snižují finanční i osobní náklady.¹⁴³ Dále pozitivně ovlivňují firemní kulturu, neboť díky nim roste spokojenost a loajalita zaměstnanců.¹⁴⁴ Představují cestu, jak uchovávat a rozvíjet znalosti a dovednosti vysoce kvalifikovaných a talentovaných zaměstnanců, kteří

chtějí či potřebují pracovat jinak.¹⁴⁵ Jsou také nástrojem politiky aktivního stárnutí, neboť umožňují starším osobám a seniorům zůstat v pracovním procesu, a zároveň se věnovat dalším aktivitám, pomáhat s péčí o děti, apod. Dále umožňují harmonizovat pracovní, soukromý a rodinný život, a tím zlepšují zapojení pečujících osob včetně rodičů s malými dětmi na trhu práce.¹⁴⁶

Flexibilní úvazky jsou výhodné i pro stát, protože zachovávají zaměstnanost a snižují nezaměstnanost specifických skupin na trhu práce (zejména žen-matek),¹⁴⁷ čímž ve svých dopadech zvyšují disponibilní příjem domácností a podporují udržitelnost sociálních systémů, především průběžné financování důchodového systému.¹⁴⁸ Zároveň je však důležité upozornit na to, že osoby zaměstnané na částečný či flexibilní úvazek mohou mít menší možnost pracovního postupu, menší nárok na zaměstnanecké výhody, menší jistotu zaměstnání a nižší účast v podnikových vzdělávacích programech.¹⁴⁹ U zkrácených úvazků, které nejsou omezeny na omezenou dobu nějaké životní fáze (např. mateřství), je navíc nevýhodou snížený příjem a dopad do sociálního pojištění, což se zvláště projevuje v nízkých důchodech.

Flexibilní formy práce
jako plnohodnotné

Předpokladem podpory flexibilních forem práce je proto dostatečná úprava zákoníku práce ve spolupráci se sociálními partnery v takové podobě, která zajistí ochranu zaměstnanců tak, aby se tyto formy zaměstnání staly formami plnohodnotnými.

OPATŘENÍ Č. 4: STÁTNÍ PODPORA ČÁSTEČNÝCH PRACOVNÍCH ÚVAZKŮ

Opatření	Gesce (spolugesce)
4.1. Zavedení institutu sdíleného pracovního místa v zákoníku práce za účelem rozvoje flexibilního zaměstnávání a podpory sladování pracovního a rodinného života a finanční podpora sdílených úvazků prostřednictvím fondů EU za účelem motivace zaměstnavatelů k jejich zřizování.	MPSV

PREVENTIVNÍ A PODPŮRNÉ SLUŽBY PRO RODINY S DĚTMI

Preventivní a podpůrné
služby pro rodiny s dětmi

Zdravé partnerské, manželské a rodinné vztahy zahrnují i konflikty. Řada těchto konfliktů však nemusí být včas a vhodným způsobem řešena a může přerůst do závažnějších problémů i proto, že jim samotným nebo jejich zdravému řešení není věnovaná dostatečná pozornost ve sféře primární prevence. V současném českém systému chybí výchova ke zvládnutí a prevenci problémů v rodině. Rodiny často pomoc neumějí vyhledat nebo jsou pro ně příslušné služby (terapeutů, manželských a rodinných poradců, sociálních pracovníků) finančně, časově či místně nedostupné. Poradny pro rodinu, manželství a mezilidské vztahy, které poskytují služby zdarma, mají dlouhé objednací lhůty, zatímco občanské poradny a jim podobná zařízení jsou často dostupná jen ve větších městech. Totéž se dá říci i o terénních službách.¹⁵⁰

Charakteristika služeb
primární prevence

Na rozdíl od služeb sekundární prevence (sociálních služeb), které mají více než bazální legislativní zakotvení, služby primární prevence toto ukotvení nemají. Přesto

jsou nezbytné a potřebné, a to především proto, že umožňují zkoumání předpokladů a příčin výskytu sociálně negativních jevů a hledání možností, jak jim zabránit. Dopad poskytování služeb, které mají čistě preventivní a podpůrný charakter na rodiny, je v praxi bezesporu pozitivní, neboť podporuje stabilitu rodin a zabraňuje jejímu rozpadu. Služby primární prevence podporují stabilitu rodiny tím, že usnadňují založení rodiny, posilují rodičovské kompetence, zkvalitňují vztahy v rodině, podporují rodiče v péči o děti a ve výchově dětí, a rovněž působí pozitivně na harmonické sladění rodiny a práce. Služby zahrnují širokou škálu poradenských, vzdělávacích, tréninkových a osvětových činností a jsou zacíleny na rodiny pečující o závislé členy, těhotné ženy a jejich partnery a širší rodinu. Dále jsou podporovány aktivity vedoucí k pozitivnímu rodičovství, tedy chování rodičů, které je založeno na nejlepší zájmu dítěte, je výchovné, posilující, nenásilné, poskytuje uznání, vedení a přispívá k rozvoji dítěte.

Cochemský model

Jedním z nástrojů předcházení konfliktů rodičů při řešení opatrovnických sporů je tzv. cochemský model, který popisuje interdisciplinární spolupráci všech profesí a institucí účastnících se rozvodového řízení. Všichni účastníci sporu, právní zástupci, odbory péče o děti, soud a soudní znalci se snaží rodiče dovést k dohodě ohledně péče o jejich děti, kterou rodiče sami nebo s jejich pomocí sestaví, oba ji akceptují a následně dodržují. Sledují přitom jediný cíl a to je dobro dítěte a jeho právo na oba rodiče.

Registrované partnerství

V ČR mohou dvojice mužů či žen uzavírat od července 2006 registrované partnerství. Za prvních 11 let to udělalo 2 647 párů. Podle Platformy pro rovnoprávnost, uznání a diverzitu v roce 2018 do partnerství vstoupilo 299 dvojic. Ve druhém pololetí poprvé počet ženských párů překonal počet mužských dvojic. Svůj vztah stvrdilo 93 lesbických dvojic a 74 dvojic gayů. Nejvíce dvojic se zaregistrovalo po uzákonění možnosti ve druhém pololetí roku 2006 (235). Poté byl jejich počet nižší.¹⁵¹ Registrovaní partneři mohou získat například informace o zdravotním stavu svého protějšku či po něm mohou dědit stejně jako v manželství. Nemají ale společné jmění a po ztrátě partnera či partnerky nemají ani nárok na vdovecký či vdovský důchod. Sirotčí důchod nemusí získat ani jejich potomek. Registrované dvojici zákon adopci zakazuje. V ČR tzv. duhové rodiny s dětmi už žijí. Oficiálně mohou mít děti dvou matek a dvou otců ale jen jednoho rodiče. Stávající právní úprava znamená pro registrovaná partnerství s dětmi komplikace v každodenním životě, a především v obtížných životních situacích, jako je rozpad partnerství nebo úmrtí jednoho z rodičů. Problematické je i nastavení některých dávek a daňových úlev – zatímco pro úřad práce jsou např. dvě registrované partnerky každá s vlastním dítětem jednou rodinou a nemohou tak obě naráz pobírat rodičovský příspěvek, pro finanční úřad tomu tak není, zaměstnaný registrovaný partner/partnerka nemůže získat úlevu na dani na dítě svého partnera/partnerky.

OPATŘENÍ Č. 5: PREVENTIVNÍ A PODPŮRNÉ SLUŽBY PRO RODINY S DĚTMI

Opatření	Gesce (spolugesce)
5.1. Navýšení dotací na pro-rodinné aktivity – Navýšení dotačního programu MPSV Rodina na 150 mil. Kč za účelem rozšíření primárně preventivních pro-rodinných aktivit v oblasti upevňování rodičovských a partnerských kompetencí a prohloubení důrazu na rovnost žen a mužů jako hodnotícího kritéria programu. Podpora aktivit podporujících pozitivní rodičovství.	MPSV
5.2. Posílení kapacit preventivních sociálních služeb (odborné sociální poradenství – např. služby manželských a partnerských poradců apod.), posílení sociální práce na úrovni obcí a služeb primární prevence (mediace, psychologické poradenství) určených pro rodiny s dětmi a mladé lidi.	MPSV
5.3. Legislativní ukotvení systému preventivní péče.	MPSV
5.4. Podpora vícečetných rodin prostřednictvím volných či zvýhodněných vstupů do veřejných institucí. Současný slevový systém je zaměřen především na rodiny 2 dospělí, 2 děti a vícečetné rodiny jsou tak znevýhodněny.	MF, MK
5.5. Vytvoření prostoru pro diskusi o stavu současné rodiny a rodinné politiky prostřednictvím Fóra rodinné politiky – Pravidelné konání Fóra rodinné politiky, které v rámci široké odborné veřejnosti umožní debatu o současném vývoji rodinné politiky a budoucím směřování rodinné politiky. Realizovat informační a osvětovou kampaň a akce k tématu postavení rodin, rodinné politiky a problémů rodin, které se dotýkají českých rodin. Systematická informační a osvětová kampaň zaměřená na rodinnou politiku, která bude řešit specifická témata z této oblasti či bude reagovat na konkrétní problémy rodin.	MPSV
5.6. Realizovat systémový projekt zaměřený na podporu stabilních partnerských a rodinných vztahů.	MPSV
5.7. Podpora forem interdisciplinární spolupráce při řešení rodinných konfliktů (např. tzv. cochemský či mnichovský model) s cílem podporovat rodičovské kompetence nositelů rodičovské odpovědnosti a dalších vztahových osob dětí.	MSP, MPSV
5.8. Podpora propojování domovů pro seniory a dětských skupin či jiných předškolních služeb péče a vzdělávání dětí.	MPSV, MF

FINANČNÍ ZABEZPEČENÍ RODIČOVSTVÍ

Současný stav

Mateřská dovolená je poskytována v délce 28 týdnů (resp. 37 týdnů v případě narození vícero dětí). Rodičovská dovolená je poskytována po skončení mateřské dovolené až do tří let věku dítěte (do 4 let věku dítěte je možné žádat o neplacené volno u zaměstnavatele). V ČR je systém podpory rodin s předškolními dětmi tvořen kombinací pojistné (peněžité pomoci v mateřství, dále jen „PPM“ a otcovská poporodní péče, dále jen „otcovská“) a nepojistné dávky (rodičovský příspěvek). Zatímco PPM a otcovská poskytuje matkám a otcům příjem odvozený od jejich předchozího platu a umožňuje tak rodičům udržet si životní standard podobný tomu před narozením dítěte, měsíční výše rodičovského příspěvku (celkem 300 tisíc Kč dle návrhu schváleného vládou ČR v květnu 2019, v tomto návrhu byl rovněž rozšířen limit pro souběh návštěvy zařízení péče o děti a pobírání rodičovského příspěvku u dětí do dvou let ze 46 na 92 hodin měsíčně¹⁵²) je závislá na délce jeho čerpání a pro mnoho rodičů znamená jeho čerpání finanční propad, a tedy i propad životní úrovně celé rodiny s malými dětmi.

Nastavení rodičovského příspěvku

Pro stanovení nároku a výše rodičovského příspěvku je rozhodující výše denního vyměřovacího základu pro stanovení PPM měsíčně. Denní vyměřovací základ nelze stanovit osobám, které nebyly účastny nemocenského pojištění ve stanoveném rozsahu pro vznik nároku na PPM, nemohou být tedy zabezpečeny dávkou nemocenského pojištění, nicméně je jim přiznána dávka státní sociální podpory (rodičovský příspěvek). Rodiče, kterým nelze stanovit vyšší denního vyměřovacího základu, jako jsou studenti, OSVČ nebo nezaměstnaní, volí vyšší rodičovského příspěvku až do částky 7 600 Kč měsíčně. Rodičovský příspěvek je určen pro rodiče dítěte, nicméně nemá nahrazovat jeho příjem. Fakticky se to často děje, protože místní nabídka časově a finančně dostupných kvalitních služeb předškolního vzdělávání a péče nedává dostatečnou možnost pro využívání nerodinné péče o děti ani po ukončení nároku na rodičovskou dovolenou. Rodičovská dovolená i čerpání rodičovského příspěvku v ČR patří k nejdelším v rámci zemí OECD. Rodiče volí nejdelší variantu čerpání rodičovského příspěvku¹⁵³ z více důvodů, mnozí proto, že nemají jistotu místa ve veřejném předškolním zařízení.¹⁵⁴ V roce 2018 rodičovský příspěvek v délce 25–36 měsíců čerpalo 57 % rodičů, v délce 37–48 měsíců to bylo 26 % rodičů a v délce do 24 měsíců šlo o 17 % rodičů.¹⁵⁵

Valorizace rodičovského příspěvku jako předpoklad vyššího zapojení otců

Rodičovský příspěvek je sice nejnákladnější dávkou rodinné politiky, současně se ale jedná o dávku, která se nejvíce podílí na redukci chudoby rodin s malými dětmi, významný je též její vliv na zlepšování pracovních pobídek u nízkopříjmových domácností (dávka není testovaná). Nahlíženo mzdovým vývojem, kdy dávka slouží jako náhrada příjmu pečujícího rodiče, je navrhované zvýšení mírně nižší, než činil mezi roky 2008 a 2015 růst průměrné mzdy, a pouze mírně vyšší, než byl růst cenové hladiny. Zvýšení rodičovského příspěvku spolu s jeho větší flexibilitou povede k lepší sociální situaci rodin s malými dětmi, což omezí jejich nároky na jiný typ nepojistných sociálních dávek a výrazně sníží pobídky domácností k práci na černo.

Zapojení otců do péče

Zapojení obou partnerů do péče má nejenom velký význam pro funkčnost rodinných vztahů, ale i pro rozvoj dítěte¹⁵⁶ a kvalitu života celé rodiny. V současnosti se ženy často obávají, že veškerá péče o rodinu a domácnost zůstane na nich, i když mají placené zaměstnání. Lze očekávat, že vyšší zapojení otců do péče o děti bude mít vliv na zvýšení porodnosti, protože s rovnoměrnějším rozdělením péče o děti

budou tyto obavy rozptýleny. Zkušenosti ze Švédska dokazují, že rodiče, kteří se společně dělí o péči, mají druhé dítě zpravidla rychleji.¹⁵⁷ Rovněž se ukazuje, že dcery zaměstnaných matek jsou častěji zaměstnané a naopak jejich synové se více podílí na péči o domácnost.¹⁵⁸ Právě zapojení mužů do péče o děti a domácnost umožní také proměnu společenských stereotypů, které se projevují například v přístupu na trh práce, kdy je žena často vnímána jako hlavní pečovatelka a naopak muž se ocitá pod tlakem na výkon jako hlavní živitel, bez ohledu na jejich reálná přání a aspirace.

Velký zájem na straně otců existuje

Z provedených výzkumů a studií vyplývá zvyšující se zájem otců zapojovat se do péče o dítě.¹⁵⁹ V šetření rodičů s malými dětmi z roku 2015 projevilo rozhodně zájem o otcovskou 41 % z nich a 40 % by zájem mělo za určitých podmínek.¹⁶⁰

Od 1. února 2018 byla zavedena dávka otcovské poporodní péče, jedná se o týden volna pro otce v šestinedělí s dávkou ve výši 70 % denního vyměřovacího základu. Česká správa sociálního zabezpečení zaznamenala více než dva tisíce žádostí o otcovskou dávku u otců, jimž se narodilo dítě na přelomu roku 2017 a 2018 a měli první a zároveň poslední možnost v únoru nastoupit na otcovskou dovolenou.¹⁶¹ Ke konci roku 2018 počet vyplacených dávek činil 43 442, přičemž celkem bylo vyplaceno 220 milionů Kč. V průměru tak každý měsíc čerpalo dávku zhruba čtyři tisíce otců.¹⁶²

Směrnice o rovnováze mezi pracovním a soukromým životem rodičů a pečujících osob

Hlavním cílem směrnice Evropského parlamentu a Rady o rovnováze mezi pracovním a soukromým životem rodičů a pečujících osob a návrhu o zrušení směrnice Rady 2010/18/EU, která byla 4. dubna 2019 schválena Evropským parlamentem a bude oficiálně schválena Radou EPSCO v červnu 2019, je zlepšit přístup k opatřením zaměřujícím se na rovnováhu mezi pracovním a soukromým životem a zvýšit tak využívání pracovního volna z rodinných důvodů a pružného uspořádání pracovní doby. Směrnice stanovuje délku otcovské dovolené po narození dítěte na minimálně 10 dní, posiluje stávající právo na minimálně čtyři měsíce rodičovské dovolené (s tím, že dva měsíce musí být tzv. nepřenositelné mezi rodiči a finančně kompenzované), stanovuje délku tzv. pečovatelského volna na nejméně 5 dní ročně a zavádí nová pravidla posilující právo rodičů na flexibilní upořádání pracovní doby.

Směrnice má být transponována do národního práva do tří let od schválení. Některá ustanovení mají být transponována do pěti let od schválení. Plánované změny se budou týkat valorizačního mechanismu rodičovského příspěvku vzhledem k požadavku směrnice na minimálně čtyři měsíce rodičovské dovolené se dvěma nepřenositelnými měsíci pro každého z rodičů. Předpokladem změny systému rodičovského příspěvku je zajištění dostatečné kapacity předškolní péče pro děti mladší tří let, což je největší současný problém české rodinné politiky.

Od střídání v pobírání rodičovského příspěvku, které je v současnosti zákonem umožněno, nicméně není nijak zvýhodněno, často muže odrazuje ekonomická nevýhodnost. Rodinám s dětmi se nevyplácí, aby muž pobíral rodičovský příspěvek, jelikož má často vyšší výdělek ze zaměstnání než žena. Navrhovaný „střídací bonus“ na překážku většímu zapojení mužů do péče o malé děti v podobě financí reaguje. Znamenal by vytvoření takových podmínek, kdy by byla rodina s dětmi finančně zajištěna a zároveň byl aktivně vytvořen prostor pro větší zapojení se otce do péče.

OPATŘENÍ Č. 6: NAVÝŠENÍ RODIČOVSKÉHO PŘÍSPĚVKU NA 300 TISÍC KČ A REVIZE DAŇOVÝCH SLEV URČENÝCH PRO RODINY

Opatření	Gesce (spolugesce)
6.1. Zvýšení celkové částky rodičovského příspěvku na 300 tisíc Kč k 1. lednu 2020.	MPSV, MF
6.2. Implementace směrnice Evropského parlamentu a rady o rovnováze mezi pracovním a soukromým životem rodičů a pečujících osob a o zrušení směrnice Rady 2010/18/EU do systému rodičovské dovolené (např. opatření pro střídání rodičů na rodičovské dovolené).	MPSV, MF
6.3. Zvýšení limitu pro souběh pobírání rodičovského příspěvku a návštěvy zařízení péče o děti do dvou let ze 46 hodin na 92 hodin. Nízký limit zásadním způsobem snižuje dostupnost zařízení péče o děti pro pracující rodiče malých dětí a komplikuje jejich uplatnění na trhu práce.	MPSV, MF
6.4. Revize daňových slev určených pro rodiny a případné zrušení či změny parametrů tzv. slevy na manželku/manžela (s výjimkou těch, kteří pečují o závislého člena rodiny).	MF

OCHRANA DĚTÍ PŘED CHUDOBOU A POSTAVENÍ SÓLO RODIČŮ

Současná situace a hlavní problémy

Ačkoliv ukazatele ohrožení chudobou pro ČR vyznívají pozitivně, mnoho rodin s dětmi se ocitá v situaci, kdy jejich výdělky nestačí na pokrytí potřeby rodiny. Problém pracujících chudoby se týká více žen než mužů, konkrétně v ČR 13 % mužů a 24,5 % žen. V EU je podíl chudých výdělků u žen 21 %, u mužů obdobně jako v ČR 13 %.¹⁶³ Medián hrubé měsíční mzdy zaměstnance na plný úvazek byl ve čtvrtém čtvrtletí 2018 29 247 Kč, hodnota pro nízký výdělek byla 14 475 Kč.¹⁶⁴

Rodiny sólo rodičů jsou nejohroženější

Nejvíce jsou chudobou ohrožené děti sólo rodičů, životní úroveň rodin sólo rodičů je nižší než u rodin se dvěma rodiči, až 30,1 % rodin s jedním rodičem a závislými dětmi bylo v roce 2018 ohroženo chudobou. V současné době žije v úplné rodině 72,0 % závislých dětí a v rodině neúplné 12,4 %.¹⁶⁵ Hlavním zdrojem příjmů sólo rodičů (což jsou téměř z 90 % ženy) je výdělečná činnost, nicméně stále více sólo matek se nachází v pozici nezaměstnaných a marginalizovaných na pracovním trhu nebo se potýkají s prekarizovanou prací. V roce 2018 čerpalo příspěvek na živobytí v průměru měsíčně 19,2 tisíc rodin sólo rodičů s nezaopatřeným dítětem či dětmi a doplatek na bydlení čerpalo 9,6 tisíc těchto rodin.¹⁶⁶

Nejvíce jsou chudobou ohrožené děti sólo rodičů.

Situace rodin sólo rodičů

Zatímco rodič, který má dítě v opatrovnictví, musí pracovat velmi tvrdě, aby nezanedbal výživu a nebylo mu dítě odebráno, druhý rodič je tzv. „černým

pasážerem“.¹⁶⁷ Mezi strategie sólo rodiče k zabezpečení rodiny patří práce, půjčky, dávky, pomoc známých. Získání a udržení si nároku na sociální příjmy je však spojeno s mnoha komplikacemi včetně nízké úrovně životního minima (4 880 Kč pro rodiče s dítětem do šesti let v roce 2019).¹⁶⁸

Znevýhodnění nejvíce dopadá na děti

Znevýhodnění nejvíce dopadá na děti, které nemají dostatečné materiální zázemí. Vede také ke zvýšeným nárokům na rozdělení času sólo rodiče mezi práci a rodinu. Děti tak mají ztížený přístup ke školním i mimoškolním aktivitám a mohou dosahovat horších výsledků oproti svým vrstevníkům.

Výživné

Situaci sólo rodičů komplikuje neochota některých partnerů spolufinancovat náklady na péči o dítě a nejednotný systém určování a vymáhání výživného na dítě. Společnost Aperio uvádí, že nejčastěji se výše výživného pohybuje v rozmezí 2 – 5 tisíce Kč měsíčně.¹⁶⁹ Podle analýzy Ministerstva spravedlnosti rodiče platí na dítě nejčastěji 2 000 Kč měsíčně, rozdíly v alimentech jsou ale velké. Přitom první nejčastější hodnota je v případě povinnosti platit matce 1 000 Kč, platit otci a oběma rodičům 2 000 Kč a jiné osobě 500.¹⁷⁰ Průměrné výživné stanovené otci se pak zvýšilo z 2 526 Kč v roce 2012 na 3 020 Kč v roce 2017. V případě matky průměrná částka výživného byla v roce 2012 ve výši 1 320 Kč a v roce 2017 se jednalo o hodnotu 1 492 Kč. Rozdíl způsobil mj. rozdíl ve výši průměrných mezd obou pohlaví.¹⁷¹

Výživné je stanoveno na základě příjmu rodiče, v případě, že druhý rodič nemá žádný příjem nebo velmi nízký, je rovněž výživné stanoveno v minimální výši. Z trestného činu zanedbání povinné výživy bylo v roce 2015 obžalováno 12 037 osob (z nichž bylo odsouzeno 9 132 osob).¹⁷² V roce 2017 bylo vedeno 4 077 exekucí k vymození výživného, v nichž v 1 606 případech byl vydán exekuční příkaz pozastavením řidičského oprávnění.¹⁷³ Podle Asociace neúplných rodin v neúplných rodinách žije 500 tisíc dětí a počet občasných nebo chronických neplatičů alimentů činí zhruba 115 tisíc. V roce 2018 již počet neplatičů výživného několikátým rokem v řadě poklesl. Zatímco v roce 2011 počet nahlášených trestných činů zanedbání povinné výživy činil 15 301, v roce 2013 to již bylo 14 726 a v roce 2018 dokonce 8 351 případů.¹⁷⁴

Problémem jsou i osoby, které jsou odsouzeny k odnětí svobody za jiný trestný čin a nejsou z důvodu pobytu ve vězení schopny platit výživné. Mnoho osob se bojí vymáhat pohledávky z důvodu soudních a exekutorských poplatků. Průměrný dluh na výživném byl podle Asociace neúplných v roce 2018 92 tisíc Kč. Celkový dluh na výživném se v tomto roce snížil ke hranici 10 miliard, což znamená pokles o tři miliardy za poslední tři roky.¹⁷⁵

OPATŘENÍ Č. 7: ZVÝŠENÍ EFEKTIVITY VYMÁHÁNÍ ALIMENTŮ A ZÁLOHOVANÉ VÝŽIVNÉ – BALÍČEK OPATŘENÍ NA ZLEPŠENÍ VYMÁHÁNÍ VÝŽIVNÉHO

Opatření	Gesce (spolugesce)
<p>7.1. Motivace rozvádějících se k smírnému řešení rozvodu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zavedení možnosti dohody o výživném a poměrech dítěte po dobu rozvodu formou notářského zápisu s doložkou vykonatelnosti, • aktualizace tabulek pro určování výživného a zavedení minimálního výživného, • možnost postoupení pohledávky na výživném, • možnost nařídit předběžným opatřením skládat výživné nebo jeho část do soudní úschovy, • rozlišení výše soudního poplatku pro případ nesporného rozvodu, • symbolické zpoplatnění odvolání ve věcech péče soudu o nezletilé za účelem urychlení vyřešení otázky výživného, • prolomení rozhodnutí Nejvyššího soudu, které umožňuje vázat vykonatelnost rozsudku odsuzujícího k zaplacení nedoplatku na právní moc rozsudku. 	MSp
<p>7.2. Zálohované výživné:</p> <p>Přijetí zákona o zálohovaném výživném tam, kde selhaly všechny nástroje vymahatelnosti práva na výživné. Je konstruována nová dávka zálohovaného výživného, která bude poskytována v situaci, kdy oprávněné osobě (rodiči dítěte, zletilému dítěti) není hrazeno ze strany povinného soudem stanovené výživné (alespoň ve výši dvou měsíčních částek), příjem rodiče nepřesahuje průměrnou mzdu a po dobu dvou měsíců probíhá exekuce či soudní výkon rozhodnutí.</p> <p>Dávka bude náležet ve vyměřené výši maximálně však do výše, která je určena jako procentní podíl částky průměrné měsíční mzdy v národním hospodářství v přesně stanovených věkových kategoriích.</p> <p>Příjem z veřejně prospěšných prací směřovat k úhradě dlužného výživného.</p>	MPSV
<p>7.3. Motivační opatření k hrazení výživného:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pozastavení veřejnoprávních oprávnění (zbrojní pas, pilotní průkaz, průkaz vůdce plavidla), • vyloučení osob v exekuci (neplatičů) z hraní hazardních her a vstupu na sportovní akce. 	MPSV, MSp
<p>7.4. Osvěta a edukace rodičů:</p> <p>Osvěta a edukace rodičů (vzorový formulář návrhu na exekuci, pomoc pracovníků ÚP se sepsáním návrhu na exekuci, vybudování klientsky přívětivého Exekutorského úřadu, úprava povinnosti oprávněné osoby hradit náklady</p>	MPSV, MSp

při zastavené exekuci pro nemajetnost povinného při vymáhání výživného pro nezletilé dítě, zvýšení informovanosti o možnosti podání návrhu na předběžné opatření).	
--	--

SNÍŽENÍ ROZDÍLŮ ŽEN A MUŽŮ V ODMĚŇOVÁNÍ

Současná situace

Negativní dopady rozhodnutí pečovat o děti či závislé seniory lze spatřovat v rozdílech mezi příjmy mužů a žen. V roce 2016 byl průměrný rozdíl v platech mužů a žen v EU-28 na úrovni 16,2 %, avšak v ČR činil 21,8 %. Šlo o druhý nejhorší výsledek v EU-28 za daný rok (větších nerovností v platech žen a mužů dosáhlo jen Estonsko).¹⁷⁶ V konkrétních částkách činil v roce 2017 rozdíl v průměrných příjmech žen a mužů více než 85 tisíc Kč ročně, což je téměř 7 000 Kč měsíčně.¹⁷⁷ Možnost svobodně se rozhodnout, zda pečovat o své blízké nebo pracovat, by neměla být doprovázena obavami z finančních a kariérních dopadů této volby. Pečující osoby by měly mít zajištěny podmínky pro důstojný život nejenom při péči o své blízké, ale i po návratu na trh práce nebo odchodu do důchodu.

Negativní dopady na rodiny i stát

Platové nerovnosti udržují status quo dělby práce v rodinách i na pracovním trhu – umocňují tlak na muže jako hlavní živitele rodin, čímž je také odrazují od většího zapojení do péče o děti, a naopak udržují ženy dlouhou dobu mimo pracovní trh v čase rodičovství. Velká část kvalifikačního potenciálu žen se nevyužívá a dochází tak k plýtvání lidskými zdroji i zdroji státu, který na jejich vzdělání vynakládá prostředky.¹⁷⁸ Mimoto nižší ohodnocení práce žen snižuje průměrnou mzdu a reálnou cenu práce. Stát přichází kvůli nižším mzdám žen trvale nejen o část daňových výnosů, ale je také nucen více podporovat chudobou ohrožené ženy a jejich rodiny. Důsledkem nerovného odměňování je nejen nižší výdělek žen v produktivním věku, ale následně i jejich nižší starobní důchod a s tím spojené vyšší riziko chudoby žen v důchodovém věku.¹⁷⁹ Rozdíl důchodů žen oproti důchodům mužů činil v roce 2017 přibližně 18 %.¹⁸⁰

OPATŘENÍ 8: SNIŽOVÁNÍ MZDOVÝCH ROZDÍLŮ MEZI MUŽI A ŽENAMI

Opatření	Gesce (spolugesce)
8.1. Odborná debata o rovném odměňování a efektivních nástrojích na úrovni tripartity, posilování spolupráce se zaměstnavateli a odbory při řešení tohoto problému.	MPSV, MPO
8.2. Informační a osvětové aktivity zaměřené na problematiku rovného odměňování.	MPSV

8.3. Rozvoj metodických nástrojů pro kontrolní činnosti v oblasti zaměstnanosti a posilování samotných kontrol v této oblasti za účelem zvýšení transparentnosti v odměňování a redukce nerovného odměňování.	MPSV, SÚIP
---	------------

PODPORA PORODNOSTI A DEMOGRAFICKÉHO RŮSTU POPULACE

Současný stav

V ČR se v posledních desetiletích přirozeně posunula hranice pro zakládání rodiny až k věku 30 let. S tímto věkovým posunem roste podíl neplodných párů, k neplodnosti však přispívá rovněž životní styl, vysoká hladina stresu a znečištěné životní prostředí. Podle statistik se s neplodností potýká 20 až 25 % českých párů.¹⁸¹ Prevencí dalšího posouvání věku prvorodiček je většina opatření navrhnutých v této Koncepti – tj. finanční podpora rodin a dostupnost veřejných služeb, zejména kvalitní a finančně dostupné nájemní bydlení či podpora flexibilních forem práce. Důležitým nástrojem pro zvyšování porodnosti je také zajištění dostatečné kapacity místně a finančně dostupných služeb péče o předškolní děti.

DŮSTOJNÉ PORODY

Kvalitní péče v těhotenství a při porodu, signály o růstu úmrtnosti novorozenců

Důležitou součástí plánování rodiny jsou také otázky zdravotní péče v těhotenství, při porodu a v poporodním období. ČR patří k zemím s nejlepšími výsledky porodnické a neonatální péče na světě. Úmrtnost novorozenců v ČR klesla v letech 2000–2017 z 2,5 na 1,8 zemřelých v daném věku na 1 000 živě narozených a byla jedna z nejnižších v zemích OECD.¹⁸² Klesla i úmrtnost žen, které umíraly v souvislosti s těhotenstvím, porodem a šestinedělím (méně než deset případů na 10 tisíc narozených dětí). Více než 99,8 % porodů probíhalo v lůžkových zařízeních.

Změny v oblasti porodní péče

Výzkumy však zároveň ukazují souvislost některých porodních komplikací s psychickým stavem hospitalizovaných žen.¹⁸³ Přestože se situace zlepšuje a ženy s bezrizikovým těhotenstvím například mohou od 1. ledna 2014 родit pouze s porodní asistentkou bez přítomnosti lékaře a je jim umožněno opustit porodnici dříve než 72 hodin po porodu,¹⁸⁴ v oblasti respektu ke svobodné volbě a k přáním rodičů žen je potenciál k dalšímu zlepšení péče.¹⁸⁵ V ČR však stále chybí systém návazné péče, kdy by o ženu ideálně v těhotenství, při porodu i po porodu pečovala porodní asistentka, jako tomu je např. v Dánsku a Švédsku. Přestože současná dikce zákona umožňuje přijetí doporučených opatření, významnou bariérou na legislativní úrovni jsou vyhlášky o personálním a materiálním vybavení vydané Ministerstvem zdravotnictví. Ty mnohdy znemožňují poskytování zdravotní péče porodními asistentkami, a to již na úrovni přiznávání registrace porodních asistentek, tedy formálně z důvodů nedostatečného věcného a technického vybavení.¹⁸⁶

Centrum porodní asistence

První centrum porodní asistence (dále jen „CPA“) bylo v České republice založeno v únoru roku 2019 v Nemocnici Na Bulovce ve spolupráci s Ministerstvem zdravotnictví. Mezi základní principy CPA patří respekt k přání těhotných a rodičů žen, podpora přirozeného porodu, individuální přístup a příjemné prostředí při zachování vysoké odbornosti a bezpečí. CPA následuje evropský trend, je odrazem rostoucí poptávky po respektujícím porodnictví, zvýšení soukromí

a komfortu rodičky i jejího doprovodu při porodu. Jde o zásadní krok ve změně pohledu na porodní péči i v přístupu k rodičce a novorozenci.¹⁸⁷

OPATŘENÍ Č. 9: KVALITNÍ PORODNÍ A POPORODNÍ PÉČE

Opatření	Gesce (spolugesce)
9.1. Při zachování současného vysokého standardu porodnické a neonatální péče dosáhnout zkvalitnění porodní péče v nemocnicích či porodnicích (např. zvýšení soukromí rodiček, snížení administrativní zátěže během porodu, respektování přání rodiček v porodních plánech apod.).	MZd
9.2. Podpora center porodní asistence v rámci současného porodního systému.	MZd

E. Finanční dopady navrhovaných opatření¹⁸⁸

Č.	Opatření	Gestor a termín plnění	Finanční dopady
1	DOSTUPNÉ BYDLENÍ		
1.1	Rozšíření finanční podpory dostupného, sociálního a nájemního bydlení pro rodiny s dětmi a vícegenerační soužití vzhledem k vysokým nákladům na bydlení, které představují zásadní zatížení rodinného rozpočtu a nedostupnosti kvalitního nájemního bydlení – výstavba a modernizace obecního bydlení pro rodiny s dětmi a vícegenerační soužití především programu Výstavba.	MMR od 2019	1 mld. Kč (2019), následně 3 mld. Kč ročně
1.2	Zvýšení dostupnosti bydlení prostřednictvím výhodných půjček pro bydlení mladých rodin, nastavení podmínek pro různé věkové skupiny, změna výše půjček za účelem zvýšení dostupnosti tohoto nástroje i pro obyvatele větších měst.	MMR od 2019	Zhruba 1 mld. Kč ročně v rámci již existujících rozpočtů
1.3	Legislativní a finanční podpora družstevního bydlení, vznik sociálních bytových družstev a neziskových bytových společností za účelem zvyšování dostupnosti bydlení pro střední vrstvy.	MMR od 2020	Propojení s programem Výstavba a jeho případné navýšení.
1.4	Zákon o dostupném bydlení, který zásadním způsobem zvýší dostupnost bydlení pro široké vrstvy obyvatelstva – pro seniory, rodiny s dětmi i ohrožené skupiny obyvatelstva.	MMR, MPSV	4 mld. Kč ročně
2	DOSTATEČNÁ KAPACITA V MATEŘSKÝCH ŠKOLÁCH		
2.1	Zvýšení počtu míst v mateřských školách za účelem zlepšení dostupnosti služeb péče a vzdělávání pro předškolní děti, především s ohledem na rozšíření kapacity pro tříleté děti vzhledem ke garanci míst pro tříleté děti dle školského zákona.	MŠMT v průběhu roku 2020	3 mld. Kč dle odhadu nákladů na počet míst požadovaných na základě odmítnutých žádostí
3	DOSTATEČNÁ KAPACITA V ZAŘÍZENÍCH PÉČE PRO DĚTI V MLADŠÍM PŘEDŠKOLNÍM VĚKU		
3.1	Přejmenování dětských skupin na jesle.	MPSV od 1. 1. 2021	Bez nákladů.
3.2	Legislativní ukotvení systémového financování jeslí (dnes dětských skupin) ze státního rozpočtu, resp. z fondů EU, s cílem zásadního rozšíření kapacity a dostupnosti péče o děti mladší tří let.	MPSV od 1. 1. 2021	1 mld. Kč ročně na zajištění provozu jeslí pro zachování současné kapacity 12 000 míst. Bude využito financování z fondů EU. Díky vyšší zaměstnanosti žen s malými dětmi a zaměstnávání pečujících osob se

			<p>budou finanční prostředky navracet do státního rozpočtu prostřednictvím odvodů pracujících rodičů a pečujících osob.</p> <p>Celkový přínos pro státní rozpočet je odhadován na +28 mil. Kč ročně.</p>
3.3	Zvýšení kvality péče poskytované v jeslích (dnes dětských skupinách) prostřednictvím zajištění dostatečného počtu pečujících osob na počet dětí, povinnosti dalšího průběžného vzdělávání pečujících osob, rozšíření odborné způsobilosti pečujících osob, povinnosti plnění standardů kvality péče, které budou kontrolovány MPSV a povinnosti užívat označení „jesle“ v názvu zařízení.	MPSV od 1. 1. 2021	Bez nákladů.
4	STÁTNÍ PODPORA ČÁSTEČNÝCH PRACOVNÍCH ÚVAZKŮ		
4.1	Zavedení institutu sdíleného pracovního místa v zákoníku práce za účelem rozvoje flexibilního zaměstnávání a podpory sladování pracovního a rodinného života a finanční podpora sdílených úvazků prostřednictvím fondů EU za účelem motivace zaměstnavatelů k jejich zřizování.	MPSV v průběhu roku 2020	Ve stovkách milionů Kč, s využitím fondů EU.
5	PREVENTIVNÍ A PODPŮRNÉ SLUŽBY PRO RODINY S DĚTMI		
5.1	Navýšení dotací na pro-rodinné aktivity – Navýšení dotačního programu MPSV Rodina na 150 mil. Kč za účelem rozšíření primárně preventivních pro-rodinných aktivit v oblasti upevňování rodičovských a partnerských kompetencí a prohloubení důrazu na rovnost žen a mužů jako hodnotícího kritéria programu. Podpora aktivit podporujících pozitivní rodičovství.	MPSV	Navýšení roční dotace o 50 mil. Kč.
5.2	Posílení kapacit preventivních sociálních služeb (odborné sociální poradenství – např. služby manželských a partnerských poradců apod.), posílení sociální práce na úrovni obcí a služeb primární prevence (mediace, psychologické poradenství) určených pro rodiny s dětmi a mladé lidi.	MPSV	V rámci stávajících rozpočtů sociálních služeb, na ostatní služby navýšení zhruba o 400 mil. Kč.
5.3	Legislativní ukotvení systému preventivní péče.	MPSV	Bez nákladů.
5.4	Podpora vícečetných rodin prostřednictvím volných či zvýhodněných vstupů do veřejných	MF, MK	V řádech 100 mil. Kč ročně.

	institucí. Současný slevový systém je zaměřen především na rodiny 2 dospělí, 2 děti a vícečetné rodiny jsou tak znevýhodněny.		
5.5	Vytvoření prostoru pro diskusi o stavu současné rodiny a rodinné politiky prostřednictvím Fóra rodinné politiky – Pravidelné konání Fóra rodinné politiky, které v rámci široké odborné veřejnosti umožní debatu o současném vývoji rodinné politiky a budoucím směřování rodinné politiky. Realizovat informační a osvětovou kampaň a akce k tématu postavení rodin, rodinné politiky a problémů rodin, které se dotýkají českých rodin. Systematická informační a osvětová kampaň zaměřená na rodinnou politiku, která bude řešit specifická témata z této oblasti či bude reagovat na konkrétní problémy rodin.	MPSV	3 mil. Kč ročně
5.6	Realizovat systémový projekt zaměřený na podporu stabilních partnerských a rodinných vztahů.	MPSV	100 mil. Kč – financováno především z ESF.
5.7	Podpora forem interdisciplinární spolupráce při řešení rodinných konfliktů (např. tzv. cochemský či mnichovský model) s cílem podporovat rodičovské kompetence nositelů rodičovské odpovědnosti a dalších vztahových osob dětí.	MSp, MPSV	V řádech desítek milionů Kč na posilování sociální práce na soudech a obecních úřadech, opatření přináší pozitivní dopady prostřednictvím snižování počtu problémových případů rozvodů.
5.8	Podpora propojování domovů pro seniory a dětských skupin či jiných předškolních služeb péče a vzdělávání dětí.	MPSV, MF	V řádu jednotek mil. Kč
6	NAVÝŠENÍ RODIČOVSKÉHO PŘÍSPĚVKU NA 300 TISÍC KČ A REVIZE DAŇOVÝCH SLEV URČENÝCH PRO RODINY		
6.1	Zvýšení celkové částky rodičovského příspěvku na 300 tisíc Kč k 1. lednu 2020.	MPSV, MF od 1. 1. 2020	8,6 mld. Kč nad rámec stávajícího rozpočtu
6.2	Implementace směrnice Evropského parlamentu a rady o rovnováze mezi pracovním a soukromým životem rodičů a pečujících osob a o zrušení směrnice Rady 2010/18/EU do systému rodičovské dovolené (např. opatření pro střídání rodičů na rodičovské dovolené).	MPSV od června 2022	Konkrétní navýšení na základě zvolené legislativní úpravy.
6.3	Zvýšení limitu pro souběh pobírání rodičovského příspěvku a návštěvy zařízení péče o děti do dvou let ze 46 hodin na 92 hodin. Nízký limit zásadním způsobem snižuje dostupnost	MPSV, MF 2020	V rámci stávajících rozpočtů.

	zařízení péče o děti pro pracující rodiče malých dětí a komplikuje jejich uplatnění na trhu práce.		
6.4	Revize daňových slev určených pro rodiny a případné zrušení či změny parametrů tzv. slevy na manželku/manžela (s výjimkou těch, kteří pečují o závislého člena rodiny).	MF 2020	Dle legislativního řešení.
7	ZVÝŠENÍ EFEKTIVITY VYMÁHÁNÍ ALIMENTŮ A ZÁLOHOVANÉ VÝŽIVNÉ – BALÍČEK OPATŘENÍ NA ZLEPŠENÍ VYMÁHÁNÍ VÝŽIVNÉHO		
7.1	<p>Motivace rozvádějících se k smírnému řešení rozvodu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zavedení možnosti dohody o výživném a poměrech dítěte po dobu rozvodu formou notářského zápisu s doložkou vykonatelnosti, • aktualizace tabulek pro určování výživného a zavedení minimálního výživného, • možnost postoupení pohledávky na výživném, • možnost nařídit předběžným opatřením skládat výživné nebo jeho část do soudní úschovy, • rozlišení výše soudního poplatku pro případ nesporného rozvodu, • symbolické zpoplatnění odvolání ve věcech péče soudu o nezletilé za účelem urychlení vyřešení otázky výživného, • prolomení rozhodnutí Nejvyššího soudu, které umožňuje vázat vykonatelnost rozsudku odsuzujícího k zaplacení nedoplatku na právní moc rozsudku. 	MSp 2021	V rámci stávajících rozpočtů.
7.2	<p>Zálohované výživné:</p> <p>Přijetí zákona o zálohovaném výživném tam, kde selhaly všechny nástroje vymahatelnosti práva na výživné. Je konstruována nová dávka zálohovaného výživného, která bude poskytována v situaci, kdy oprávněné osobě (rodiči dítěte, zletilému dítěti) není hrazeno ze strany povinného soudem stanovené výživné (alespoň ve výši dvou měsíčních částek), příjem rodiče nepřesahuje průměrnou mzdu a po dobu dvou měsíců probíhá exekuce či soudní výkon rozhodnutí.</p> <p>Dávka bude náležet ve vyměřené výši maximálně však do výše, která je určena jako procentní podíl částky průměrné měsíční mzdy v národním hospodářství v přesně stanovených věkových kategoriích.</p>	MPSV 2021	Max. 1,2 mld. Kč.

	<ul style="list-style-type: none"> příjem z veřejně prospěšných prací směřovat k úhradě dlužného výživného 		
7.3	<p>Motivační opatření k hrazení výživného:</p> <ul style="list-style-type: none"> pozastavení veřejnoprávních oprávnění (zbrojní pas, pilotní průkaz, průkaz vůdce plavidla), vyloučení osob v exekuci (neplatičů) z hraní hazardních her a vstupu na sportovní akce. 	MPSV, MSp 2021	V rámci stávajících rozpočtů.
7.4	<p>Osvěta a edukace rodičů:</p> <p>Osvěta a edukace rodičů (vzorový formulář návrhu na exekuci, pomoc pracovníků ÚP se sepsáním návrhu na exekuci, vybudování klientsky přívětivého Exekutorského úřadu, úprava povinnosti oprávněné osoby hradit náklady při zastavené exekuci pro nemajetnost povinného při vymáhání výživného pro nezletilé dítě, zvýšení informovanosti o možnosti podání návrhu na předběžné opatření).</p>	MPSV, MSp	Dle rozsahu opatření.
8	SNÍŽOVÁNÍ MZDOVÝCH ROZDÍLŮ MEZI MUŽI A ŽENAMI		
8.1	Odborná debata o rovném odměňování a efektivních nástrojích na úrovni tripartity, posilování spolupráce se zaměstnavateli a odbory při řešení tohoto problému.	MPSV, MPO	Bez rozpočtových nároků.
8.2	Informační a osvětové aktivity zaměřené na problematiku rovného odměňování.	MPSV	V rámci stávajících rozpočtů MPSV a OPZ.
8.3	Rozvoj metodických nástrojů pro kontrolní činnosti v oblasti zaměstnanosti a posilování samotných kontrol v této oblasti za účelem zvýšení transparentnosti v odměňování a redukce nerovného odměňování.	MPSV, SÚIP	V rámci stávajících rozpočtů MPSV a ESF.
9	KVALITNÍ PORODNÍ A POPORODNÍ PÉČE		
9.1	Při zachování současného vysokého standardu porodnické a neonatální péče dosáhnout zkvalitnění porodní péče v nemocnicích či porodnicích (např. zvýšení soukromí rodiček, snížení administrativní zátěže během porodu, respektování přání rodiček v porodních plánech apod.).	MZd 2021	V rámci stávajících rozpočtů.
9.2	Podpora center porodní asistence v rámci současného porodního systému.	MZd	Podle počtu center porodní asistence, náklady na vstupní investice (cca 100 mil. Kč na 1 centrum) a provoz.

F. Rejstřík literatury

ADLOUS, J. a G.M. MULLIGAN. Father's child care and children's behavioral problems. *Journal of Family Issues*. 2002, 23, 624-647.

Achieving stronger growth by promoting a more gender balanced economy, 2014, OECD, dostupné z: <http://www.oecd.org/g20/topics/employment-and-social-policy/ILO-IMF-OECD-WBG-Achieving-stronger-growth-by-promoting-a-more-gender-balanced-economy-G20.pdf>.

APERIO. Jana Seemanová a Eliška Kodyšová: Výživné na dítě: zkušenosti a stanovisko APERIA [online]. 2014. [cit. 2018-10-19]. Dostupné z: <http://www.saminadeti.cz/clanek/vyzivne-na-dite-zkusenosti-a-stanovisko-aperia>

Asistovaná reprodukce je dostupnější a častější. Přispívá k tomu ale stále vyšší věk prvorodiček. *ČESKO V DATECH* 2016. [online] [cit. 2016-08-09]. Dostupné z: <http://www.ceskovdatech.cz/clanek/35-asistovana-reprodukce-je-dostupnejsi-a-castejsi-prispiva-k-tomu-ale-stale-vyssi-vek-prvorodicek/>.

BARVÍKOVÁ, Jana a Jana PALONCYOVÁ. PÉČE CHŮV METODIKA PRO CHŮVY. *VÚPSV, v.v.i.* [online]. 2014 [cit. 2016-03-05]. Dostupné z: http://www.vupsv.cz/sites/File/audit-clanky/Barvikova_Paloncova_metodika_chuvy.pdf.

BARVÍKOVÁ, Jana a Jana PALONCYOVÁ. METODIKA PROFESIONALIZACE INDIVIDUÁLNÍ PÉČE O DĚTI – MATEŘSKÁ ASISTENTKA. *VÚPSV, v.v.i.* [online]. 2014 [cit. 2016-03-05]. Dostupné z: http://www.vupsv.cz/sites/File/audit-clanky/Barvikova_Paloncova_navrh_chuva.pdf.

BIČÁKOVÁ, Alena a Klára KALÍŠKOVÁ. Od mateřství k nezaměstnanosti: Postavení žen s malými dětmi na trhu práce [online]. *Národohospodářský ústav AV ČR, v. v. i.*, 2015 [cit. 2016-08-09]. ISBN 978-80-7344-354-2. Dostupné z: http://idea.cerge-ei.cz/files/IDEA_Studie_8_2015_Od_materstvi_k_nezamestnanosti/files/downloads/IDEA_Studie_8_2015_Od_materstvi_k_nezamestnanosti.pdf.

BRITSKÉLISTY. Děti žijících v chudobě je v Česku několik tisíc. 2018 [online]. [cit. 2019-04-27]. Dostupné z: <https://www.blisty.cz/art/93515-deti-zijicich-v-chudobe-je-v-cesku-nekolik-tisic.html>

BRÁZDILOVÁ, Michaela. Nejohroženější jsou neúplné rodiny. *STATISTIKA&MY: MĚSÍČNÍK ČESKÉHO STATISTICKÉHO ÚŘADU* [online]. 2015 [cit. 2016-01-6]. Dostupné z: <http://www.statistikaamy.cz/2015/07/nejohrozenejsi-jsou-neuplne-rodiny/>.

CAROLE, Vincent. Why Do Women Earn Less Than Men? A Synthesis of Findings from Canadian Microdata. *CRDCN Synthesis Series*. 2013.

ČESKÁ REPUBLIKA V MEZINÁRODNÍM SROVNÁNÍ (vybrané údaje). ČSÚ [online]. Praha, 2016, 106-108 [cit. 2016-08-09]. Dostupné z: https://www.czso.cz/documents/10180/39997343/370002_15.pdf/b47eea4b-ef7c-428c-8d2e-be87f12dc06c?version=1.1.

Česká školní inspekce. 2018. Kvalita a efektivita vzdělávání a vzdělávací soustavy ve školním roce 2017/2018. Výroční zpráva České školní inspekce. MŠMT. [online]. [cit. 2019-04-15]. Dostupné z: https://www.csicr.cz/Csicr/media/Prilohy/Obr%20c3%a1zky%20ke%20c4%8d%3%a1nk%5%afm/2018/Vyrocnizprava-Csi-2017-2018_final-verze.pdf

ČESKÉ NOVINY. Registrované partnerství uzavřelo v Česku 2647 párů. [online]. Srpen 2017 [cit. 2019-04-25]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/domaci/445553-registrovane-partnerstvi-uzavrelo-v-cesku-od-zavedeni-2647-paru.html>

ČSSZ. Důchodová statistika. Průměrná výše sólo důchodů v ČR v časové řadě. [online]. 2018. [cit. 2019-05-07]. Dostupné z: <https://www.cssz.cz/NR/rdonlyres/579944D5-DEDF-4DOE-93FE-5DCDD1D52717/0/prumernavyse-soloduchodu-v-crcasoverade.pdf>

- ČSSZ. Přehled vybraných statistických ukazatelů a agend ČSSZ. 2019 [online]. [cit. 2019-05-07]. Dostupné z: https://www.cssz.cz/NR/rdonlyres/43D6771E-1D6C-4E02-83AA-BEE628418B73/0/Ukazatele_prosinec2018.pdf
- ČSÚ. Demografická ročenka krajů - 2008 až 2017. ČSÚ [online]. [cit. 2019-04-25]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/demograficka-rocenka-kraju>
- ČSÚ. Problém pracující chudoby se v Česku zhoršuje. [cit. 2019-04-28]. Dostupné z: <http://www.statistikaamy.cz/2015/05/problem-pracujici-chudoby-se-v-cesku-zhorsuje/>
- ČSÚ. Průměrné mzdy - 4. čtvrtletí 2018. [cit. 2019-04-26]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/cri/prumerne-mzdy-4-ctvrtleti-2018>
- ČSÚ. Statistická ročenka České republiky – 2018, Míry plodnosti a potratovosti – rok 2018. [online]. [cit. 2019-04-25]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/4-obyvateľstvo-77d936ifcb>
- ČSÚ. Statistická ročenka České republiky – 2018, Úhrnná plodnost – rok 2018. [online]. [cit. 2019-04-25]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/4-obyvateľstvo-77d936ifcb>
- ČSÚ. Statistická ročenka České republiky – 2018, Pohyb obyvatelstva – rok 2018. [online]. [cit. 2019-04-25]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/4-obyvateľstvo-77d936ifcb>
- ČSÚ. Struktura mezd zaměstnanců. [online]. 2017 [cit. 2019-02-06]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/struktura-mezd-zamestnancu-2017>
- ČSÚ. Demografická příručka - 2017. ČSÚ [online]. [cit. 2019-04-25]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/demograficka-prirucka-2017>
- ČSÚ. Demografická příručka - 2014. ČSÚ [online]. 2014 [cit. 2016-08-09]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/demograficka-prirucka-2014>.
- ČT. Samoživitelky zápolí s chudobou. Zeleninu pro děti si může pravidelně dovolit jen každá čtvrtá. 2019 [online]. [cit. 2019-04-27]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/2478289-samozivitelky-zapoli-s-chudobou-zeleninu-pro-deti-si-muze-pravidelne-dovolit-jen>
- DEMOGRAFISCHE FORSCHUNG AUS ERSTER HAND Families unmarried. MAX PLANCK INSTITUTE FOR DEMOGRAPHIC RESEARCH [online]. [cit. 2016-05-15]. Dostupné z: http://demogr.mpg.de/en/education_career/what_is_demography_1908/families_unmarried_4625/default.htm.
- DENÍK.cz. Mapa exekucí přináší nelichotivé údaje. 2017 [cit. 2019-04-27]. Dostupné z: <https://www.denik.cz/ekonomika/mapa-exekuci-prinasi-nelichotive-udaje-20170404.html>
- Dopke, Kindermann, 2017, Filip Pertold, CERGE [online]. [cit. 2017-03-2] Dostupné z http://idea.cerge-ei.cz/files/IDEA_Studie_1_2017_Proc_zeny_v_Evrope_nechteji_mit_vice_deti/IDEA_Studie_1_2017_Proc_zeny_v_Evrope_nechteji_mit_vice_deti.html.
- Doporučení Rady EU pro ČR na rok 2016. [online]. [cit. 2017-01-20]. Dostupné z: http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv:OJ.C_.2016.299.01.0023.01.ENG.
- Dudová, Radka (ed.). 2008. *Nové šance a rizika. Flexibilita práce, marginalizace a soukromý život u vybraných povolání a sociálních skupin*. Praha: Sociologický ústav AV ČR, v.v.i. 308 s. ISBN 978-80-7330-138-5.
- EPRAVO.CZ. Flexibilní formy zaměstnávání 2018 [online]. [cit. 2019-04-27]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/flexibilni-formy-zamestnavani-108016.html>
- ESPING-ANDERSEN, G. The Incomplete Revolution: Adapting Welfare States to Women's New Roles. *Cambridge: Polity Press*. 2009.

EUROPEAN COUNCIL. 2007. Conclusions of the Council and of the Representatives of the Governments of the Member States, Meeting within the Council, On the Importance of Family-Friendly Policies in Europe and the Establishment of an Alliance for Families (913/1/07 REV1).

EUROPEAN UNION LABOUR FORCE SURVEY (EU LFS). *Eurostat: Your key to European statistics* [online]. [cit. 2017-04-04]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/eurostat/web/microdata/european-union-labour-force-survey>.

EUROSTAT. Full-time and part-time employment by sex, age and educational attainment level. 2019 [online]. [cit. 2019-04-26]. Dostupné z: <https://ec.europa.eu/eurostat/data/database>

EUROSTAT. Gender employment gap. [online]. 2019. [cit. 2019-05-21]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=sdg_05_30&plugin=1

Eurostat. Gender pay gap in unadjusted form. 2019. [online]. [cit. 2019-04-26]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/eurostat/web/labour-market/earnings/main-tables>

EUROSTAT. House price index. [online]. 2019 [cit. 2019-05-21]. Dostupné z: http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=prc_hpi_q&lang=enEurostat.

Inability to keep home adequately warm - EU-SILC survey. 2019 [online]. [cit. 2019-04-26]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/eurostat/data/database>

EUROSTAT. 2019. Míra zaměstnanosti podle pohlaví, věku, vzdělání a přítomnosti dětí v domácnosti. [online]. [cit. 2019-04-29]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/eurostat/data/database>

EUROSTAT. Temporary employees as a percentage of the total number of employees, by sex and age. [cit. 2019-04-26]. Dostupné z: <https://ec.europa.eu/eurostat/data/database>

Evropská komise. Zpráva komise Evropskému Parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů o rozvoji zařízení péče o děti pro malé děti s cílem posílit zapojení žen na trhu práce, rovnováhu mezi pracovním a soukromým životem rodičů a udržitelný růst podporující začlenění v Evropě („barcelonské cíle“) 2018. [online]. 2018 [cit. 2018-19-10]. Dostupné z: <https://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/1/2018/CS/COM-2018-273-F1-CS-MAIN-PART-1.PDF>

FAEI.cz. 2017. Roste zájem o práci z domova a flexibilní pracovní dobu [online]. [cit. 2019-04-27]. Dostupné z: <https://faei.cz/roste-zajem-o-praci-z-domova-a-flexibilni-pracovni-dobu/>

Family Database. Key characteristics of parental leave system. *OECD*[online]. 2015 [cit. 2016-1-12]. Dostupné z: http://www.oecd.org/els/soc/PF2_1_Parental_leave_systems.pdf.

FOND DALŠÍHO VZDĚLÁVÁNÍ. 2015. Systémová doporučení k podpoře sdílených pracovních míst. [online]. [cit. 2019-05-02]. Dostupné z: <https://koopolis.cz/sekce/knihovna/590-systemova-doporuceni-k-podpore-sdilenych-pracovnich-mist-v-cr>

FORMÁNKOVÁ, Lenka; SOKAČOVÁ, L. Trh práce a politika zaměstnanosti. In Smetáčková, I. (ed.). *Stínová zpráva o stavu genderové rovnosti v České republice v roce 2015*. Praha : *Česká ženská lobby o.s.*, 2015. S. 76-83. ISBN 978-80-260-9160-8.

FORMÁNKOVÁ, L. a A. KŘÍŽKOVÁ. Flexibility trap – the effects of flexible working on the position of female professionals and managers within a corporate environment. *Gender in Management: An International Journal* [online]. 2015, 30(3), 225-238 [cit. 2016-08-10]. Dostupné z: <http://dx.doi.org/10.1108/GM-03-2014-0027>.

FORMÁNKOVÁ, Lenka, Radka DUDOVÁ a Marta VOHLÍDALOVÁ. BARIÉRY A MOŽNOSTI VYUŽITÍ FLEXIBILNÍCH FOREM PRÁCE V ČR Z KOMPARATIVNÍ PERSPEKTIVY. *MPSV ČR* [online]. 2011 [cit. 2016-08-10]. Dostupné z: http://www.mpsv.cz/files/clanky/13789/flexi_prace.pdf.

The Global Gender Gap Report 2016. World Economic Forum 2016. [online]. 2015 [cit. 2017-03-15]. Dostupné z: http://www3.weforum.org/docs/GGGR16/WEF_Global_Gender_Gap_Report_2016.pdf.

HABERLOVÁ, Věra a Renáta KYZLINKOVÁ. Rodinné potřeby zaměstnanců. VÚPSV, v.v.i. Praha [online]. Praha, 2009 [cit. 2016-08-10]. Dostupné z: http://praha.vupsv.cz/Fulltext/vz_304.pdf.

HÁJEK, Bedřich, Jiřina PÁVKOVÁ a kol. Školní družina. 3. vyd. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-900-2.

HAŠKOVÁ, Hana. Načasování a kombinování práce a péče o malé děti. *Vlastní cestou? Životní dráhy v pozdně moderní společnosti*. Praha: SLON, 2014, s. 183-208. ISBN 978-80-7419-178-7.

Help Wanted?: Providing and Paying for Long-Term Care. *OECD publishing* [online]. 2011, , s. 74 [cit. 2016-08-10]. Dostupné z: http://www.keepeek.com/Digital-Asset-Management/oecd/social-issues-migration-health/help-wanted_9789264097759-en#page1.

HLÍDACÍ PES.org. Rodiny s nejvyšším rizikem chudoby. 2018. [cit. 2019-04-27]. Dostupné z: <https://hlidacipes.org/rodiny-s-nejvyssim-rizikem-chudoby-v-cesku-ma-praci-jen-44-zen-s-malymi-detmi/>

Höhne. S., Kuchařová, V., Palonciová, J. Rodiny s dětmi v České republice. Sociodemografická struktura, finanční a materiální podmínky. Praha: VÚPSV (v tisku).

HOLÝ, Dalibor. Problém pracující chudoby se v Česku zhoršuje. *STATISTIKA&MY MĚSÍČNÍK ČESKÉHO STATISTICKÉHO ÚŘADU* [online]. 2013 [cit. 2016-08-09]. Dostupné z: <http://www.statistikaamy.cz/2015/05/problem-pracujici-chudoby-se-v-cesku-zhorsuje/>.

HOLÝ, Dalibor. ČSÚ. 2016. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/cr/prumerne-mzdy-2-ctvrtleti-2016>.

HOŘEJŠÍ, Adéla. Analýza současného stavu v porodnictví s ohledem na postavení porodních asistentek a možnosti svobodné volby žen 2012. Dostupné z: <http://normalniporod.cz/wp-content/uploads/2012/09/Pravni-analyza-postaveni-PA.pdf>.

Hospodářská a kulturní studia (HKS). Život homosexuálů v ČR. 2019 [online]. [cit. 2019-04-27]. Dostupné z: http://www.hks.re/wiki/zivot_homosexualu_v_cr?do=export_pdf&rev=0&id=zivot_homosexualu_v_CR

HOSPODÁŘSKÉ NOVINY. Dosud uzavřelo registrované partnerství 3117 párů. Po zrušení zákazu adopce roste zájem žen, loni poprvé překonaly muže. 2019 [online]. [cit. 2019-04-27]. Dostupné z: <https://domaci.ihned.cz/c1-66459020-dosud-uzavrelo-registrovane-partnerstvi-3117-paru-po-zruseni-zakazu-adopce-roste-zajem-zen-loni-poprve-prekonaly-muze>

HOSPODÁŘSKÉ NOVINY. Průzkum: Čím dál více pracovních míst v kancelářích je díky technologiím sdílených. [online]. 2014 [cit. 2019-04-27]. Dostupné z: <https://byznys.ihned.cz/c1-61990650-pruzkum-cim-dal-vice-pracovnich-mist-v-kancelarich-je-diky-technologiim-sdilenych>

HOUSEMAN, S. N. Why employers use flexible staffing arrangements: Evidence from an establishment survey. *Industrial and Labor Relations Review* [online]. 2001, 55, 149-170.

Chaloupková, J. (2013) „Vztah mezi pracovním a soukromým životem.“ Pp. 7-26 in K. Vlachová (ed.) Česká republika 2002-2012: hodnoty, postoje, chování. *Sociální report projektu European Social Survey*. Praha: Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.

iROZHLAS. Češi jsou většinu života zdraví, ukazují statistiky. Obtíže je doženu v poslední pětině života. [online]. [cit. 2019-04-25]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zivotni-styl/spolecnost/cesko-delka-zivota-zivot-ve-zdravi-statistiky_1801221835_ako

Jenson, J. a Saint-Martin D. New Routes to Social Cohesion? Citizenship and the Social Investment State. *Canadian Journal of Sociology*. 28(1), 77-90.

JUŘÍČKOVÁ, Lenka. ANALÝZA: Bezdětnost v České republice. *Demografie* [online]. 2005 [cit. 2016-05-16]. Dostupné z: http://www.demografie.info/?cz_detail_clanku&artclID=118.

KALÍŠKOVÁ, Klára a Daniel MÜNICH. ČEŠKY: NEVYUŽITÝ POTENCIÁL ZEMĚ. *Národohospodářský ústav* [online]. 2012 [cit. 2016-08-09]. Dostupné z: http://idea.cerge-ei.cz/documents/kratka_studie_2012_03.pdf.

KALÍŠKOVÁ, Klára, Daniel MÜNICH a Filip PETROLD. Veřejná podpora míst ve školkách se vyplatí: analýza výnosů a nákladů. *Národohospodářský ústav* [online]. 2016 [cit. 2016-08-09]. Dostupné z: http://genderstudies.cz/download/IDEA_Studie_3_2016_Verejna_podpora_mist_ve_skolkach.pdf.

KŘÍŽKOVÁ, Alena a Lenka FORMÁNKOVÁ. Intersekcionální perspektiva zkoumání dopadů krize na životní dráhy v ČR: gender, třída, věk (a rodičovství) [61]. *Gender/rovné příležitosti/výzkum* [online]. Vydává Sociologický ústav AV ČR, v.v.i., 2014, 15(2), 61-76 [cit. 2016-08-09]. Dostupné z: <http://www.genderonline.cz/cs/issue/37-rocnik-15-cislo-2-2014-gender-a-krize/415?culture=en>.

KUTÁLKOVÁ, Petra. 2015. Duhové rodiny ve stínu státu: situace homoparentálních rodin s malými dětmi. Praha: Prague Pride.

KUTÁLKOVÁ, Petra. 2018. Sešívání rodiny: nový život zevnitř i venku. Praha: Prague Pride.

KYZLINKOVÁ, R. a Anna ŠŤASTNÁ. 2016. „Reprodukční plány mladých mužů v ČR“. In: *Demografie*, 58: Pp 111–128. Dostupné z: https://www.czso.cz/documents/10180/33199357/clanek+1_kyzlinkova+stastna.pdf/7028d36e-b87f-4382-acee-09878fd24282?version=1.0.

KUCHAŘOVÁ, Věra. *Ekonomické podmínky sladování rodiny a zaměstnání v České republice a ve Francii: Komparace se zaměřením na kontext potřeb a zájmu o služby denní péče o děti* [online]. 2013 [cit. 2016-08-09]. Dostupné z: http://praha.vupsv.cz/Fulltext/vz_362.pdf.

KUCHAŘOVÁ, V. a kol. Rodinná politika na úrovni obcí a krajů. Principy a východiska. *VÚPS* [online]. 2014 [cit. 2016-08-10]. Dostupné z: http://www.mpsv.cz/files/clanky/9067/Rodinna_politika.pdf.

KUCHAŘOVÁ, Věra a Kristýna PEYCHLOVÁ. 2016. Výzkum zájmu rodičů o motivační otcovskou dovolenou. Praha: VÚPSV, v.v.i. [online]. [cit. 2019-04-16]. ISBN 978-80-7416-243-5. Dostupné z: <http://www.vupsv.cz/?p=news&id=359&site=default>

Legislativní analýza sdílených pracovních míst jako flexibilní formy práce. Bělina & Partners advokátní kancelář s.r.o. 2015. Projekt Metr 2015.

LEWIS, Suzan a Ian ROPER. *Flexible working arrangements: from work-life to gender equity policies*. In: *The Oxford handbook of personnel psychology*. Oxford U. P, 2008. ISBN 9780199234738.

LICHTENEGEROVÁ, Renata a Petr ŠVIHEL. V práci jako v base. Česko zaostává ve formě pružných úvazků. Více na: <http://www.euro.cz/byznys/v-praci-jako-v-base-cesko-zaostava-ve-forme-pruznych-uvazku>

Euro: Byznys [online]. 2014 [cit. 2016-08-10]. Dostupné z: <http://euro.e15.cz/profit/v-praci-jako-v-base-cesko-zaostava-ve-forme-pruznych-uvazku-1059956>.

Lůžková péče. *ÚZIS* [online]. 2013, s. 15-22 [cit. 2016-08-10]. Dostupné z: <http://www.uzis.cz/katalog/zdravotnicka-statistika/luzkova-pece>.

MCGINN, K., CASTRO M., LINGO L.,. Mums the Word! Cross-national Relationship between Maternal Employment and Gender Inequalities at Work and at Home. *Harvard Business School* [online]. [cit. 2016-03-12]. Dostupné z: http://www.hbs.edu/faculty/Publication%20Files/15-094_fd7498c4-a33c-45f2-9826-35012bcd87b9.pdf.

Melhuish, E., Gardiner, J. & Otero, M.P. (2015). Study of early education and development (SEED): Study of the quality of early years provision provision in England: *Interim report*. London, Department for Education.

Ministerstvo spravedlnosti České soudnictví 2017: Výroční statistická zpráva. [online]. 2018. [cit. 2019-04-30]. Dostupné z:

https://www.justice.cz/documents/12681/719244/2017_vyrocní_stat_zprava.pdf/27ba4524-49cb-4744-b834-2c6812f13e5d.

Ministerstvo zdravotnictví ČR. *Věstník* č. 8. 2013, str. 2. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/zakony/sbirka-zakonu/>.

MITCHELL, L. Outcomes of Early Childhood Education. New Zealand: Ministry of Education, 2008

MODEERNIOBEC.cz. 2019. Sdílené pracovní místo? Odbory ho podporují, ale zaznívá i kritika [online]. [cit. 2019-04-27]. Dostupné z: <https://www.moderniobec.cz/sdilene-pracovni-misto-odbory-ho-podporuji-ale-zazniva-i-kritika/>

MORGAN, S. Philip a Amélie QUESNE-VALLÉE. Missing the target? Correspondence of fertility intentions and behavior in the U.S. *THE UNIVERSITY of NORTH CAROLINA at CHAPEL HILL* [online]. 2003 [cit. 2016-08-09]. Dostupné z: <https://uncch.pure.elsevier.com/en/publications/missing-the-target-correspondence-of-fertility-intentions-and-beh>.

MPSV. Analýza vývoje příjmů a výdajů domácností ČR v roce 2017 a predikce na další období [online]. [cit. 2019-04-28]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/cs/33408>

MPSV. Informace o vyplacených dávkách v resortu MPSV ČR v prosinci 2018. [online]. 2019 [cit. 2019-05-07]. Dostupné z: https://www.mpsv.cz/files/clanky/34988/Informace_o_vyplacenych_davkach_v_prosinci_2018.pdf.

MPSV. Informace o vyplacených dávkách v resortu MPSV v prosinci 2015. [online]. [cit. 2019-05-07]. Dostupné z: https://www.mpsv.cz/files/clanky/24004/davky_prosinec_2015.pdf.

MPSV. Počet příjemců rodičovského příspěvku podle pohlaví. 2017. [online]. [cit. 2019-04-27]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/cs/10543>.

MPSV. Tisková zpráva 19. února 2019. Podle statistik jsou na tom české domácnosti dobře. Desetinu obyvatel ale ohrožuje chudoba. 2019 [online]. [cit. 2019-04-15] Dostupné z https://www.mpsv.cz/files/clanky/35115/TZ_-_Podle_statistik_jsou_na_tom_ceske_domacnosti_dobre._Desetinu_obyvatel_ale_ohrozuje_chudoba.pdf.

MPSV. Životní a existenční minimum. 2019. [online]. [cit. 2019-04-28]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/cs/874>.

MŠMT. 2019. Statistická ročenka školství - výkonové ukazatele. [online]. [cit. 2019-04-15] Dostupné z: <http://toiler.uiv.cz/rocenka/rocenka.asp>.

NÁRODNÍ KONCEPCE PODPORY RODIN S DĚTMI. 2008. MPSV. Dostupné z: http://www.mpsv.cz/files/clanky/7958/Narodni_koncepce_podpory_rodin_s_detmi.pdf.

NÁRODNÍ KONCEPCE RODINNÉ POLITIKY. 2005. MPSV. Dostupné z: http://www.mpsv.cz/files/clanky/2125/koncepce_rodina.pdf.

Názory občanů na vybraná opatření v rodinné politice – únor 2017. Sociologický ústav AV ČR, v.v.i [online]. 2017 [cit. 2017-03-21]. Dostupné z: http://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c1/a7673/f3/es170313.pdf

- Názory občanů na vybraná opatření v rodinné politice – únor 2019. *Sociologický ústav AV ČR, v.v.i* [online]. 2019 [cit. 2019-05-21]. Dostupné z: https://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c2/a4881/f9/es190318.pdf
- Nemocnice Na Bulovce. 2019. Centrum porodní asistence. [online]. [cit. 2019-05-21]. Dostupné z: <http://bulovka.cz/kliniky-a-oddeleni/centrum-porodni-asistence/>
- NEŠPOROVÁ, Olga. Flexibilní režim čerpání rodičovského příspěvku a sladování rodičovství s placenou prací. *Fórum sociální politiky*. č. 6. 2015.
- OECD Economic Survey of Czech Republic, 2016, *OECD*, dostupné z: <http://www.oecd.org/eco/surveys/economic-survey-czech-republic.htm>.
- OECD Pensions at a Glance. *OECDiLiBRARY* [online]. 2015 [cit. 2016-05-10]. Dostupné z: http://www.oecd-ilibrary.org/social-issues-migration-health/pensions-at-a-glance-2015_pension_glance-2015-en.
- OECD. Public spending on families over time. [online]. 2019 [cit. 2019-04-28]. Dostupné z: https://idea.cerge-ei.cz/files/IDEA_Studie_7_2017_Podpora_rodin_s_detmi/files/basic-html/page4.html.
- OECD Family Database. *OECD BETTER POLICIES FOR BETTER LIVES* [online]. [cit. 2016-01-21]. Dostupné z: http://www.oecd.org/els/family/database.htm#public_policy.
- ORPEN, Christopher. Effect of flexible working hours on employee satisfaction and performance: A field experiment. *Journal of Applied Psychology* [online]. 66, 113-115 [cit. 2016-08-10]. Dostupné z: <http://dx.doi.org/10.1037/0021-9010.66.1.113>.
- Osoby ohrožené chudobou v letech 2010 - 2015. ČSÚ [online]. 2016 [cit. 2016-08-09]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/32782502/1600211619.pdf/d855ea37-5c0b-4673-af7a-0db1b6279840?version=1.0>.
- Padesátníci se na trhu práce potýkají s předsudky. MPSV a ÚP ČR nabízejí pomoc. *MPSV* [online]. 2015 [cit. 2016-08-09]. Dostupné z: http://www.mpsv.cz/files/clanky/21585/TZ_310715a.pdf.
- Partnerské svazky osob stejného pohlaví v České republice a v Evropě. ČSÚ [online]. 2013 [cit. 2016-01-27]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/20533820/csav102413opr.pdf/952872bd-1745-4ce0-a21b-c30bbc03ef47>.
- PENÍZE.CZ. Analýza alimentů: Kolik české děti dostávají. Budou mírnější tresty pro neplatce? [online]. 2017. [cit. 2018-10-19]. Dostupné z: <https://www.penize.cz/rodicovstvi/323658-analyza-alimentu-kolik-ceske-deti-dostavaji-budou-mirnejsi-tresty-pro-neplatice>.
- PENÍZE.cz. Analýza: výhledy realitního trhu v roce 2019. [online]. 2019 [cit. 2019-04-27]. Dostupné z: <https://www.penize.cz/nakup-a-prodej-nemovitosti/403386-analyza-vyhledy-realitniho-trhu-v-roce-2019>.
- Počet obyvatel v obcích - k 1. 1. 2016. ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD [online]. [cit. 2016-08-09]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/pocet-obyvatel-v-obcich>.
- Pohyb obyvatelstva – rok 2018. ČSÚ [online]. [cit. 2019-04-25]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/cri/pohyb-obyvatelstva-rok-2018>.
- Pohyb obyvatelstva - rok 2015. ČSÚ [online]. 2016 [cit. 2016-08-9]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/cri/pohyb-obyvatelstva-4-ctvrtleti-2015>.
- Policie ČR. Statistické přehledy kriminality za rok 2018. [online]. 2019 [cit. 2019-05-21]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-za-rok-2018.aspx>

Postoje obyvatel České republiky k novele zákona o českém školství, platbám za vysoké školy a státním maturitám – září 2016. *Sociologický ústav AV ČR, v.v.i* [online]. 2016 [cit. 2016-10-14]. Dostupné z: http://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c1/a7601/f3/or161012.pdf.

Principy normativního rozpisu rozpočtu přímých výdajů RgŠ územních samosprávných celků na rok 2016 v úrovni MŠMT – KÚ. *MŠMT*, 2016. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/ekonomika-skolstvi/principy-normativniho-rozpisu-rozpocet-primych-vydaju-rgs>.

Programové prohlášení vlády České republiky. *VLÁDA ČESKÉ REPUBLIKY* [online]. 2014 [cit. 2016-02-24]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/media-centrum/dulezite-dokumenty/programove-prohlaseni-vlady-cr-115911/>.

PROJEKCE OBYVATELSTVA ČESKÉ REPUBLIKY – 2018-2100, ČSÚ [online]. [cit. 2019-04-25]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/projekce-obyvateilstva-ceske-republiky-2018-2100>

Projekce obyvatelstva České republiky (Projekce 2013). ČSÚ [online]. 2013 [cit. 2016-08-10]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/20567167/402013u.pdf/3cdc1b6f-9334-429e-99e6-f72b4047bee3?version=1.0>.

Příjmy a životní podmínky domácností – 2018. ČSÚ [online]. [cit. 2019-04-25]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/prijmy-a-zivotni-podminky-domacnosti-rn2to6gtkz>.

Příjmy a životní podmínky domácností - 2015. ČSÚ [online]. 2016 [cit. 2017-03-014]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/prijmy-a-zivotni-podminky-domacnosti>.

Příjmy, výdaje a životní podmínky domácností. ČSÚ [online]. 2016 [cit. 2016-08-10]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/prijmy-vydaje-a-zivotni-podminky-domacnosti>.

PYTLÍKOVÁ, Mariola. Rozdíly ve výši výdělků ve vztahu k mateřství a dítěti v rodině. *Národohospodářský ústav AV ČR, v.v.i.* [online]. 2015 [cit. 2016-08-09]. Dostupné z: http://idea.cerge-ei.cz/files/IDEA_Studie_11_Rozdily_vydelku_ve_vztahu_k_materstvi/IDEA_Studie_11_Rozdily_vydelku_ve_vztahu_k_materstvi.html#p=1.

REALITYMIX.cz. Průměrná cena bytu. [online]. 2019 [cit. 2019-04-27]. Dostupné z: <https://realitymix.centrum.cz/statistika-nemovitosti/byty-prodej-prumerna-cena-bytu.html>.

Regionální zpravodajství NZIS Česká republika. Délka života ve zdraví [online]. [cit. 2019-05-21]. Dostupné z: <https://reporting.uzis.cz/cr/index.php?pg=statisticke-vystupy--demograficke-a-socioeconomicke-ukazatele--obyvatelstvo--delka-zivota-ve-zdravi-healthy-life-years>

Registrované partnerství v ČR do konce loňska uzavřelo 2174 párů. *ČESKÉ NOVINY* [online]. 2016 [cit. 2016-08-09]. Dostupné z: <http://www.ceskenoviny.cz/zpravy/registrovane-partnerstvi-v-cr-do-konce-lonska-uzavrelo-2174-paru/1311229>.

Revue pro sociální politiku a výzkum [online]. [cit. 2019-04-27]. Dostupné z: <https://socialnipolitika.eu/2018/08/eurostat-43-deti-v-eu-se-narodi-mimo-manzelstvi-v-cesku-necela-polovina/>.

Rodinné hodnoty a postoje k manželství – listopad 2011. *Sociologický ústav AV ČR* [online]. 2011. [cit. 2016-05-15] Dostupné z: http://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c1/a6655/f3/ov111219a.pdf.

ŘEŽÁBEK, Karel, JÍROVÁ JITKA. Asistovaná reprodukce v ČR 2014. UZIS 2016, [online]. [cit. 2017-03-14]. Dostupné z: <http://www.uzis.cz/katalog/zdravotnicka-statistika/asistovana-reprodukce-cr>.

ŘEŽÁBEK, Karel. Asistovaná reprodukce v České republice 2013. *Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR*, 2013.

Sčítání lidu, domů a bytů 2011. [online]. 2011 [cit. 2017-03-14]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/24000-13-n_2013-030102.

Share of live births outside marriage. *Eurostat* [online]. 2016 [cit. 2016-08-09]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=tps00018&plugi>.

SIROVÁTKA T., I. ŠIMÍKOVÁ, R. JAHODA, J. GODAROVÁ. Poverty, material deprivation and social exclusion in the Czech Republic with an emphasis on children and households with children. *VÚPS* [online]. Praha, 2015 [cit. 2016-08-09]. Dostupné z: <http://praha.vupsv.cz/webisnt/cicsonew.htm>.

SLEPIČKOVÁ, L. 2014. Diagnóza neplodnost: *Sociologický pohled na zkušenost nedobrovolné bezdětnosti*, SLON.

SOBOTKA, Tomas. Childless Societies? Trends and Projections of Childlessness in Europe and the United States. *Population Association of America 2005 Annual Meeting Program* [online]. 2005 [cit. 2016-08-09]. Dostupné z: <http://paa2005.princeton.edu/abstracts/50352>.

Sociologický ústav AV ČR. Názory občanů na vybraná opatření v rodinné politice – únor 2019. [online]. 2019 [cit. 2019-04-27]. Dostupné z: https://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c2/a4881/f9/es190318.pdf.

Starting Strong IV Monitoring Quality in Early Childhood Education and Care [online]. Paris: OECDpublishing, 2015 [cit. 2016-02-24]. ISBN 978-92-64-23351-5. Dostupné z: <http://www.oecd.org/publications/starting-strong-iv-9789264233515-en.htm>.

STATISTICKÁ ROČENKA z oblasti důchodového pojištění 2014. *ČESKÁ SPRÁVA SOCIÁLNÍHO ZABEZPEČENÍ* [online]. 2014 [cit. 2016-08-09]. Dostupné z: http://www.cssz.cz/NR/rdonlyres/58A96B78-77AA-4D81-ADB0-6B1669AE275A/0/SR_2014.pdf.

Stav české rodiny, co ji chrání a ohrožuje. Závěrečná zpráva z výzkumu. *NADACE SIRIUS* [online]. 2016 [cit. 2016-08-09]. Dostupné z: <http://www.nadacesirius.cz/soubory/zaverecne-zpravy/Zaverecna-zprava-z-vyzkumu-primarni-prevence-ohrozeni-rodiny.pdf>.

Strategie politiky zaměstnanosti do roku 2020. MPSV [online]. [cit. 2016-08-09]. Dostupné z: http://portal.mpsv.cz/sz/politikazamest/strateg_zam_2020/strategiep2020.pdf.

Systémová doporučení k podpoře sdílených pracovních míst v ČR. *KOOPOLIS: DALŠÍ VZDĚLÁNÍ POD JEDNOU STŘECHOU* [online]. [cit. 2016-08-10]. Dostupné z: <<https://koopolis.cz/sekce/knihovna/590-systemova-doporučení-k-podpoře-sdílených-pracovních-míst-v-cr>>.

ŠIMÍKOVÁ, Ivana a Jiří VYHLÍDAL. Popis velikosti a struktury skupin osob, které by mohly představovat cílovou skupinu sociálního bydlení [online]. Praha: *Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, v.v.i.*, 2015 [cit. 2016-08-09]. Dostupné z: http://praha.vupsv.cz/Fulltext/vz_398.pdf.

ŠANCE DĚTEM. 2016. Supermani a supermanky mezi námi. Krycí jméno: sólo rodiče... [online]. [cit. 2019-04-27]. Dostupné z: <https://www.sancedetem.cz/srv/www/content/pub/cs/clanky/supermani-a-supermanky-mezi-nami-kryci-jmeno-solo-rodice-178.html>.

ŠPROCHA, B., 2014: Odkladanie a rekuperácia plodnosti v kohortnej perspektíve v Českej republike a na Slovensku. *Demografie* 56, č. 3, s. 211-233.

ŠPROCHA, B., ŠÍDLO, L., NOVÁKOVÁ, G., ŠŤASTNÁ, A. 2016. Kohortní změny v koncentraci plodnosti v Česku a na Slovensku. [Changes in the Cohort Concentration of Fertility in Czech Republic and Slovakia]. *Sociológia* 48(5): 474-499.

ŠTÍPKOVÁ, Martina. Trendy v porodech mimo partnerství. *Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.* [online]. 2016 [cit. 2016-08-09]. Dostupné z: <http://cvvm.soc.cas.cz/component/content/article/6186>.

TAKÁCS, L., E. KODYŠOVÁ a J. SEIDLEROVÁ. Souvislost psychosociálních aspektů perinatální péče s některými zákroky a zdravotními komplikacemi v průběhu porodu. *Česká gynekologie*. 2012, 195-204. ISSN 1210-7832.

TAKÁCS, L., J. SEIDLEROVÁ, S. HORÁKOVÁ HOSKOVCOVÁ, L. ŠULOVÁ, I. ŠTĚTOVSKÁ, H. ZEJDOVÁ a M. KOLUMPKOVÁ. Psychosociální aspekty v současném českém porodnictví: Kvalita perinatální péče očima rodiček. Praha: Vydavatelství Filozofické fakulty UK v Praze, 2012, s. 119. ISBN 978-80-7308-431-8.

Teilzeit- und Befristungsgesetz (TzBfG): Dostupné z: <https://www.gesetze-im-internet.de/tzbfhg/>.

The Global Gender Gap Report 2018. World Economic Forum 2018. [online]. Dostupné z: http://www3.weforum.org/docs/WEF_GGGR_2018.pdf.

THÉVENON, Olivier a Anne SOLAZ. Labour Market Effects of Parental Leave Policies in OECD Countries. *OECDiLibrary* [online]. 2013 [cit. 2016-03-23]. Dostupné z: http://www.oecd-ilibrary.org/social-issues-migration-health/labour-market-effects-of-parental-leave-policies-in-oecd-countries_5k8xb6hw1wjf-en;jsessionid=1qrhm5itoik4l.x-oecd-live-02.

THÉVENON, O. 2011. Family Policies in OECD Countries: A Comparative Analysis Population and Development Review, 37(1): 57-87. Dostupné z: <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1728-4457.2011.00390.x/abstract>.

TREXIMA. Rodičovství a/nebo práce? Praha: 2017. [online]. [cit. 2019-04-25]. Dostupné z: <https://www.trexima.cz/pruzkumy-a-analyzy-3>.

Vaše výživné.cz [online]. 2019 [cit. 2019-05-22]. Dostupné z: <https://www.fyi.cz/tag/vase-vyzivne/>

Vláda by se podle většiny Čechů měla více věnovat rodinám s dětmi [online]. 2016 [cit. 2016-09-09]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/1742262-vlada-se-podle-vetsiny-cechu-mela-vice-venovat-rodinam-s-detmi>.

VOLEJNÍČKOVÁ, R. Genderové nerovnosti v odměňování a důchodech ČR. *Gender Studies* [online]. 2015 [cit. 2016-08-10]. Dostupné z: http://www.otevrenaspolecnost.cz/microsites/ferove-platy-a-penze/cz_progres_analyza_native.pdf.

Výběrové šetření příjmů a životních podmínek domácností EU - SILC. ČSÚ [online]. 2016 [cit. 2016-08-09]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/xs/vyberove_setreni_prijmu_a_zivotnich_podminek_domacnosti_eu_silc.

Vyhláška č. 410/2005 Sb., o hygienických požadavcích na prostory a provoz zařízení a provozoven pro výchovu a vzdělávání dětí a mladistvých, ve znění pozdějších předpisů.

Výsledky výzkumu k postavení osob 50+ na trhu práce v ČR Tisková zpráva: Tisková zpráva. *Alternativa 50+* [online]. 2014 [cit. 2016-08-09]. Dostupné z: <http://alternativaplus.cz/2014/02/vysledky-vyzkumu-k-postaveni-osob-50-na-trhu-prace-v-cr-tiskova-zprava/>.

Výzkum zájmu rodičů o motivační otcovskou dovolenou [online]. KUCHAROVÁ, Věra a Kristýna PEYCHLOVÁ. Praha: VÚPSV, v.v.i., 2016 [cit. 2016-08-10]. ISBN 978-80-7416-243-5. Dostupné z: <http://www.vupsv.cz/?p=news&id=359&site=default>.

Zaměstnanost a nezaměstnanost v ČR podle výsledků výběrového šetření pracovních sil - 4. čtvrtletí 2018. ČSÚ [online]. [cit. 2019-04-25]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/zamestnanost-a-nezamestnanost-podle-vysledku-vsps-ctvrtletni-udaje-4-ctvrtleti-2018>.

Zákon č. 247/2014 Sb., o poskytování služby péče o dítě v dětské skupině a o změně souvisejících zákonů, ve znění zákona č. 127/2015 Sb., vyhláška č. 281/2014 Sb., o hygienických požadavcích na prostory a provoz dětské skupiny do 12 dětí.

Zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, vyhláška č. 410/2005 Sb., o hygienických požadavcích na prostory a provoz zařízení a provozoven pro výchovu a vzdělávání dětí a mladistvých, ve znění pozdějších předpisů.

G. Seznam použitých zkratk

CPA	Centrum porodní asistence
ČSÚ	Český statistický úřad
EPSCO	Rada pro zaměstnanost, sociální politiku, zdraví a ochranu spotřebitele
ESF	Evropský sociální fond
MF	Ministerstvo financí
MK	Ministerstvo kultury
MMR	Ministerstvo pro místní rozvoj
MPO	Ministerstvo průmyslu a obchodu
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
MSp	Ministerstvo spravedlnosti
MŠ	Mateřská škola
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
MV	Ministerstvo vnitra
MZd	Ministerstvo zdravotnictví
OECD	Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj
OSVČ	Osoba samostatně výdělečně činná
PPM	Peněžitá pomoc v mateřství
SÚIP	Státní úřad inspekce práce

H. Poznámky pod čarou

¹ Více informací o Odborné komisi pro rodinnou politiku naleznete zde: <http://www.mpsv.cz/cs/21022>; seznam členů Odborné komise je uveden v závěru tohoto dokumentu.

² Všechny tyto dokumenty naleznete na následující webové stránce MPSV: <http://www.mpsv.cz/cs/14474>

³ European Council. 2007. Conclusions of the Council and of the Representatives of the Governments of the Member States, Meeting within the Council, On the Importance of Family-Friendly Policies in Europe and the Establishment of an Alliance for Families (913/1/07 REV1).

⁴ Řada z opatření týkajících se finanční podpory (navýšení mateřské, přídávků na děti aj.) se z důvodů existence systému koordinace sociálního zabezpečení EU a dvoustranných smluv o sociálním zabezpečení dotkne i osob cizinců podléhajících českým právním předpisům (zejména z titulu zaměstnání na území státu), byť by se jejich rodiny (děti) nalézaly mimo ČR.

⁵ Statistická ročenka České republiky – 2018, Míry plodnosti a potratovosti – rok 2018. ČSÚ [online]. [cit. 2019-04-25]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/4-obyvateľstvo-77d936ifcb>

⁶ Statistická ročenka České republiky – 2018, Úhrnná plodnost – rok 2018. ČSÚ [online]. [cit. 2019-04-25]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/4-obyvateľstvo-77d936ifcb>

⁷ Statistická ročenka České republiky – 2018, Pohyb obyvatelstva – rok 2018. ČSÚ [online]. [cit. 2019-04-25]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/4-obyvateľstvo-77d936ifcb>

⁸ Počet obyvatel v obcích - k 1. 1. 2018. ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD [online]. [cit. 2019-04-25]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/pocet-obyvatel-v-obcich>

⁹ Demografická ročenka krajů - 2008 až 2017. ČSÚ [online]. [cit. 2019-04-25]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/demograficka-rocenka-kraju>

¹⁰ ŠPROCHA, B., 2014: Odkladanie a rekuperácia plodnosti v kohortnej perspektíve v Českej republike a na Slovensku. Demografie 56, č. 3, s. 211-233

ŠŤASTNÁ, A., SLABÁ, J., KOCOURKOVÁ, J. (2017). Plánování, načasování a důvody odkladu narození prvního dítěte v České republice. Demografie (v recenzi)

¹¹ ŠPROCHA, B., ŠÍDLO, L., NOVÁKOVÁ, G., ŠŤASTNÁ, A. 2016. Kohortní změny v koncentraci plodnosti v Česku a na Slovensku. [Changes in the Cohort Concentration of Fertility in Czech Republic and Slovakia]. Sociológia 48(5): 474-499

¹² ŘEŽÁBEK, Karel, JÍROVÁ JITKA. Asistovaná reprodukce v ČR 2014. UZIS 2016, [online]. [cit. 2017-03-14]. Dostupné z: <http://www.uzis.cz/katalog/zdravotnicka-statistika/asistovana-reprodukce-cr>

¹³ Asistovaná reprodukce je dostupnější a častější. Přispívá k tomu ale stále vyšší věk prvorodiček. ČESKO V DATECH 2016. [online] [cit. 2016-08-09]. Dostupné z: <http://www.ceskovdatech.cz/clanek/35-asistovana-reprodukce-je-dostupnejsi-a-castejsi-prispiva-k-tomu-ale-stale-vyssi-vek-prvorodicek/>

¹⁴ Demografická příručka - 2017. ČSÚ [online]. [cit. 2019-04-25]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/demograficka-prirucka-2017>

¹⁵ Pohyb obyvatelstva – rok 2018. ČSÚ [online]. [cit. 2019-04-25]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/cr/pohyb-obyvatelstva-rok-2018>

¹⁶ Demografická ročenka krajů - 2008 až 2017. ČSÚ [online]. [cit. 2019-04-25]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/demograficka-rocenka-kraju>

¹⁷ PROJEKCE OBYVATELSTVA ČESKÉ REPUBLIKY – 2018-2100, ČSÚ [online]. [cit. 2019-04-25]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/projekce-obyvatelstva-ceske-republiky-2018-2100>

¹⁸ Regionální zpravodajství NZIS Česká republika. Délka života ve zdraví [online]. [cit. 2019-05-21]. Dostupné z: <https://reporting.uzis.cz/cr/index.php?pg=statisticke-vystupy--demograficke-a-socioeconomicke-ukazatele--obyvatelstvo--delka-zivota-ve-zdravi-healthy-life-years>

¹⁹ Pohyb obyvatelstva - rok 2018, ČSÚ [online]. [cit. 2019-04-25]. <https://www.czso.cz/csu/czso/cr/pohyb-obyvatelstva-rok-2018>

²⁰ Share of live births outside marriage. Eurostat [online]. 2016 [cit. 2016-08-09]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=tps00018&plugi>

²¹ DEMOGRAFISCHE FORSCHUNG AUS ERSTER HAND Families unmarried. MAX PLANCK INSTITUTE FOR DEMOGRAPHIC RESEARCH [online]. [cit. 2016-05-15]. Dostupné z: http://demogr.mpg.de/en/education_career/what_is_demography_1908/families_unmarried_4625/default.htm

- ²² Revue pro sociální politiku a výzkum [online]. [cit. 2019-04-27]. Dostupné z: <https://socialnipolitika.eu/2018/08/eurostat-43-deti-v-eu-se-narodi-mimo-manzelstvi-v-cesku-necela-polovina/>
- ²³ Pohyb obyvatelstva - rok 2018, ČSÚ [online]. [cit. 2019-04-25]. <https://www.czso.cz/csu/czso/ci/pohyb-obyvatelstva-rok-2018>
- ²⁴ Pohyb obyvatelstva - rok 2018, ČSÚ [online]. [cit. 2019-25-04]. <https://www.czso.cz/csu/czso/ci/pohyb-obyvatelstva-rok-2018>
- ²⁵ Statistická ročenka České republiky – 2018. ČSÚ [online]. [cit. 2019-04-25]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/4-obyvatelstvo-77d936ifcb>
- ²⁶ Registrované partnerství uzavřelo v Česku 2647 párů. ČESKÉ NOVINY [online]. Srpen 2017 [cit. 2019-04-25]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/domaci/445553-registrovane-partnerstvi-uzavrelo-v-cesku-od-zavedeni-2647-paru.html>
- ²⁷ KUTÁLKOVÁ, Petra. 2015. Duhové rodiny ve stínu státu: situace homoparentálních rodin s malými dětmi. Praha: Prague Pride. KUTÁLKOVÁ, Petra. 2018. Sešívání rodiny: nový život zevnitř i venku. Praha: Prague Pride.
- ²⁸ Příjmy a životní podmínky domácností – 2018. ČSÚ [online]. [cit. 2019-04-25]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/prijmy-a-zivotni-podminky-domacnosti-rn2to6gtkz>
- ²⁹ Demografická příručka - 2014. ČSÚ [online]. 2014 [cit. 2016-08-09]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/demograficka-prirucka-2014>
- ³⁰ Sčítání lidu, domů a bytů 2011. [online]. 2011 [cit. 2017-03-14]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/24000-13-n_2013-030102
- ³¹ ŠANCE DĚTEM. 2016. Supermani a supermanky mezi námi. Krycí jméno: sólo rodiče... [online]. [cit. 2019-04-27]. Dostupné z: <https://www.sancedetem.cz/srv/www/content/pub/cs/clanky/supermani-a-supermanky-mez-nami-kryci-jmeno-solo-rodice-178.html>
- ³² ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. Statistická ročenka České republiky – 2017. ČSÚ [online]. 2017 [cit. 2018-01-30]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/23-vzdelavani-v11rbqtuq6>
- ³³ The Global Gender Gap Report 2016. World Economic Forum 2016. [online]. 2015 [cit. 2017-03-15]. Dostupné z: http://www3.weforum.org/docs/GGGR16/WEF_Global_Gender_Gap_Report_2016.pdf
- ³⁴ The Global Gender Gap Report 2018. World Economic Forum 2018. [online]. Dostupné z: http://www3.weforum.org/docs/WEF_GGGR_2018.pdf
- ³⁵ Eurostat. Gender pay gap in unadjusted form. 2019. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/eurostat/web/labour-market/earnings/main-tables>
- ³⁶ EUROSTAT. Gender employment gap. [online]. 2019. [cit. 2019-05-21]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=sdg_05_30&plugin=1
- ³⁷ Načasování a kombinování práce a péče o malé děti. HAŠKOVÁ, Hana. *Vlastní cestou? Životní dráhy v pozdně moderní společnosti*. Praha: SLON, 2014, s. 183-208. ISBN 978-80-7419-178-7.
- ³⁸ TREXIMA. Rodičovství a/nebo práce? Praha: 2017. [online]. [cit. 2019-04-25]. Dostupné z: <https://www.trexima.cz/pruzkumy-a-analyzy-3>
- ³⁹ EUROSTAT. Míra zaměstnanosti podle pohlaví, věku, vzdělání a přítomnosti dětí v domácnosti. [online]. 2019 [cit. 2019-04-26]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/eurostat/data/database>
- ⁴⁰ BIČÁKOVÁ, Alena a Klára KALÍŠKOVÁ. *Od mateřství k nezaměstnanosti: Postavení žen s malými dětmi na trhu práce* [online]. Národohospodářský ústav AV ČR, v. v. i., 2015 [cit. 2016-08-09]. ISBN 978-80-7344-354-2. Dostupné z: http://idea.cerge-ei.cz/files/IDEA_Studie_8_2015_Od_materstvi_k_nezamestnanosti/files/downloads/IDEA_Studie_8_2015_Od_materstvi_k_nezamestnanosti.pdf
- ⁴¹ FORMÁNKOVÁ, Lenka; SOKAČOVÁ, L. Trh práce a politika zaměstnanosti. In Smetáčková, I. (ed.). *Stínová zpráva o stavu genderové rovnosti v České republice v roce 2015*. Praha : Česká ženská lobby o.s., 2015. S. 76-83. ISBN 978-80-260-9160-8.
- ⁴² HLÍDACÍ PES.org. Rodiny s nejvyšším rizikem chudoby. [online] 2018. [cit. 2019-04-27]. Dostupné z: <https://hlidacipes.org/rodiny-s-nejvysim-rizikem-chudoby-v-cesku-ma-praci-jen-44-zen-s-malymi-detmi/>
- ⁴³ Eurostat. Gender pay gap in unadjusted form. 2019. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/eurostat/web/labour-market/earnings/main-tables>
- ⁴⁴ Průměrné mzdy - 4. čtvrtletí 2018. [cit. 2019-04-26]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/ci/prumerne-mzdy-4-ctvrtleti-2018>
- ⁴⁵ EUROSTAT. Full-time and part-time employment by sex, age and educational attainment level.]. [cit. 2019-04-26]. Dostupné z: <https://ec.europa.eu/eurostat/data/database>

- ⁴⁶ FOND DALŠÍHO VZDĚLÁVÁNÍ. 2015. Systémová doporučení k podpoře sdílených pracovních míst. [online]. [cit. 2019-05-02]. Dostupné z: <https://koopolis.cz/sekce/knihovna/590-systemova-doporučení-k-podpoře-sdílených-pracovních-míst-v-cr>
- ⁴⁷ HOSPODÁŘSKÉ NOVINY. Průzkum: Čím dál více pracovních míst v kancelářích je díky technologiím sdílených. [online]. 2014 [cit. 2019-04-27]. Dostupné z: <https://byznys.ihned.cz/c1-61990650-pruzkum-cim-dal-vice-pracovních-míst-v-kancelarich-je-diky-technologiim-sdílených>
- ⁴⁸ LICHTENEGEROVÁ, Renata a Petr ŠVIHEL. V práci jako v base. Česko zaostává ve formě pružných úvazků. Více na: <http://www.euro.cz/byznys/v-praci-jako-v-base-cesko-zaostava-ve-forme-pruznych-uvazku> *Euro: Byznys* [online]. 2014 [cit. 2016-08-10]. Dostupné z: <http://euro.e15.cz/profit/v-praci-jako-v-base-cesko-zaostava-ve-forme-pruznych-uvazku-1059956>
- ⁴⁹ KŘÍŽKOVÁ, Alena a Lenka FORMÁNKOVÁ. Intersektionální perspektiva zkoumání dopadů krize na životní dráhy v ČR: gender, třída, věk (a rodičovství) [61]. *Gender/rovné příležitosti/výzkum* [online]. Vydává Sociologický ústav AV ČR, v.v.i., 2014, 15(2), 61-76 [cit. 2016-08-09]. Dostupné z: <http://www.genderonline.cz/cs/issue/37-rocnik-15-cislo-2-2014-gender-a-krize/415?culture=en>
- ⁵⁰ <http://www.eurofound.europa.eu/publications/report/2015/labour-market/recent-developments-in-temporary> <http://www.eurofound.europa.eu/publications/2015/working-conditions-industrial-relations/developments-in-working-life-in-europe-eurwork-annual-review-2014-employment-employment-growth-wages-and-transitions>
- ⁵¹ EUROSTAT. Temporary employees as a percentage of the total number of employees, by sex and age. [online]. [cit. 2019-04-26]. Dostupné z: <https://ec.europa.eu/eurostat/data/database>
- ⁵² Výsledky výzkumu k postavení osob 50+ na trhu práce v ČR Tisková zpráva: Tisková zpráva. *Alternativa 50+* [online]. 2014 [cit. 2016-08-09]. Dostupné z: <http://alternativaplus.cz/2014/02/vysledky-vyzkumu-k-postaveni-osob-50-na-trhu-prace-v-cr-tiskova-zprava/>
- ⁵³ Padesátníci se na trhu práce potýkají s předsudky. MPSV a ÚP ČR nabízejí pomoc. *MPSV* [online]. 2015 [cit. 2016-08-09]. Dostupné z: http://www.mpsv.cz/files/clanky/21585/TZ_310715a.pdf
- ⁵⁴ Zaměstnanost a nezaměstnanost v ČR podle výsledků výběrového šetření pracovních sil - 4. čtvrtletí 2018. ČSÚ [online]. [cit. 2019-04-25]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/zamestnanost-a-nezamestnanost-podle-vysledku-vsps-ctvrtletni-udaje-4-ctvrtleti-2018>
- ⁵⁵ OECD Pensions at a Glance. *OECDiLiBRARY* [online]. 2015 [cit. 2016-05-10]. Dostupné z: http://www.oecd-ilibrary.org/social-issues-migration-health/pensions-at-a-glance-2015_pension_glance-2015-en
- ⁵⁶ Strategie politiky zaměstnanosti do roku 2020. MPSV [online]. [cit. 2016-08-09]. Dostupné z: http://portal.mpsv.cz/sz/politikazamest/strateg_zam_2020/strategiepz2020.pdf
- ⁵⁷ ČESKÁ REPUBLIKA V MEZINÁRODNÍM SROVNÁNÍ (vybrané údaje). ČSÚ [online]. Praha, 2016, 106-108 [cit. 2016-08-09]. Dostupné z: https://www.czso.cz/documents/10180/39997343/370002_15.pdf/b47eea4b-ef7c-428c-8d2e-be87f12dc06c?version=1.1
- ⁵⁸ ŠTÍPKOVÁ, Martina. Trendy v porodech mimo partnerství. *Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.* [online]. 2016 [cit. 2016-08-09]. Dostupné z: <http://cvvm.soc.cas.cz/component/content/article/6186>
- ⁵⁹ Příjmy a životní podmínky domácností 2018 [online]. [cit. 2019-04-26]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/prijmy-a-zivotni-podminky-domacnosti-kf03f95ff5>
- ⁶⁰ HOLÝ, Dalibor. Problém pracující chudoby se v Česku zhoršuje. *STATISTIKA&MY MĚSÍČNÍK ČESKÉHO STATISTICKÉHO ÚŘADU* [online]. 2013 [cit. 2016-08-09]. Dostupné z: <http://www.statistikaamy.cz/2015/05/problem-pracujici-chudoby-se-v-cesku-zhoršuje/>
- ⁶¹ KUCHAROVÁ, Věra a spol., Zpráva o rodině. *VÚPSV, Praha*. 2017.
- ⁶² EUROSTAT. Inability to keep home adequately warm - EU-SILC survey. 2019 [online]. [cit. 2019-04-26]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/eurostat/data/database>
- ⁶³ průzkumu Mapy exekucí.
- ⁶⁴ DENÍK.cz. Mapa exekucí přináší nelichotivé údaje. 2017 [cit. 2019-04-27]. Dostupné z: <https://www.denik.cz/ekonomika/mapa-exekuci-prinasi-nelichotive-udaje-20170404.html>
- ⁶⁵ Senioři se nejvíce zadlužují především kvůli nehrazení povinných poplatků a pokut z MHD. Častými důvody jsou pak samozřejmě akce šmejdu a bohužel i ručení za vlastní děti
- ⁶⁶ RIA k novele insolvenčního zákona, <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=8&CT=71&CT1=0>
- ⁶⁷ ČSÚ. Statistická ročenka České republiky – 2017. [online]. 2017. [cit. 2018-01-31]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/9-prijmy-a-vydaje-domacnosti-z2m4rtwy7z>

- ⁶⁸ ČSÚ. Statistická ročenka České republiky – 2018. 2018 [online]. [cit. 2019-0426-]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/9-prijmy-a-vydaje-domacnosti-d9tobwp9ra>
- ⁶⁹ Osoby ohrožené chudobou v letech 2010 - 2015. ČSÚ [online]. 2016 [cit. 2016-08-09]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/32782502/1600211619.pdf/d855ea37-5c0b-4673-af7a-0db1b6279840?version=1.0>
- ⁷⁰ ČSÚ. Příjmy a životní podmínky domácností – 2018. Stručný komentář. [online]. 2018. [cit. 2019-04-26]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/prijmy-a-zivotni-podminky-domacnosti-kf03f95ff5>
- ⁷¹ ČSSZ. Důchodová statistika. Průměrná výše sólo důchodů v ČR v časové řadě. [online]. 2018. [cit. 2019-05-07]. Dostupné z: <https://www.cssz.cz/NR/rdonlyres/579944D5-DEDF-4D0E-93FE-5DCDD1D52717/0/prumernavysesoloduchoduvcrcasoverade.pdf>
- ⁷² ČSSZ, data 2019.
- ⁷³ Z čistých příjmů úplných rodin s dětmi tvoří náklady na bydlení 14,8 %, zatímco v případě neúplných rodin s dětmi dosahují 26,4 % z jejich čistých příjmů (SILC 2013).
- ⁷⁴ ČSÚ. Příjmy a životní podmínky domácností – 2018. 2019 [online]. [cit. 2019-04-27]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/prijmy-a-zivotni-podminky-domacnosti-kf03f95ff5>
- ⁷⁵ Česká národní banka. ČNB zavádí nové limity na hypotéky. [online]. [cit. 2018-09-12]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/tiskove_zpravy_cnb/2018/20180612_zfs.html
- ⁷⁶ PENÍZE.cz. Analýza: výhledy realitního trhu v roce 2019. [online]. 2019 [cit. 2019-04-27]. Dostupné z: <https://www.penize.cz/nakup-a-prodej-nemovitosti/403386-analyza-vyhledy-realitniho-trhu-v-roce-2019>
- ⁷⁷ ČSÚ. PRŮMĚRNÉ CENY BYTŮ V ČR V LETECH 2014 - 2016 V ZÁVISLOSTI NA VELIKOSTI OBCÍ. [online]. [cit. 2018-09-12]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/46013498/0140061714.pdf/c8e838e5-fe27-4488-ad90-12df8a69dd3c?version=1.0>
- ⁷⁸ REALITYMIX.cz. Průměrná cena bytu. [online]. 2019 [cit. 2019-04-27]. Dostupné z: <https://realitymix.centrum.cz/statistika-nemovitosti/byty-prodej-prumerna-cena-bytu.html>
- ⁷⁹ Výběrové šetření příjmů a životních podmínek domácností EU - SILC. ČSÚ [online]. 2016 [cit. 2016-08-09]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/xs/vyberove_setreni_prijmu_a_zivotnich_podminek_domacnosti_eu_silc
- ⁸⁰ Stav české rodiny, co ji chrání a ohrožuje. Závěrečná zpráva z výzkumu. NADACE SIRIUS [online]. 2016 [cit. 2016-08-09]. Dostupné z: <http://www.nadacesirius.cz/soubory/zaverecne-zpravy/Zaverecna-zprava-z-vyzkumu-primarni-prevence-ohrozeni-rodiny.pdf>
- ⁸¹ Výzkum veřejného mínění zaměřený na sladění pracovního a rodinného života a rovnost žen a mužů v oblasti rodinné politiky a trhu práce. 2016. Praha: SocioFaktor - MPSV.
- ⁸² Stav české rodiny, co ji chrání a ohrožuje. Závěrečná zpráva z výzkumu. NADACE SIRIUS [online]. 2016 [cit. 2016-08-09]. Dostupné z: <http://www.nadacesirius.cz/soubory/zaverecne-zpravy/Zaverecna-zprava-z-vyzkumu-primarni-prevence-ohrozeni-rodiny.pdf>
- ⁸³ ČSÚ. Příjmy a životní podmínky domácností – 2018. 2019 [online]. [cit. 2019-0427-]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/prijmy-a-zivotni-podminky-domacnosti-kf03f95ff5>
- ⁸⁴ ČSÚ. Příjmy a životní podmínky domácností – 2018. 2019 [online]. [cit. 2019-0427-]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/prijmy-a-zivotni-podminky-domacnosti-kf03f95ff5>
- ⁸⁵ Dudová, 2016, Zpráva o rodině, 2017, Kuchařová a kol., 2016
- ⁸⁶ Policie ČR. Statistické přehledy kriminality za rok 2018. [online]. 2019 [cit. 2019-05-21]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-za-rok-2018.aspx>
- ⁸⁷ Názory občanů na vybraná opatření v rodinné politice – únor 2017. *Sociologický ústav AV ČR, v.v.i* [online]. 2017 [cit. 2017-03-21]. Dostupné z: http://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c1/a7673/f3/es170313.pdf
- ⁸⁸ Názory občanů na vybraná opatření v rodinné politice – únor 2019. *Sociologický ústav AV ČR, v.v.i* [online]. 2019 [cit. 2019-04-27]. Dostupné z: https://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c2/a4881/f9/es190318.pdf
- ⁸⁹ Postoje obyvatel České republiky k novele zákona o českém školství, platbám za vysoké školy a státním maturitám – září 2016. *Sociologický ústav AV ČR, v.v.i* [online]. 2016 [cit. 2016-10-14]. Dostupné z: http://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c1/a7601/f3/or161012.pdf
- ⁹⁰ KYZLINKOVÁ, R. a Anna ŠTASTNÁ. 2016. „Reprodukční plány mladých mužů v ČR“. In: *Demografie*, 58: Pp 111–128. Dostupné z: https://www.czso.cz/documents/10180/33199357/clanek+1_kyzlinkova+stastna.pdf/7028d36e-b87f-4382-acee-09878fd24282?version=1.0

- ⁹¹ Dopke, Kindermann, 2017, Filip Pertold, CERGE [online]. [cit. 2017-03-2] Dostupné z: [http://idea.cerge-ei.cz/files/IDEA_Studie_1_2017_Proc_zeny_v_Evrope_nechteji_mit_vice_deti.html](http://idea.cerge-ei.cz/files/IDEA_Studie_1_2017_Proc_zeny_v_Evrope_nechteji_mit_vice_deti/IDEA_Studie_1_2017_Proc_zeny_v_Evrope_nechteji_mit_vice_deti.html)
- ⁹² http://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c1/a7524/f3/ov160315a.pdf
- ⁹³ Postoje českých občanů k manželství a rodině – únor 2017. *Sociologický ústav AV ČR, v.v.i* [online]. 2017 [cit. 2017-03-21]. Dostupné z: http://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c1/a7677/f3/ov170320.pdf
- ⁹⁴ <https://www.wuestenrot.cz/o-nas/novinky/2016/nejdulezitejsi-je-spolecne-bydleni>
- ⁹⁵ Rodinné hodnoty a postoje k manželství – listopad 2011. *Sociologický ústav AV ČR* [online]. 2011. [cit. 2016-05-15] Dostupné z: http://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c1/a6655/f3/ov111219a.pdf; Jaké hodnoty jsou pro nás důležité – červen 2014. *Sociologický ústav AV ČR* [online]. 2014. [cit. 2016-05-15] Dostupné z: http://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c1/a7263/f3/ov140717.pdf
- ⁹⁶ Postoje českých občanů k manželství a rodině – únor 2016. *Sociologický ústav AV ČR, v.v.i* [online]. 2016 [cit. 2016-05-15]. Dostupné z: <http://cvvm.soc.cas.cz/vztahy-a-zivotni-postoje/postoje-ceskych-obcanu-k-manzelstvi-a-rodine-unor-2016>
- ⁹⁷ Dle šetření Postoje českých občanů k manželství a rodině z února 2016 vidí ideál v modelu dvoudětné rodiny 69 % lidí.
- ⁹⁸ Chaloupková, J. (2013) „Vztah mezi pracovním a soukromým životem.“ Pp. 7-26 in K. Vlachová (ed.) *Česká republika 2002-2012: hodnoty, postoje, chování. Sociální report projektu European Social Survey*. Praha: Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.
- ⁹⁹ JENSON, J. a Saint-Martin D. New Routes to Social Cohesion? Citizenship and the Social Investment State. *Canadian Journal of Sociology*. 28(1), 77-90.
- ¹⁰⁰ ESPING-ANDERSEN, G.. The Incomplete Revolution: Adapting Welfare States to Women's New Roles. *Cambridge: Polity Press*. 2009.
- ¹⁰¹ OECD. Public spending on families over time. [online]. 2019 [cit. 2019-04-28]. Dostupné z: https://idea.cerge-ei.cz/files/IDEA_Studie_7_2017_Podpora_rodin_s_detmi/files/basic-html/page4.html
- ¹⁰² OECD Family Database, OECD - Social Policy Division - Directorate of Employment, Labour and Social Affairs. Dostupné z: <http://www.oecd.org/els/family/database.htm>
- ¹⁰³ Eurostat [online]. [cit. 2016-08-09]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/eurostat>
- ¹⁰⁴ MPSV. Informace o vyplacených dávkách v resortu MPSV ČR v prosinci 2018. [online]. 2019 [cit. 2019-05-07]. Dostupné z: https://www.mpsv.cz/files/clanky/34988/Informace_o_vyplacenyh_davkach_v_prosinci_2018.pdf
- ¹⁰⁵ OECD Family Database, OECD - Social Policy Division - Directorate of Employment, Labour and Social Affairs. Dostupné z: <http://www.oecd.org/els/family/database.htm>
- ¹⁰⁶ OECD. Public spending on families over time. [online]. 2019 [cit. 2019-04-28]. Dostupné z: https://idea.cerge-ei.cz/files/IDEA_Studie_7_2017_Podpora_rodin_s_detmi/files/basic-html/page4.html
- ¹⁰⁷ *Starting Strong IV Monitoring Quality in Early Childhood Education and Care* [online]. Paris: OECDpublishing, 2015 [cit. 2016-02-24]. ISBN 978-92-64-23351-5. Dostupné z: <http://www.oecd.org/publications/starting-strong-iv-9789264233515-en.htm>
- Changes in Family Policies and Outcomes: Is there Convergence? *OECDiLibrary* [online]. [cit. 2016-02-24]. Dostupné z: http://www.oecd-ilibrary.org/social-issues-migration-health/changes-in-family-policies-and-outcomes-is-there-convergence_5jz13wllxgzt-en
- ¹⁰⁸ EUROSTAT. 2018. Data poskytnutá MMR: 2018, Index cen bytových nemovitostí – průměrná míra změny, 2007 – 2017, Analýza Deloitte k dostupnosti bydlení v ČR).
- ¹⁰⁹ Příjmy a životní podmínky domácností - 2017. ČSÚ [online]. 2018 [cit. 2018-09-05]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/prijmy-a-zivotni-podminky-domacnosti-rn2to6gtkz>
- ¹¹⁰ EUROSTAT. 2018. Data poskytnutá MMR: 2018, Index cen bytových nemovitostí – průměrná míra změny, 2007 – 2017, Analýza Deloitte k dostupnosti bydlení v ČR).
- ¹¹¹ ČSÚ. Příjmy a životní podmínky domácností – 2018. 2019 [online]. [cit. 2019-04-27]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/prijmy-a-zivotni-podminky-domacnosti-kf03f95ff5>
- ¹¹² Ženy mají nižší důchody z důvodu platové nerovnosti mezi muži a ženami.
- ¹¹³ Východiska pro diskuzi k revizi systému nepojistných sociálních dávek. MPSV: 2019. Dostupné z: https://www.mpsv.cz/files/clanky/35079/TZ_Vychodiska_revize_socdavek_MPSV.pdf

- ¹¹⁴ Zpráva o vyloučení z bydlení za rok 2018. Praha: Platforma pro sociální bydlení. Dostupné z: <https://www.socialnibydeni.org/wp-content/uploads/2019/04/Zpr%C3%A1va-o-vylou%C4%8Den%C3%AD-z-bydlen%C3%AD-za-rok-2018.pdf>.
- ¹¹⁵ Country Report Czech Republic 2017. Dostupné z: https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/2017-european-semester-country-report-czech-en_1.pdf
- ¹¹⁶ MŠMT. 2019. Statistická ročenka školství – výkonové ukazatele. [online]. [cit. 2019-05-21]. Dostupné z: <http://toiler.uiv.cz/ročenka/ročenka.asp>
- ¹¹⁷ Česká školní inspekce. 2018. Kvalita a efektivita vzdělávání a vzdělávací soustavy ve školním roce 2017/2018. Výroční zpráva České školní inspekce. MŠMT. [online]. [cit. 2019-04-15]. Dostupné z: https://www.csicr.cz/Csicr/media/Prilohy/Obr%C3%A1zky%20ke%20c4%8dl%C3%A1nk%C5%afm/2018/Vyrocni-zprava-CSI-2017-2018_final-verze.pdf
- ¹¹⁸ Česká školní inspekce. 2018. Kvalita a efektivita vzdělávání a vzdělávací soustavy ve školním roce 2017/2018. Výroční zpráva České školní inspekce. MŠMT. [online]. [cit. 2019-04-15]. Dostupné z: https://www.csicr.cz/Csicr/media/Prilohy/Obr%C3%A1zky%20ke%20c4%8dl%C3%A1nk%C5%afm/2018/Vyrocni-zprava-CSI-2017-2018_final-verze.pdf
- ¹¹⁹ Ve školním roce 2017/2018 nebylo vyhověno 33 237 žádostem o umístění dítěte do mateřské školy (nejvíce v Praze a v kraji Jihomoravském a Středočeském).
- ¹²⁰ Vyhláška č. 14/2005 Sb., o předškolním vzdělávání uvádí, že výše částky nesmí přesáhnout 50 % skutečných průměrných měsíčních neinvestičních výdajů na dítě s výjimkou výdajů na platy.
- ¹²¹ Data EU-SILC 2014. Výpočty VÚPSV. viz Höhne, S., Kuchařová, V., Palonciová, J. Rodiny s dětmi v České republice. Sociodemografická struktura, finanční a materiální podmínky. Praha: VÚPSV /v tisku/.
- ¹²² Principy normativního rozpisu rozpočtu přímých výdajů RgŠ územních samosprávných celků na rok 2018 v úrovni MŠMT – KÚ. MŠMT, 2018. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/ekonomika-skolstvi/republikove-normativy-skol-a-skolskych-zarizeni-zrizovanych-9>
- ¹²³ Například v SRN byl právní nárok zaveden pro všechny děti od dovršení prvního roku věku, nikoliv ve vazbě na začátek školního roku.
- ¹²⁴ EVROPSKÁ KOMISE. Zpráva o rozvoji zařízení péče o děti pro malé děti s cílem posílit zapojení žen na trhu práce, rovnováhu mezi pracovním a soukromým životem rodičů a udržitelný růst podporující začlenění v Evropě („barcelonské cíle“). 2018 [online]. [cit. 2019-04-27]. Dostupné z: <https://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/1/2018/CS/COM-2018-273-F1-CS-MAIN-PART-1.PDF>
- ¹²⁵ Empirické studie z ČR odhadují, že každý rok navíc, který matka nepracuje, snižuje úroveň jejích budoucích výdělků cca o 1 %. Viz: PYTLÍKOVÁ, Mariola. Rozdíly ve výši výdělků ve vztahu k mateřství a dítěti v rodině. *Národohospodářský ústav AV ČR, v.v.i.* [online]. 2015 [cit. 2016-08-09]. Dostupné z: http://idea.cerge-ei.cz/files/IDEA_Studie_11_Rozdily_vydelku_ve_vztahu_k_materstvi/IDEA_Studie_11_Rozdily_vydelku_ve_vztahu_k_materstvi.html#p=1
- ¹²⁶ BRITSKÉLISTY. Děti žijících v chudobě je v Česku několik tisíc. 2018 [online]. [cit. 2019-04-27]. Dostupné z: <https://www.blisty.cz/art/93515-deti-zijicich-v-chudobe-je-v-cesku-nekolik-tisic.html>
- ¹²⁷ SIROVÁTKA, T., I. ŠIMÍKOVÁ, R. JAHODA a J. GODAROVÁ. Poverty, material deprivation and social exclusion in the Czech Republic with an emphasis on children and households with children. *VÚPS* [online]. Praha, 2015 [cit. 2016-08-09]. Dostupné z: <http://praha.vupsv.cz/webisnt/cicsonew.htm>
- ¹²⁸ Strategie sociálního začleňování 2014 – 2020. *MPSV* [online]. 2016 [cit. 2016-08-09]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/17081>
- HAŠKOVÁ, Hana, Jiří MUDRÁK a Steven SAXONBERG. *Péče o nejmenší: Boření mýtů*. Praha: SLON, 2013. ISBN 978-80-7419-114-5.
- MITCHELL, L. *Outcomes of Early Childhood Education*. New Zealand: Ministry of Education, 2008.
- ¹²⁹ Melhuish, E., Gardiner, J. & Otero, M. P. (2015). Study of early education and development (SEED): Study of the quality of early years provision in England: Interim report. London, Department for Education.
- ¹³⁰ Profesor James Heckman (nositel Nobelovy ceny za ekonomii z roku 2000, Univerzita of Chicago, zabývá se sociálními nerovnostmi) tvrdí: „První tři roky života hrají v životě rozhodující roli – rozhodnou o emocionálních, kognitivních a intelektuálních schopnostech dítěte. Děti, které obdrží konzistentní předškolní vzdělání a péči mají větší pravděpodobnost uspět ve vzdělání, vyhnout se problémům se zákonem a být úspěšné a produktivní v celém životě“.
- ¹³¹ HÁJEK, Bedřich, Jiřina PÁVKOVÁ a kol. *Školní družina*. 3. vyd. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-900-2.
- ¹³² MŠMT. 2019. Statistická ročenka školství - výkonové ukazatele. [online]. [cit. 2019-04-15] Dostupné z: <http://toiler.uiv.cz/ročenka/ročenka.asp>

- ¹³³ Příjmy, výdaje a životní podmínky domácností. ČSÚ [online]. 2016 [cit. 2016-08-10]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/prijmy-vydaje-a-zivotni-podminky-domacnosti>
- ¹³⁴ MPSV. Tisková zpráva 19. února 2019. Podle statistik jsou na tom české domácnosti dobře. Desetinu obyvatel ale ohrožuje chudoba. 2019 [online]. [cit. 2019-04-15] Dostupné z https://www.mpsv.cz/files/clanky/35115/TZ_-_Podle_statistik_jsou_na_tom_ceske_domacnosti_dobre_Desetinu_obyvatel_ale_ohrozuje_chudoba.pdf
- ¹³⁵ BRÁZDILOVÁ, Michaela. Nejhroženější jsou neúplné rodiny. *STATISTIKA&MY: MĚSÍČNÍK ČESKÉHO STATISTICKÉHO ÚŘADU* [online]. 2015 [cit. 2016-01-6]. Dostupné z: <http://www.statistikaamy.cz/2015/07/nejohrozenejsi-jsou-neuplne-rodiny/>
- ¹³⁶ Více o projektu na www.rodinnepasy.cz
- ¹³⁷ Opatření na základě Koncepce podpory rodin s dětmi z roku 2010.
- ¹³⁸ EPRAVO.CZ. Flexibilní formy zaměstnávání 2018 [online]. [cit. 2019-04-27]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/flexibilni-formy-zamestnavani-108016.html>
- ¹³⁹ Názory občanů na vybraná opatření v rodinné politice – únor 2016. Centrum pro výzkum veřejného mínění Sociologický ústav AV ČR, v.v.i. [online]. Praha [cit. 2016-08-10]. Dostupné z: http://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c1/a7522/f3/es160314.pdf
- ¹⁴⁰ FAEI.cz. 2017. Roste zájem o práci z domova a flexibilní pracovní dobu [online]. [cit. 2019-04-27]. Dostupné z: <https://faei.cz/roste-zajem-o-praci-z-domova-a-flexibilni-pracovni-dobu/>
- ¹⁴¹ Systémová doporučení k podpoře sdílených pracovních míst, Fond dalšího vzdělávání, 2015, <https://koopolis.cz/sekce/knihovna/590-systemova-doporučení-k-podpoře-sdílených-pracovních-míst-v-cr>
- ¹⁴² *MODEERNIOBEC.cz. 2019. Sdílené pracovní místo? Odbory ho podporují, ale zaznívá i kritika [online]. [cit. 2019-04-27]. Dostupné z: https://www.moderniobec.cz/sdilené-pracovní-místo-odbory-ho-podporují-ale-zaznívá-i-kritika/*
- ¹⁴³ HOUSEMAN, S. N. Why employers use flexible staffing arrangements: Evidence from an establishment survey. *Industrial and Labor Relations Review* [online]. 2001, 55, 149-170.
- ¹⁴⁴ ORPEN, Christopher. Effect of flexible working hours on employee satisfaction and performance: A field experiment. *Journal of Applied Psychology* [online]. 66, 113-115 [cit. 2016-08-10]. Dostupné z: <http://dx.doi.org/10.1037/0021-9010.66.1.113>
- ¹⁴⁵ FORMÁNKOVÁ, L. a A. KŘÍŽKOVÁ. Flexibility trap – the effects of flexible working on the position of female professionals and managers within a corporate environment. *Gender in Management: An International Journal* [online]. 2015, 30(3), 225-238 [cit. 2016-08-10]. Dostupné z: <http://dx.doi.org/10.1108/GM-03-2014-0027>
- ¹⁴⁶ LEWIS, Suzan a Ian ROPER. *Flexible working arrangements: from work-life to gender equity policies. In: The Oxford handbook of personnel psychology.* Oxford U. P, 2008. ISBN 9780199234738.
- ¹⁴⁷ FORMÁNKOVÁ, Lenka, Radka DUDOVÁ a Marta VOHLÍDALOVÁ. BARIÉRY A MOŽNOSTI VYUŽITÍ FLEXIBILNÍCH FOREM PRÁCE V ČR Z KOMPARATIVNÍ PERSPEKTIVY. *MPSV ČR* [online]. 2011 [cit. 2016-08-10]. Dostupné z: http://www.mpsv.cz/files/clanky/13789/flexi_prace.pdf
- ¹⁴⁸ Systémová doporučení k podpoře sdílených pracovních míst v ČR. *KOOPOLIS: DALŠÍ VZDĚLÁNÍ POD JEDNOU STŘECHOU* [online]. [cit. 2016-08-10]. Dostupné z: <https://koopolis.cz/sekce/knihovna/590-systemova-doporučení-k-podpoře-sdílených-pracovních-míst-v-cr>
- ¹⁴⁹ HABERLOVÁ, Věra a Renáta KYZLINKOVÁ. Rodinné potřeby zaměstnanců. *VÚPSV, v.v.i. Praha* [online]. Praha, 2009 [cit. 2016-08-10]. Dostupné z: http://praha.vupsv.cz/Fulltext/vz_304.pdf
- ¹⁵⁰ Např. pedagogicko-psychologické poradny mají objednacích lhůty 3 měsíce a více. Organizace rané péče zaměřené na autistické děti mají objednacích lhůty 6 měsíců. Dětské psychologové, kteří pracují „na pojišťovnu“, mají rovněž 3–4 měsíce objednacích lhůty. U dětských psychiatrů jsou objednacích lhůty ještě delší.
- ¹⁵¹ HOSPODÁŘSKÉ NOVINY. Dosud uzavřelo registrované partnerství 3117 párů. Po zrušení zákazu adopce roste zájem žen, loni poprvé překonaly muže. 2019 [online]. [cit. 2019-04-27]. Dostupné z: <https://domaci.ihned.cz/c1-66459020-dosud-uzavrelo-registrovane-partnerstvi-3117-paru-po-zruseni-zakazu-adopce-roste-zajem-zen-loni-poprve-prekonaly-muze>
- ¹⁵² Navýšení rodičovského příspěvku pro rodiče dětí do 4 let věku, kteří rodičovský příspěvek aktivně pobírají, bylo schváleno vládou ČR dne 20. května 2019. Dokončení legislativního procesu je očekáváno v tomto roce. Navýšení nabyde účinnosti dnem 1. ledna 2020.
- ¹⁵³ NEŠPOROVÁ, Olga. Flexibilní režim čerpání rodičovského příspěvku a sladování rodičovství s placenou prací. *Forum sociální politiky*. č. 6. 2015.

- ¹⁵⁴ KUCHAROVÁ, Věra. *Ekonomické podmínky sladování rodiny a zaměstnání v České republice a ve Francii: Komparace se zaměřením na kontext potřeb a zájmu o služby denní péče o děti* [online]. 2013 [cit. 2016-08-09]. Dostupné z: http://praha.vupsv.cz/Fulltext/vz_362.pdf
- Jak odstranit platovou nerovnost mezi ženami a muži v Evropské unii* [online]. 2014 [cit. 2016-08-09]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/justice/gender-equality/files/gender_pay_gap/140319_gpg_cs.pdf
- ¹⁵⁵ Data MPSV, 2019.
- ¹⁵⁶ Např. ADLOUS, J. a G. M. MULLIGAN. Father's child care and children's behavioral problems. *Journal of Family Issues*. 2002, 23, 624-647.
- HARRIS, K. M. a J. K. MARMER. Poverty, paternal involvement, and adolescent well-being. *Journal of Family Issues*. 1996, 17, 614-640.
- FLOURI, E. a A. BUCHANAN. The role of father involvement in children's later mental health. *Journal of adolescence*. 2003, 26, 63-78.
- SEWAR, R. R., D. E. YEATTS, L. K ZOTTARELLI a R.G. FLETCHER. Fathers taking parental leave and their involvement with children. *Community, work and family*. 2006, 9(1), 1-9.
- HAŠKOVÁ, H., Jiří MUDRÁK a Steven SAXONBERG. *Péče o nejmenší: Boření mýtů*. 1. Praha: SLON, 2013. ISBN 978-80-7419-114-5
- ¹⁵⁷ studie L. Formánkové – Family Policy and Fertilization, T.Lappejan
- ¹⁵⁸ MCGINN, K., M. CASTRO a L. LINGO. Mums the Word! Cross-national Relationship between Maternal Employment and Gender Inequalities at Work and at Home. *Harvard Business School* [online]. [cit. 2016-03-12]. Dostupné z: http://www.hbs.edu/faculty/Publication%20Files/15-094_fd7498c4-a33c-45f2-9826-35012bcd87b9.pdf
- ¹⁵⁹ ILOM, VÚPSV 2015
- ¹⁶⁰ *Výzkum zájmu rodičů o motivační otcovskou dovolenou* [online]. KUCHAROVÁ, Věra a Kristýna PEYCHLOVÁ. Praha: VÚPSV, v.v.i., 2016 [cit. 2016-08-10]. ISBN 978-80-7416-243-5. Dostupné z: <http://www.vupsv.cz/?p=news&id=359&site=default>
- ¹⁶¹ *První měsíc otcovské dovolené: přišlo přes dva tisíce žádostí*. Dostupné z: https://ekonomika.idnes.cz/otcovska-dovolena-davky-ceska-sprava-socialniho-zabezpeceni-cssz-1c2-/ekonomika.aspx?c=A180320_191053_ekonomika_mpl
- ¹⁶² ČSSZ. Přehled vybraných statistických ukazatelů a agend ČSSZ. 2019 [online]. [cit. 2019-05-07]. Dostupné z: https://www.cssz.cz/NR/rdonlyres/43D6771E-1D6C-4E02-83AA-BEE628418B73/0/Ukazatele_prosinec2018.pdf
- ¹⁶³ ČSÚ. Problém pracující chudoby se v Česku zhoršuje. 2019 [online]. [cit. 2019-04-28]. Dostupné z: <http://www.statistikaamy.cz/2015/05/problem-pracujici-chudoby-se-v-cesku-zhorsuje/>
- ¹⁶⁴ ČSÚ. Průměrné mzdy - 4. čtvrtletí 2018. 2019 [online]. [cit. 2019-04-26]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/cr/prumerne-mzdy-4-ctvrtleti-2018>
- ¹⁶⁵ ČSÚ. Příjmy a životní podmínky domácností – 2018. 2019 [online]. [cit. 2019-04-28]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/prijmy-a-zivotni-podminky-domacnosti-kf03f95ff5>
- ¹⁶⁶ Data MPSV. 2019.
- ¹⁶⁷ Dudová, Radka (ed.). 2008. *Nové šance a rizika. Flexibilita práce, marginalizace a soukromý život u vybraných povolání a sociálních skupin*. Praha: Sociologický ústav AV ČR, v.v.i. 308 s. ISBN 978-80-7330-138-5.
- ¹⁶⁸ MPSV. *Životní a existenční minimum*. 2019. [online]. [cit. 2019-04-28]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/cs/874>
- ¹⁶⁹ APERIO. Jana Seemanová a Eliška Kodyšová: Výživné na dítě: zkušenosti a stanovisko APERIA [online]. 2014. [cit. 2018-10-19]. Dostupné z: <http://www.saminadeti.cz/clanek/vyzivne-na-dite-zkusenosti-a-stanovisko-aperia>
- ¹⁷⁰ PENÍZE.CZ. *Analýza alimentů: Kolik české děti dostávají. Budou mírnější tresty pro neplatce?* [online]. 2017. [cit. 2018-10-19]. Dostupné z: <https://www.penize.cz/rodicovstvi/323658-analyza-alimentu-kolik-ceske-deti-dostavaji-budou-mirnejsi-tresty-pro-neplatce>
- ¹⁷¹ Ministerstvo spravedlnosti České soudnictví 2017: *Výroční statistická zpráva*. [online]. 2018. [cit. 2019-04-30]. Dostupné z: https://www.justice.cz/documents/12681/719244/2017_vyrocní_stat_zprava.pdf/27ba4524-49cb-4744-b834-2c6812f13e5d
- ¹⁷² Data MSp, 2017.
- ¹⁷³ Data Exekutorské komory, 2016/2017.
- ¹⁷⁴ *Vaše výživné.cz* [online]. 2019 [cit. 2019-05-22]. Dostupné z: <https://www.fyi.cz/tag/vase-vyzivne/>
- ¹⁷⁵ *Vaše výživné.cz* [online]. 2019 [cit. 2019-05-22]. Dostupné z: <https://www.fyi.cz/tag/vase-vyzivne/>
- ¹⁷⁶ Gender pay gap in unadjusted form. *Erostat* [online]. 2014 [cit. 2016-01-06]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=tsdsc340&plugin=1>

- ¹⁷⁷ Struktura mezd zaměstnanců. ČSÚ [online]. 2017 [cit. 2019-02-06]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/struktura-mezd-zamestnancu-2017>
- ¹⁷⁸ CAROLE, Vincent. Why Do Women Earn Less Than Men? A Synthesis of Findings from Canadian Microdata. *CRDCN Synthesis Series*. 2013.
- ¹⁷⁹ VOLEJNÍČKOVÁ, r. Genderové nerovnosti v odměňování a důchodech ČR. *Gender Studies* [online]. 2015 [cit. 2016-08-10] Dostupné z: http://www.otevrenaspolecnost.cz/microsites/ferove-platy-a-penze/cz_progres_analyza_native.pdf
- ¹⁸⁰ Česká republika od roku 1989 v číslech) [online]. [cit. 2018-04-09]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/ceska-republika-od-roku-1989-v-cislech-2017-8jcopi31rm#13>
- ¹⁸¹ Asistovaná reprodukce je dostupnější a častější. Přispívá k tomu ale stále vyšší věk prvorodiček. *ČESKO V DATECH* [online]. 2016 [cit. 2016-04-26]. Dostupné z: <http://www.ceskovdatech.cz/clanek/35-asistovana-reprodukce-je-dostupnejsi-a-castejsi-prispiva-k-tomu-ale-stale-vyssi-vek-prvorodicek/>
- ¹⁸² ČSÚ, *Demografická příručka 2017*. [online]. 2018 [cit. 2019-04-28]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/demograficka-prirucka-2017>
- ¹⁸³ TAKÁCS, L., E. KODYŠOVÁ a J. SEIDLEROVÁ. Souvislost psychosociálních aspektů perinatální péče s některými zákroky a zdravotními komplikacemi v průběhu porodu. *Česká gynekologie*. 2012, 195-204. ISSN 1210-7832.
- ¹⁸⁴ Ministerstvo zdravotnictví ČR. *Věstník č. 8*. 2013, str. 2. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/zakony/sbirka-zakonu/>
- ¹⁸⁵ TAKÁCS, L., J. MLÍKOVÁ SEIDLEROVÁ, L. ŠULOVÁ a S. HORÁKOVÁ HOSKOVCOVÁ. Social psychological predictors of satisfaction with intrapartum and postpartum care - what matters to women in Czech maternity hospitals? *Open Medicine*. 2015, (10), 119-127. ISSN 2391-5463.
- TAKÁCS, L., J. SEIDLEROVÁ, S. HORÁKOVÁ HOSKOVCOVÁ, L. ŠULOVÁ, I. ŠTĚTOVSKÁ, H. ZEJDOVÁ a M. KOLUMPKOVÁ. *Psychosociální aspekty v současném českém porodnictví: Kvalita perinatální péče očima rodiček*. Praha: Vydavatelství Filozofické fakulty UK v Praze, 2012, s. 119. ISBN 978-80-7308-431-8.
- ¹⁸⁶ Více rovněž HOŘEJŠÍ, Adéla. Analýza současného stavu v porodnictví s ohledem na postavení porodních asistentek a možnosti svobodné volby žen 2012. Dostupné z: <http://normalniporod.cz/wp-content/uploads/2012/09/Pravni-analyza-postaveni-PA.pdf>
- ¹⁸⁷ Nemocnice Na Bulovce. 2019. Centrum porodní asistence. [online]. [cit. 2019-05-21]. Dostupné z: <http://bulovka.cz/kliniky-a-oddeleni/centrum-porodni-asistence/>
- ¹⁸⁸ Vždy vycházíme z posledních dostupných údajů.